

CHAYEINU

Shabbos Initiative

פרשת חקת תשפ"ד

Pg. #	Content
2-4	Seudah Stories
5-10	Parshah Riddles
11-12	Life of Truth Story
13	Shabbos Halachah Initiative
14-15	Halachah Q&A
16-23	Rav Kalman Krohn Stories
24	Comic Story
25-31	Nefesh Shimshon

גליונות

32-33	הג"ר שמואל פעלדער שליט"א
34	הלכות לסעודת שבת
35-38	הגר"ח קניבסקי זצ"ל
39-40	הג"ר גרשון אדלשטיין זצ"ל
41-42	הג"ר דוב לנדא שליט"א
43-44	הגר"ד פוברסקי שליט"א
45-46	הג"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
47-48	הג"ר משה הלל הירש שליט"א
49-50	הג"ר יצחק זליברשטיין שליט"א
51-52	לשבת עונג

Daily Hilchos Shabbos - Rav Shmuel Bernath 732.301.4043 opt 2 then 8

לע"נ ר' שלמה ז"ל בן יבל"ח ר' יעקב שרגא שליט"א
לז"נ הרב מתתיהו חיים בן הרב יעקב זצ"ל

לרפוי"ש חיים שמואל בן ליבא

יהודית בת שרה הינדא, דניאל יהודה בן אסתר שירה
לזכות אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה

Dedication opportunities: 848-373-4436
shabboschayeinu@gmail.com

SEUDAH STORIES

פרשת חקת תשפ"ד

Twice Saved

It was the summer of 2001, and Chaim, a Jewish businessman from America, went to Eretz Yisrael for a number of business meetings. Prior to starting the workday, he decided to stop at a restaurant to have a quick brunch, but he was annoyed to see that there was a fairly sizable line of customers waiting in line ahead of him. As he waited, he constantly kept glancing at his watch, making his impatience clear. A number of times he began to leave his place in line, only to return immediately, in the hope that it would now move faster.

Suddenly, the man in front of him turned around and said, "You seem to be in a hurry. I am not. Why not switch places with me? It does not bother me to wait another five minutes." At first Chaim was surprised that someone would give up his place in line, but then thankfully accepted the kind man's place in line.

As soon as Chaim received his breakfast, he sat down to eat quickly, and then left the restaurant. He had only walked about two hundred feet, when he heard a loud bang. Turning around, he was horrified to see the Sbarro Restaurant, where he had been just moments earlier, engulfed in flames. This was the infamous Sbarro Restaurant terrorist bombing that snuffed out the lives of fifteen Jewish souls and left hundreds of others injured, some seriously. It took a few moments for the enormity of the tragedy to settle into his mind, and, even more so, that the Jew who had changed places with him was probably a victim - in his place! Yes, he should have been having a meal at that moment. By trading places with him, the kind man possibly paid the ultimate price.

He immediately went searching through the rubble, following the first responders as they searched for victims. It took Chaim two days of searching, visiting all the hospitals until he finally found the kind man. He lay in a hospital bed seriously injured, accompanied by his adult son.

"Your father saved my life!" he told the son, and related to him the entire story about how his father had changed places with him. As tears rolled down his face, Chaim took out his business card and said, "I am a successful businessman in America. My offices are located on the 101st floor of the Twin Towers. I am returning home; this is my number. If there is anything I can do whatsoever to help your family, please let me know. Trust me. You gave me my life. I would like to help you."

Three weeks later, Chaim received a call from the man's son. Apparently, his father's injuries required surgery that was beyond what could be provided for him in Eretz Yisrael. He required a specific surgery which was performed proficiently in Boston. Could their newly-acquired American friend help? Within a few hours it was all arranged from start to finish. Surgery was scheduled for mid-September, and Chaim would meet them in Kennedy Airport when they landed and be with them from there throughout the process.

On Tuesday, September 11, 2001, the American benefactor left his office on the 101st floor of the Twin Towers at 8:00A.M. At 8:31, the first plane that took down the Twin Towers struck the 93rd floor.

The kind Yerushalmi Jew had twice been the catalyst for saving Chaim's life.

SEUDAH STORIES

פרשת חקת תשפ"ד

Saved by Tzitzis

Once there was a *bachur* who unfortunately was diagnosed with a serious illness. This required him to have treatments for which he had to wear special sterilized clothing. This *bachur* wanted to be able to wear *tzitzis* so he bought a brand-new pair and washed them with the special detergent that was necessary to sterilize them. After showing them to his doctor he was told he would be able to wear them.

When the *bachur* came to the treatment center, he put on the *tzitzis*, but the nurse saw the *tzitzis* she demanded that he take them off. He told her that they were sterile and the doctor approved them, but the nurse said unless he takes them off, she would not allow him to begin the treatment.

The *bachur* refused to take the *tzitzis* off, so he walked out of the room and sat down on a bench in the hallway not knowing what he should do. A doctor noticed him and asked him why he was sitting there. The *bachur* told him and he went in to speak with the nurse.

A few minutes later the doctor came out shaking his head and said "Wow, your G-d saved you." The doctor explained that he looked at the *bachur's* chart and then at the treatment that the nurse was going to give him and realized it was the wrong treatment. He told the *bachur* that treatment might have killed him. The doctor then gave the *bachur* the proper treatment.

This *bachur* was saved because of the *mitzvah* of *tzitzis* and eventually got completely healed from the sickness.

Minchah of the Chazon Ish

There was a man named Rabbi Nechemia Baker from Yerushalayim who passed away about a year and a half ago, at the age of 91. When his wife was expecting their first child, sixty-five years earlier, some complications came up, and the doctor told Rabbi Nechemia that she needed emergency surgery since the issue was life threatening. He also said that the surgery would make it impossible for them to ever have any more children.

Rabbi Nechemia and his wife were devastated, and Rabbi Nechemia decided to travel to Bnei Brak to speak to the *gadol hador*, the Chazon Ish. He got there as the Chazon Ish was preparing to *daven minchah*. He told the Chazon Ish that he was from Yerushalayim, and that he had a question regarding *pikuach nefesh*. "The doctor said that we need an emergency surgery, but if we do, we will never have more children. What should we do?"

The Chazon Ish answered, "What is your question? It is *pikuach nefesh*. You have to do the surgery." Then he continued. "We are about to *daven minchah* now. Stay and *daven* with us, and we will talk afterwards."

After *minchah*, the Chazon Ish told Rabbi Nechemia: "Everything is going to be okay, you don't need to do the surgery." Rabbi Nechemia was stunned. "You just told me before that there is no question, it has to be done."

The Chazon Ish responded, "That was before *minchah*. Now, it is after *minchah*. *Tefilah* has the power to change nature."

SEUDAH STORIES

פרשת הקת תשפ"ד

They did not go through with the surgery, although the doctor was very upset about it. A few days later, they were stunned to find out that it was a miracle that they did not do the surgery, because actually did not need it.

This woman lived to the age of 88, and *baruch Hashem*, had nine more children after that. One of those children told over the story and said, "I am alive today because of the *minchah* of the Chazon Ish."

Neilah With an Elderly Jew

There was an elderly, lonely Jew, a Holocaust survivor who had lost everything. Through various machinations, he ended up making Beth Medrash Govoha in Lakewood, New Jersey, his home. The *yeshivah* provided him with a bed and meals, and the venerable *Rosh Hayeshivah*, Rav Aharon Kotler, *zt"l*, provided him with friendship. Rav Aharon was a world leader with the pulse of world Jewry constantly on his mind; yet, he found the time to give encouragement and solace to a lonely Jew. His sympathetic ear was always listening for an opportunity to help this elderly Jew, as well as many others.

It was Yom Kippur, and the man, whose name was Leibel, approached the *Rosh Yeshivah* and said that he did not feel well. Rav Aharon placed his arm around Reb Leibel and told him to lie down. Rav Aharon continued with his intense *davening*, and Reb Leibel went to the dormitory. The rest of the day was uneventful. The *yeshivah* davened with its usual fervor, Rav Aharon setting the tone for the intensity and devotion. Indeed, to gaze upon the *Rosh Yeshivah* was to see a spectacle of spirituality and devotion unlike anything experienced on this earthly world. Rav Aharon's angelic presence seemed to infuse the entire assemblage.

The sun was setting, and *minchah* was coming to an end. Everybody was mentally preparing for the concluding *tefilah* of the day, *Neilah*. This was the *tefilah* in which everybody raised their hearts and souls to the Almighty in a last appeal for a positive conclusion to the day.

Suddenly, Rav Aharon left his seat and went over to an older student, saying, "I want you to go to the dormitory and daven *Neilah* in Reb Leibel's room. If he is up to it, *daven* with him. If not, just stay it at his side and *daven* on your own."

"But, *Rebbe*," the student said, "we are about to daven *Neilah*. How can I miss the most important *tefilah* of the year? No *minyán*, no *olam*. I will be all alone. What kind of *davening* could that be?"

The *Rosh Yeshivah* just stared back at the young man with his piercing eyes and said, "I am referring to a *chesed* for an *eltere Yid*, elderly Jew, and you are bringing up the issue of *Neilah*!" The student did not need any more encouragement. He understood what the *Rosh Yeshivah* was demanding of him, as he quickly acceded to Rav Aharon's directive.

Compiled by Tzvi Schultz chinuchchaburah@gmail.com. Details of stories have not been confirmed

PARSHA CHALLENGE

פרשת חקת

1. Which ספר is mentioned in this week's פרשה?
2. In what instance is ימין ושמאל mentioned in this week's פרשה?
 - a. List eight other places in the תורה that they are mentioned together.¹
3. What name did משה call the בני ישראל in this week's פרשה?
 - a. Who in last week's פרשה calls them a similar name? When?
4. Bring two ראיות, מפורש, in the תורה, that the פרה אדומה of מצוה was given earlier than this week's פרשה.²
5. What brought both life and death in this week's פרשה?
6. Halacha Challenge: How were the כהנים able to differentiate between the actual הפרה אפר and אפר from the wood of the pyre? (ע' רמב"ם הלכות פרה אדומה ג,ג)
(Submitted by R' A. Schwartz)
7. I was the third of the four,
Then I became the first of the two,
I am the second of my kind.
I am mentioned in this week's פרשה.
Who am I?
8. I risked my life for others,
Our leader accepted my argument,
I am famous for the praise I gave,
Regarding me there is a מצוה,
I am mentioned in this week's פרשה.
Who am I?

Need a Hint?

¹ They are found in דברים, שופטים, בלוק, בשלח, ויחי, בלק, דברים, שופטים

² Both ראיות are in פרשת בהעלתך

Answers

1. ספר מלחמת ה' (כא,יד)
2. The Yidden ask אדום if they can pass through their land without turning ימין ושמאל.
 - a. 1) tell אברהם לוט "אם השמאל אימנה" (לך לך יג,ט).
 - 2) tells אליעזר if you don't consent to the marriage I will turn בית בתואל אלעזר (חיי שרה כד,מט). "על ימין או על שמאל"
 - 3) brings יוסף and מנשה – אפרים – "בימינו .. בשמאלו" (ויחי מח,יג).
 - 4) The water of the סוף ים was walls for the Yidden ומשמאלם (בשלח יד,כב). מימינם
 - 5) came to a place where he couldn't turn ושמאל ימין (בלק כב,כו).
 - 6) The Yidden asked סיחון to pass through without turning ושמאל ימין (דברים ב,כו).
 - 7) One must not turn ושמאל ימין from the מצוות התורה (במדבר ה, כט).
 - 8) One must follow the חכמים and not turn ושמאל ימין (שופטים יז,יא).
3. After קרח's rebellion ה' calls the Yidden מרי בני מרי (במדבר י"ז כה) b) המורים
4. 1) In פרשת בהעלתך לויים were sprayed with the אדומה.
2) In פרשת בהעלתך בני ישראל that were טמא were מטהור themselves and brought פסח שני on קרבן פסח.
5. Snakes. Their bite killed and the copper snake brought life. (Another possible answer: the hitting of the rock brought life to משה and מיתה כלל ישראל.)
6. The אפר פרה says all ashes are considered פרה – even if you can tell the ash is from the wood!
in רמב"ם
7. I was the third of the four, - brothers
Then I became the first of the two, - after the oldest two died
I am the second of my kind. - of כהנים גדולים
Who am I? - אלעזר
8. Next week....

Last week's Riddle:

I was someone's end, - אשת לוט-
I am associated with a place of total destruction, - סדום
A שאלה was asked regarding me, - מעשר in מחויב if I am יצחק asked עשיו
I have a place on the מזבח. - I am brought with every קרבן
In this week's פרשה I am used as an expression of "everlasting", - ברית מלח עולם (יחי,יט ע רשי)

Who am I?

- מלח

לרפואה שלמה – לאחינו כל בית ישראל,
אביגדור ששון מאיר בן רחל לאה,
לע"נ שאול בן אברהם ז"ל, ברכה בילה בת דוד יעקב ע"ה,
יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל

For questions, comments, or to subscribe, send an email to parshachallenge@gmail.com

Feel free to forward or distribute the Parsha Challenge.

© כל הזכויות שמורות

RIDDLES

From the time we got the *mitzvah* of *Parah Adumah*, until the second *Bais Hamikdash* was destroyed, how many *paros adumos* did we have?

9: Moshe processed the first, Ezra the second, and there were 7 from Ezra until the *churban*. The 10th will be processed by Mashiach, hopefully soon.¹

The *mitzvah* of *Parah Adumah* brings *kaparah* for the *Chet HaEigel*.² What *halacha* do we observe daily which also achieves this purpose?

Inside the *batim* (boxes) of *tefillin*, we insert “*parshios*” – small pieces of folded *klaf* upon which are written different sets of *pesukim*. Before insertion, these *parshios* are wrapped in hair taken from a *kosher* species of *beheima* or *chaya*. Some of this hair protrudes through a tiny hole in the *bayis* (box) of the *tefillin shel rosh*, and is visible on the outside. Our practice is to use the hair of an *eigel*³ (calf) to remind us of the *Chet HaEigel*, so we will avoid *aveiros*, and earn *kaparah*. For this reason, one should ideally make all the parts of *tefillin* from the hide of an *eigel*.⁴

Name someone, mentioned in *Parshas Chukas*, who did a *chesed* connected to water, and got rewarded with water.

To reward Miriam for watching over baby Moshe as he floated in the water, Bnei Yisrael were given *Be'er Miriam* in her *zechus*.⁵

The Torah mentions the deaths of 3 famous people who passed away in the *midbar*. Regarding one of them, Bnei Yisrael knew about the death immediately, but couldn't find the *kever*; regarding another, the *kever* was known immediately, but not the death; regarding another, both were known immediately. Who were these people?

- Moshe's death was known, but his *kever* is hidden.⁶
- Bnei Yisrael had to be informed of Aharon's death, but they knew where it happened.⁷
- Regarding Miriam's death, the Torah mentions, “She DIED THERE and was BURIED THERE (in Kadeish),” stressing that only regarding Miriam were both immediately known.⁸

Twice, Bnei Yisrael were shown the image of someone deceased in a bed. Who were the two people whom they were shown?

- At Har Sinai, the *Satan* showed Bnei Yisrael a fake image of Moshe deceased in a bed, in order to precipitate *Chet HaEigel*.⁹
- When Bnei Yisrael found it hard to believe that Aharon had died, Moshe davened and the *malachim* showed them an image of Aharon deceased in a bed.¹⁰

¹ רמב"ם הל' פרה אדומה ג' ד'

² רש"י י"ט ב' נדבס בסוף הענין

³ עד כאן מאו"ח ל"ב מ"ד

⁴ מ"ב שם ס"ק ר"י

⁵ שפת"ח כ' ב' אות פ'

⁶ דברים ל"ד ו'

⁷ עי' רש"י כ' כ"ט

⁸ אזנים לתורה כ' א'

⁹ שבת פ"ט, ועי' רש"י שמות ל"ב א'

In what months did Moshe, Aharon, and Miriam pass away?

- When Bnei Yisrael arrived in Kadeish in the month of *Nissan*, Miriam died.¹¹
- Aharon died on *Rosh Chodesh Av*.¹²
- Moshe died on the 7th of *Adar*.¹³

Who was the first person to drink from *Be'er Miriam*?

When Yishmael was sent out of Avraham's house, Hashem sent the *Be'er Miriam* to keep him alive.¹⁴

How many people died early as a result of *Mei Meriva*?

- Moshe and Aharon, as a punishment.
- Paroh's advisors analyzed the stars and perceived that Moshe would die due to water. Not realizing that it referred to *Mei Meriva*, they advised that all boys from Bnei Yisrael be thrown in the river. Thus, as a result of *Mei Meriva*, many Jewish baby boys died.¹⁵

Name an object described in *Parshas Chukas* which was made in order to remind people that Hashem is in charge, but later had to be destroyed because it made people think the opposite.

When Bnei Yisrael were attacked by snakes, Moshe made a copper snake, and when Bnei Yisrael looked up at it, they rededicated themselves to Hashem, and were healed.¹⁶ Many years later, this same copper snake was still intact, and Bnei Yisrael began worshiping it, so Chizkiyahu HaMelech had to destroy it.¹⁷

When the *Emoriim* tried to attack Bnei Yisrael, the mountains miraculously crushed them, thereby saving us.¹⁸ When we sang to Hashem in thanks, who led the song?

The "*Pi HaBe'er*" was created at the very end of the 6th day of creation, right before Shabbos.¹⁹ Some explain that this refers to the opening in *Be'er Miriam* from which water flowed²⁰, but others explain that this "mouth in the rock" led the song!²¹

JUST CURIOUS

If a *Parah Adumah* has 2 hairs which have red roots, but are black on top – is it acceptable?

The *parah's* "redness" is determined by the red roots, and we cut off the black tops.²²

¹⁰ רש"י כ' כ"ט

¹¹ כ' א'

¹² ל"ג ל"ח

¹³ מגילה י"ג; ועי' תענית ט.

¹⁴ פרקי דר"א פ' ל' הובא ברמב"ן כ' ח'

¹⁵ עי' רש"י כ' י"ג

¹⁶ רש"י כ"א ח'

¹⁷ מלכים ב' ח' ד'

¹⁸ רש"י כ"א ט"ו

¹⁹ אבות ה' ו'

²⁰ רש"י בפירוש א' שם, רבינו יונה

²¹ רש"י בפירוש ב' שם, רע"ב

²² רמב"ם הל' פרה אדומה א' ג', ועיי"ש בשיעור של עיקר השערות

From the language, “זאת התורה אדם כי ימות באהל,”²³ “This is the Torah (laws) regarding one who dies in a tent,” *Chazal* derive that Torah learning can only be acquired by one who “kills himself” over it.²⁴ Doesn’t that sound a bit dangerous?!

- This refers to one who puts a lot of effort into learning Torah, until he is weak and sapped of strength.²⁵
- In order for one to acquire Torah knowledge, he must “kill” his bad *middos* and his *yetzer hara*. However, this type of “death” actually enhances LIFE, allowing one to transition from a shallow life, to one of depth.²⁶

Bnei Yisrael received *Be'er Miriam* when they were camped in Refidim, in *Parshas Beshalach*. After they left, how did they get water?

- The rock from which the water flowed traveled with them through the *midbar*.²⁷
- *Be'er Miriam* was a miraculous water supply which Hashem brought forth from various locations, as needed.²⁸ When Bnei Yisrael were first given this water, in the beginning of their stay in the *midbar*, it flowed to them and was available near their homes. After Bnei Yisrael were punished, it functioned as a stationary well from which they had to draw water.²⁹

Hashem told Moshe to take “the stick” and SPEAK to the rock (to get water).³⁰ What was the point of the stick?

- “THE stick” was Aharon’s well known stick, which was placed in the *mishkan* to remind Bnei Yisrael that they rebelled with Korach. It was taken out now to show Bnei Yisrael that they were once again rebelling.³¹
- They were shown Aharon’s stick to demonstrate that just as Hashem moistened this dry stick so that it could sprout almonds, He could produce water from a dry rock.³²
- It was to “teach” the dry rock to produce water, as did Aharon’s dry stick. After all, the words “סלע” and “עץ” have the same *gematria*!³³

Some *rishonim* explain that Moshe was punished after *Mei Meriva* because he called Bnei Yisrael, “*Morim*,” “Rebels.”³⁴ If so, why would Moshe REPEAT this in his recap (in *Parshas Eikev*), recalling, “ממרים הייתם עם ה”?³⁵

Telling them that they made a mistake by rebelling was fine; LABELING them as “rebels” was not.³⁶

²³ י"ט י"ד

²⁴ ברכות ס"ג:

²⁵ תורה תמימה, ועי' יו"ד רמ"ו כ"א

²⁶ אגרות חזו"א א' ג'

²⁷ רש"י תענית ט., ועי' רש"י כאן כ' ב', י"א

²⁸ רמב"ן כ' ח'

²⁹ רמב"ן שמות י"ז ה'

³⁰ כ' ח'

³¹ רשב"ם, חזקוני

³² כלי יקר בתוספת ביאור לדברי החזקוני

³³ שם

³⁴ עי' רמב"ם בשמונה פרקים הובא ברמב"ן כ' ח'

³⁵ אב"ע כ' ח', וכעי"ז ברמב"ן שם

³⁶ Rabbi Yaakov Bender on Chumash quoting Rav Zev Leff

When Miriam died, the *be'er* left, and it returned in the *zechus* of Moshe and Aharon.³⁷ Why couldn't their *zechus* just keep it there in the first place?

Hashem wanted everyone to realize that originally it was in the *zechus* of Miriam.³⁸

When Amaleik attacked, they disguised themselves by speaking in *K'naani*, to trick Bnei Yisrael into *davening* to be saved from K'naan instead of Amaleik. Bnei Yisrael heard *K'naani*, but saw *Amaleiki* clothing, so they davened generally, "Save us from this nation – whoever they are."³⁹ Why didn't Amaleik also change their clothes?! Isn't that much easier, and more effective?

Our clothing defines us so much that had they dressed as K'naanim, they would have actually identified as K'naanim, and our *davening* regarding K'naanim would have worked against them!⁴⁰

Bnei Yisrael looked up at the copper snake which Moshe raised, rededicated themselves to Hashem in *Shamayim*, and were healed.⁴¹ Why was the snake necessary? Why couldn't they just be told to look up?

They looked at the snake, contemplated its ability to harm them, and DESPITE THIS dismissed it, recognizing that ONLY Hashem is in charge. In general, one can protect himself from harm by focusing completely on Hashem's total control of the world, and the inability of any other force to independently affect him.⁴²

Is it appropriate for a son to argue with his father when learning Torah together?

When Bnei Yisrael recounted the *nissim* which Hashem performed for us during times of war, we described, "את והב בסופה," "The *nissim* which were given to us at the Yam Suf."⁴³ Chazal perceived another meaning to this phrase, and derived that when a father and son, or a Rebbe and *talmid*, are engaged in a "war" regarding Torah, it's positive, as there is "והב בסופה" – "love (אהבה) in the end."⁴⁴

IN YOUR OPINION

We know that the *yetzer hara* tries to stop us BEFORE we do a *mitzvah*. In what way do we have to watch out for the *yetzer hara* AFTER doing a *mitzvah*?

Regarding the *chok* of *Parah Adumah*, we are told, "גזירה היא מלפני – אין לך רשות להרהר אחריה"⁴⁵ – literally, "It is a decree from Me – you don't have permission to question it." This phrase can also be understood to mean, "If the *yetzer hara* interferes 'מלפני,' before you do the *mitzvah*, realize that it is a decree which you must perform; if the *yetzer hara* approaches you 'להרהר אחריה,' to regretfully reflect after the *mitzvah*, bemoaning the necessary effort, ignore that as well!"⁴⁶

³⁷ תענית ט.

³⁸ מהרש"א שם

³⁹ רש"י כ"א א'

⁴⁰ מתיקות ועריבות התורה בשם ר' דן סגל

⁴¹ רש"י כ"א ח'

⁴² נפש החיים ג' י"ב ובהגה"ה שם

⁴³ כ"א י"ד

⁴⁴ קדושין ל':

⁴⁵ רש"י י"ט א'

⁴⁶ ספר וקראת לשבת עונג י"ט ב' בשם ר' מאיר מפרימישלאן

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

It had been a long difficult day for the Chofetz Chaim¹, and his gabbai was not letting anyone else in to speak to him. Meir had been a talmid in Radin for a while, and he was getting married soon. He desperately wanted to say goodbye to his Rebbe, and to receive his bracha. He begged the gabbai to make an exception for him, and the gabbai did. He walked into the חפץ חיים's room, and greeted his Rebbe. "Rebbe." "Yes Meir, you're getting married soon, aren't you?" "Yes Rebbe, I am. I came to say goodbye. I came to ask for a bracha from the Rebbe. Is that okay?" "It's alright, but on one condition." "Of course. Anything!" said Meir eagerly. "What is the condition, Rebbe?" "I want you to promise me that you are going to be a שומר שבת."

It came as a bolt of lightning on a bright, sunny day. It seemed absolutely ridiculous to suggest that he would be מחלל שבת. Meir had trouble processing it. *Could my Rebbe be confusing me with someone else?? Does my Rebbe חס ושלום think that I am a מחלל שבת?? I know the ג' חלק and ד' חלק of the ברורה משנה hilchos Shabbos כמעט בעל פה! What is the שאלה!?* Of course, I will be a שומר שבת! But his Rebbe repeated. "Do you accept the condition?" Meir struggled to find the right words, then he said, "Of course, I accept the condition." "In that case," Meir's Rebbe continued, "I want you to give me a תקיעת כף." Meir was suddenly having trouble talking. *תקיעת כף? That means shaking hands. It's like a שבוועה. But, but...* "If you want the bracha," the Chofetz Chaim resumed, "you're going to have to do that. Give me a תקיעת כף that you will never be מחלל שבת." Meir was very confused. Something seemed wrong. But if his Rebbe told him to do it, of course he would. "Yes. Yes, Rebbe. I give you my hand. I give you a תקיעת כף. Of course, I will not be מחלל שבת." "In that case," the חפץ חיים said, "your זוכה is you should be זוכה to go to the חופה with a happy heart. You should see דורות ישירים מבורכים. You should be זוכה to children, and grandchildren, who are תלמידי חכמים." Meir was stunned silent. He quickly responded אמן to the bracha, thanked his Rebbe, and walked out. What a confusing meeting with his Rebbe! Why did the Rebbe say that he should give him a תקיעת כף that he would never be מחלל שבת? It was a mystery. However, he got a bracha, and that was the main thing.

Years passed. Meir and his wife Malka were blessed with four wonderful children. But clouds of war now covered the entire European continent. Meir yearned for his days in Yeshiva by the Chofetz Chaim. *Who knows what the future will bring for Klal Yisroel?!* Meir cried. Everyone was saying, "Leave! Leave!" but there was nowhere to go, and getting a visa was almost impossible. Meir looked at his wonderful family, his wife and children. *What's going to be with them?!* But he had the bracha from the Chofetz Chaim, and that gave him חיזוק. German soldiers started walking down the street beating people up. Then they started going from door to door. Suddenly, Meir heard an urgent knock on the back door. He was terrified! But it wasn't the Germans. It was Meir's gentile neighbor Sokolov. He handed Meir visas and tickets for passage on a ship to America scheduled for that night, for his entire family. Sokolov's cousin had sent it for him to come to America with his son, but he didn't want to. Meir and his family were always very nice to him, so he transferred the visas to Meir as a gesture of gratitude. Meir recognized that Sokolov was the shliach to save their lives. It was literally a נס נגלה! That night, Meir and his family were on a crowded ship to America, with no more than Meir's talis and tefillin, and the clothes that they were wearing.

After passing through Ellis Island בחדרי השם, a Yid, who introduced himself as Reb Ahron Zev, greeted them. He had come to help with the refugees, and he helped Meir and his family with what they needed to get started. Meir thanked him. "Reb Ahron Zev, you are a wonderful person! You found us an apartment and you got me a job!" Reb Ahron Zev smiled, "And you don't realize what a נס that job was. Very few places allow you to not work on Shabbos." Meir blanched. Surprised, Reb Ahron Zev asked him, "What did you get so white for? Did I say something wrong?" "I would never be מחלל שבת חס ושלום! It's just that when you say that I think of... well, never mind. Anyways, thank you for my job. It's not very exciting screwing covers onto ketchup bottles, but ברוך השם we're here and we're alive. There are so many terrible stories coming from Europe!" Meir sobbed.

One night, Meir's boss, Mr. Isaacowsky, called Meir over to his office. After some small talk, Mr. Isaacowsky told him, "I've got good news for you. From here on in you're going to be a manager." Meir would now be managing some of the other workers, and instead of getting seven dollars a week, he would be paid twelve dollars a week! Meir was excited, "Twelve dollars a week! Oh, ברוך השם! This way, it won't be such an emergency when we have to buy things for Shabbos." But Mr. Isaacowsky wasn't finished yet. "Just one little favor I've got to ask from you. You're going to have to start coming in on Shabbos. You're a manager now. I need you here all the time." "In that case," Meir asked, "can I have my old job back?" "No. You can't have your old job back," said his boss resolutely, "I already gave it to someone else!" "Mr. Isaacowsky," Meir said, "I cannot work on Shabbos." "In that case, it was a pleasure knowing you. Send regards to your hungry kids," and the meeting was over.

¹ Rav Fishel Schacter, *Tales of Tzadikim Dial-A-Shiur*, Shiur #404

A few weeks later, Meir was home with his children, trying to entertain them. They asked for food, but he didn't have any to give them, and they hadn't had food all week. Shabbos was coming, and Meir didn't know what he was going to do. Then, there was a knock at the door. It was the landlord Mr. Baalabas. Meir politely answered the door. "How are you Mr. Baalabas?" Mr. Baalabas was a man of few words, "You know your rent was due last week!" Meir struggled to reply, but could only get half syllables out. Finally, he said, "I almost have it!" The landlord was very clear, "That doesn't help me, 'you almost have it'! Well, right now you're almost being thrown out of your apartment. If you don't have your rent by next week, you're going to be thrown out of your apartment!" Meir thought to himself, *Maybe, next Shabbos I should go to work. After all, I will just be a manager. I'll just be standing on the side. I won't even say anything! I'll just be there so that my boss gives me a pay check – or else, what am I going to do?? My children are hungry. My landlord is going to throw us out into the street. I have no choice.* Meir just cried and cried.

Shabbos morning, Meir came home from *davening*, and said, "Are we ready for *kiddush*?" "Totti," one of the children answered, "we don't have anything to make *Kiddush* on." Meir turned to his wife. "Malka, I don't understand. We had a piece of cake and *schnapps*." Malka just cried. "That was three weeks ago! How long did you think it would last?!" "This is terrible," said Meir, "we can't cry on Shabbos. Wait a second, I don't remember a Shabbos without a guest." Malka was becoming hysterical. One of the children who had been looking out of the window said, "Totti, don't worry, our guest is coming." "Oh, **ברוך השם!** Who's coming *shafeleh*?" "Mr. Baalabas, I think he's even bringing a present!" "Oh, how nice of him! Mr. Baalabas it really wasn't necessary. Are you coming to join us for our Shabbos seuda?" He wasn't. After a few curt words, he handed Meir a piece of paper, and walked away. It was an eviction notice. Meir wouldn't touch it, he said that it was probably *מוקצה*. "Meir," Malka cried, what's going to be? No food. We're going to be on the street." Meir tried to be strong, but his wife was panic-stricken, and his answers weren't calming her down. "Meir, maybe just go to work and show your boss that you came, even if you don't do anything. Maybe he'll give you a check for one week so we don't get thrown out - so we can have at least a bottle of milk for breakfast." Meir looked at his hungry family. He thought about how cold it was outside. "Oh no." He said, "what if Mr. Baalabas does throw us out?!" He decided that he would walk to work. He knew that it was within the **תחום**. He hoped that his boss would have **רחמינות** on him, even if he didn't do any actual work.

It had been a very cold and hard two-hour walk when he arrived at the huge office building. The watchman greeted him derisively, "Hey Meir! Saturday you're comin' in? Huh! Finally got to you like the rest of your friends. Yeah. Sooner or later they all give in!" Meir was appalled. "It's a **השם** **הילול!**" he said. "It's a **השם** **הילול** if I go up there. I'm so tired. I've been walking for the last two hours." The watchman offered to get him the elevator, but he said, "no, I'll take the stairs. I'm just going to sit down on this couch a little bit and rest. *Oy I'm so exhausted. Ich hub nisht kain koyach...*" he said as he drifted off to sleep.

Meir was dreaming. He saw his Rebbe the Chofetz Chaim. "Rebbe," he said, "I'm going to be getting married now. Can I please have a bracha from the Rebbe? - *What a zechus it is to learn in the Chafetz Chaim's Yeshiva and to get a bracha from the Chofetz Chaim.*" The Chofetz Chaim replied, "I will give you a bracha, but on one condition. You must promise me you will never be *mechalel* Shabbos." Meir was confused, "Me? Be *mechalel* Shabbos?! Rebbe!?" But his Rebbe continued, "You must give me your hand. You're going to America, there are going to be many *nisyonos*. I want a *tekiyas kaf* that you will never be *mechalel* Shabbos. **I want a tekiyas kaf that you will never be mechalel Shabbos. I want a...**" Meir woke up. He felt relaxed, but he was sweating. He was awestruck by his Rebbe's **רוח הקודש**. Right there and then he decided that no matter what, he would never be **מחלל שבת**. Meir got up energetically, and ignoring his exhaustion, he danced all the way home! This was something to be happy about! He had been **עומד בנסיין!** Shabbos was almost over, and he had not been **מחלל שבת!**

Right after Shabbos, there was a knock at Meir's door. Meir was shocked to see his former boss, Mr. Isaacowsky, standing there. Meir invited him in and Mr. Isaacowsky told him the following story. "One day, I was sitting in my office with my partner Mr. Fleygelkop, reviewing all our workers. We were talking about you. I mentioned to Fleygelkop that you don't come in on Shabbos. He told me that I'm a fool for letting you get away with it. I said, "it's bad enough that I work on Shabbos, I'm not going to force someone else to do so!" "What do you think he's really doing on Shabbos?" he asked. "He's playing games. I know these religious Jews, they're not serious. If you threaten him that you're going to stop the check, and you offer him a promotion, I'm willing to bet five hundred dollars that he'll come running. Maybe not after the first Shabbos, but definitely after the second or the third, you'll see." So, we bet on it. On the fourth Shabbos, I was sitting in the office, and Fleygelkop came over. "By today, I figure he won't be able to hold out anymore, and he'll be here." I said, "He's not coming in! I know my Meir." But then Fleygelkop said, "Look, he's outside. He's walking in." I couldn't believe it. I lost the bet. Then we stood there waiting and waiting, and you were not coming up the steps. We went down, and the watchman told us some kind of a dream about your Rabbi, and you turned around and left, so I won the bet! Well, I'm sorry for the heartache I caused you, you can come in tomorrow, and you get your promotion, and you don't have to come in on Shabbos. Anything else I can do for you, Meir?" "I want you to start being *shomer* Shabbos," declared Meir. "Ah! Well, Meir, considering that you were willing to be thrown out of your house and not be *mechalel* Shabbos, you have moved my heart. But what am I going to do on Shabbos?" asked Meir's proud boss. "Well, now that we're going to have food again, how would you like to be our Shabbos guest?" "That sounds just fine to me!"

Meir did everything that he could do be **עומד בנסיין** and in the end Hashem sent **שלי רבו**, the *heiligh* Chofetz Chaim to help him through. Hashem always gives the **ספיטא דשמיא** to help us through our *nisyonos*.

Hilchos Shabbos Initiative

Is it permissible to defrost a bottle?

Chazal prohibited transforming solids into liquids on *Shabbos* (*Molid*). However, it is permissible to allow a bottle to defrost naturally by removing it from the freezer and placing it in an area where it is room temperature. It should not be placed in a warm area.

Additionally, once some of the bottle's contents have defrosted and there is some liquid on the bottom of the bottle, the bottle may be placed in a warm area or warm water following the guidelines of *Bishul* (as described in the previous question) since the prohibition of allowing solids to turn into liquids doesn't apply when melting into a liquid.

In cases of necessity, frozen liquids may be defrosted in a warm area or warm water following the above guidelines of *Bishul*.

Additional notes pertaining to baby food preparation:

- Mashing a banana for a baby should be done immediately prior to when it is needed, using the back of a spoon.¹
- It is not permissible to create or widen the hole in the nipple of a baby bottle.
- In some instances, the bristles on baby bottle brushes are not very dense and it is therefore permissible to use these brushes. Some brushes, however, have a sponge on one end which prohibits their use.

Is it permissible to play with a "Rubic's Cube" that forms a picture?

It is not permissible to play with a "Rubic's Cube" that forms a figure, or any game in which pieces are slid to form a figure (such as a smiley face), since the intention is to create a picture or figure, an act which is forbidden even when the individual pieces are not attached.

Is it permissible to play with "Etch-A-Sketch"?

"Etch-A-Sketch" may not be used. In addition, coloring is not permissible, even if the coloring is random and does not form a picture.

¹Alternatively, a banana may be mashed with the handle of a utensil or the bottom of a glass cup.

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע

וקראת לשבת עונג....
אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY
בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

WEEK 39

ע' שלחן ערוך ש"י"ט-ט', י', י"ז

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

QUESTION 1

I enjoy freshly brewed coffee to start my day. Could I put ground coffee into a filter on שבת and then pour hot water (from a כלי שלישי) over it?

QUESTION 2

I put in a water filter next to my faucet so we can have clean water to drink whenever we want. Can we use it on שבת?

QUESTION 3

I'll be going to New York for שבת where they have a problem with bugs in the water. Can I filter the water on שבת?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

I'm renting a house with a pool in the backyard, and the kids wanted to go to the pool area to eat their Shabbos Party (with an adult). Is there any problem with that?

Answer: One can carry from his house to his own yard if they are surrounded by a fence or צורת הפתח. This is because a house and yard are considered similar in their uses; they are both used for living purposes. However, one cannot carry from his house to a storage area, known as a קרפף, even though it is fenced in. חז"ל only allowed one to carry from a house to a similar place that is made for living uses. A קרפף is for storage and is not comparable to a house, even though they have the same owner.

There are some places that are not necessarily made for living, but not for storage either. Places made solely for recreation, such as a swimming pool, is an example of such a case. If the pool is not separately fenced in but is part of the yard, it is considered an accessory to the yard and one can carry there. If it is fenced in separately, it would possibly not be considered part of the דירה that is in the yard, but instead gets its own category, known as things used for טיול. The שער הציון שני"ח-ט"ז sounds like he is מחמיר in such a case, and therefore there are פוסקים who do not allow to carry items that were in the house at the onset of שבת to a fenced-in pool.

continued...

FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued...

QUESTION 2

I have a big yard, and I cordoned off part of it to grow some vegetables during the summer. While playing on שבת afternoon, the children's ball rolled there. Are they allowed to get it? It's all fenced in.

Answer: A garden is an example of something that is not a דירה and has the הלכות of a קרפף, and therefore one can't carry items that originate from the house in or from a garden. This is true even if it is part of the yard and not separately fenced-in, as it can't be seen as an accessory to the yard since it has no connection to living or recreation. In this way it is even more stringent than a pool. However, the משנה ברורה ש"ח-פ"ג writes that a small garden which is just a minor part of the yard is more lenient and one can carry to and from it בדחק. Additionally, there is room to argue that a small garden is grown for recreation can be considered part of the yard when not separately fenced-in, much like a pool, and is not a problem at all. Possibly one can be מקיל and carry at any time because of these reasons.

QUESTION 3

I was thinking about making the קידוש for my upcoming שמחה on my lawn. Is there anything wrong doing that?

Answer: The רמ"א של"ו-ג' writes that it is not good to eat and drink over grass, as it is difficult to prevent the spilling of drinks which will help the grass grow, and is the מלאכה of זורע. Therefore, drinking over grass would not be the best idea, unless one is only serving dry wines and schnapps, which most פוסקים hold will not help the grass grow.

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that Reb Kalman Krohn z'tl gave in Adelpia Yeshiva

Undercover Part IV

Recap: Nosson, a yeshiva bachur, helped the old shochet Reb Lemel every day, and couldn't help but wonder about certain mysterious behaviors he witnessed. Before Reb Lemel passed away, he bequeathed one-third of his money to Nosson and instructed him to give the remainder to Velvel the watercarrier. Nosson followed Velvel and discovered that he was part of a group of hidden tzaddikim. After much begging, Velvel agreed to allow Nosson to join a meeting, but the others did not let him in.

Nosson was crestfallen. After so many weeks of trying, he had finally reached this point. He was so close to going in; how could he turn around now?! “Please, Velvel, please!” he entreated, tears forming in his eyes. “Please let me in!”

Velvel closed his eyes for a moment, seemingly in thought, before beginning to speak. “This boy,” he announced to the others sitting around the table. “Has something even greater than hearing the *bas kol*.”

Nosson realized this was his last chance. He held his breath in hopeful anticipation.

“How can that be?” they protested. “If he did not yet reach the level that his ears are pure enough to hear the heavenly voice, how can he achieve even greater heights?”

“This young man here toiled in the mitzvah of *bikur cholim* with our revered *rebbe*, Reb Lemel,” Velvel explained. “All of us here are disciples of Reb Lemel. He was the one who organized this group and raised us up to the levels we are currently on. Reb Lemel was greater than all of us, and yet he saw fit to leave his final *tzavaah* with this young man here.”

There was a thunderous silence in the room.

“Yes,” Velvel confirmed. “Reb Lemel left one third of his inheritance to Nosson, equal to the amount he gave to me to divide amongst all of us. Even though Nosson is so young, he took care of our *rebbe* devotedly, and our *rebbe* trusted him. This is far greater proof of his untainted soul than hearing the *bas kol*.”

The men around the table conferred in hushed whispers before turning back to Velvel. “None of us here is willing to break our longstanding

custom,” one of them said carefully. “Our custom here is that anyone who enters without hearing the *bas kol* is endangering his life, and none of us feel comfortable breaking it. Velvel, are you willing to allow him in and accept sole responsibility for the boy’s fate on your own shoulders?”

Velvel’s brow furrowed in thought. “Yes,” he said firmly. “I am. I am certain that this young man is worthy of gaining entry on the merit of his devotion to Reb Lemel. I am ready to accept full responsibility for whatever may happen to him.”

Nosson’s legs were shaking terribly as he crossed the threshold into the shack. He could barely control the tremor in his arms as he sat down at the end of the table, in the spot where Velvel indicated.

“You don’t have to understand what’s happening,” Velvel murmured as he passed the boy on his way to his own seat. “Just follow along whatever everyone else is doing, even if you don’t understand.”

Someone came around with a pile of sacks, which he gave out to the men around the table. Another beggar burned something into a small pile of ashes. The men donned their sacks and put ashes on their head. Nosson, feeling like he was having an out-of-body experience, copied them and did the same.

The men got off their chairs and got down onto the floor. Tentatively, Nosson followed. Then they began crying, bitter and painful tears, as they recited *tikkun chatzos*. Although Nosson had not yet reached the level of feeling so deeply for the suffering of the *Shechinah* in *galus*, the overwhelming aura of holiness in the room caused him to start weeping as well.

They moved on to *Tikkun Rochel* and *Tikkun Leah*, and Nosson continued reciting words. He did not have the *kavanos* that the others had in mind; nor did he grasp the potency of the *tefillos* he was saying, but he recited them along with the rest of the group, hoping that one day he would merit to gain a full understanding and appreciation for the ritual.

Next, Velvel began to give a shiur in kabbalah, but the concepts he spoke about were well beyond Nosson’s understanding. Still, he sat and listened and tried to comprehend even as the words flew well above his head. Although he could not contribute, he watched in silence as the rest of those present engaged in fiery debates over the Torah that Velvel taught.

For the next few months, Nosson joined the hidden *tzaddikim* every few nights. Other than a quick greeting when he came and when he left, the others largely ignored his presence. Many of them were still opposed to the presence of the young man who did not hear the *bas kol*.

Late one night, as Nosson sat listening to Velvel’s shiur without understanding a word, there was a knock on the door of the shack. Standing in the doorway was a man whom Nosson had never seen before. His face was a ghastly white. “*Rabbosai*,” he cried. “The decree went into effect! The decree is now in effect!”

He entered the shack and tore his clothing down the center. The other members of the group joined him on the floor, all of them crying over the decree that had gone into effect.

What was the decree all about?

There was a large city, about a ten-day journey from where the secret group met, called Vasserov.

Vasserov was home to thousands of Jews and was considered one of the epicenters of *Yiddishkeit* in the country, with robust Jewish infrastructure including many shuls, *yeshivos*, and *mikvaos*.

While the Jewish residents of Vasserov were, for the most part, *shomer Torah umitzvos*, over the years, they had fallen lax in the laws of kashrus. Their *shechitah* was not the way it should have been, and people stopped being so careful when dealing with meat and dairy. *Yayin nesech* had seeped into the Jewish wine stores, and questionable foods were being sold in Jewish eateries.

Over time, the impure food that these Jews ingested began to create blockages in their hearts and souls, hindering their religious growth and fostering a spiritual downfall. If things were allowed to continue by inertia, it would not take long for the entire community to spiral downward into an abyss of sin.

The *Beis Din Shel Maalah* convened to determine the best course of action. They needed to stop the community's descent before it was too late to save them. And while the oblivious Jews of Vasserov continued to eat their questionable meat and go about their daily lives, in *Shamayim*, they were being judged harshly for their actions.

"It was revealed to me that the entire community was sentenced to death on account of their sins," the newcomer to the secret meeting said through his tears. "However, the *Beis Din Shel Maalah* has decided to transfer this sentence onto the holy Vasserover Rav. Since he is such a great *tzaddik*, his soul is equal to that of all the other Jews in Vasserov together, more than one-hundred thousand Jews. He is therefore to be taken in their

stead, and his death will atone for the sins of the rest of the community.

"We know that if this is the decree in Heaven, we can expect that shortly a decree against the Vasserover Rav will be enforced down here on Earth," the *mekubal* reminded the others. "We must send a representative to Vasserov immediately, to redeem the holy *rav* on a physical level as the rest of us toil on his behalf in the spiritual realms."

"This is what our *rebbe*, Reb Lemel, saved one-third of his money for," Velvel remarked. "He instructed that one-third of his money be put back and saved for the time when we will need to use it to abort the decree. We will now use it to save the Vasserover Rav. However, I am unable to make the trip to Vasserov. I am too old and frail, and I can't be sure that my health will hold out long enough." He turned to the man sitting to his right.

The beggar shook his head regretfully. "I can't go, either," he said, frowning. "My *yehei shmay rabbah* is not what it is supposed to be, and I'm afraid that this will hinder my ability to overturn the decree."

All eyes turned expectantly to the next man at the table. "I would really go if I could," the next *mekubal* stated, "But just this morning, someone wished me a good morning, and I didn't respond with a smile. From the expression on his face, I'm wondering if he was hurt. How can I try to overturn a Heavenly decree if I hurt someone's feelings?"

They continued around the table, but each of the hidden *mekubalim* declined to undertake the mission to Vasserov. While all of them would

have been happy to redeem the life of the Vasserover Rav, they all had a reason why they felt unworthy and incapable of the task.

“What about you, Nosson?” someone asked when they reached the very end of the table, and only the young *bachur* had not been disqualified.

Nosson jerked up, taken aback. “Me?” he squeaked, his face paling. “I’m the youngest and the least worthy of all of you! If all of you, holy *tzaddikim* who are well-versed in kabbalah can’t undertake this mission, I am surely unworthy! I don’t know the proper thoughts for *tikkun chatzos*, and I can’t comprehend even the basics of Rav Velvel’s shiur. I am guilty of every one of the ‘sins’ that disqualified the rest of you!”

“To the contrary,” Velvel countered from his place at the head of the table. “It is because we are on a different level that our *aveiros* count so much more. You are young; you did not have so much time to encounter spiritual challenges. Your soul is therefore purer, cleaner. Additionally, you have the extraordinary merit having cared for our holy leader, Reb Lemel.”

A hundred question marks danced in Nosson’s eyes, and his white face betrayed his inner fear. “But—”

“Our *rebbe* gave you a mission,” Velvel continued. “He entrusted you with his inheritance. One third, you were to keep for yourself. One third, you were to give to me to be divided amongst all the members of this group. Now is the time for you to finish the mission that you started, to spend the final third of the money to save the life of the Vasserover Rav.”

“But I’m in yeshiva!” Nosson blurted. “How can I leave the yeshiva, just like that, for so many

days? If it’s a ten-day journey, that means I’ll be away from the yeshiva for at least twenty days, plus the time I have to spend in Vasserov.”

The *mekubalim* did not accept this claim. “It’s not for nothing that you were allowed to join our group,” they told him. “True, you will need to miss yeshiva, but being part of us means undertaking missions, and some of them will take you away from yeshiva for small stretches at a time. Here, Nosson, you will learn what *avodas Hashem* truly means. Here, you will learn what *mesiras nefesh* really is.”

Nosson lifted his head. “I will go,” he said quietly.

The men stood up briskly. “Every second counts,” one of them exclaimed. “You must head out tonight.”

“Go back to your lodgings and get your *tefillin*,” they instructed Nosson. “Put them in your pocket. Make sure to disguise yourself so that it will not be recognizable whether you are a Jew or not.”

“Don’t forget the money, the last third of the money from Reb Lemel,” Velvel reminded him. “Hide it in your clothing for the journey. You’ll need it.”

There was no time for Nosson to think about what he was getting himself into. He listened to his instructions, accepted the horse and buggy from Velvel, and ran.

His first stop was the room where he slept. Tiptoeing past his sleeping roommates, Nosson took his *tefillin* and placed them in his pocket. Then he rushed to the property that had belonged to Reb Lemel, into the deserted shed behind his cottage, and retrieved the remainder of the money. It took some time, but soon all of the coins

and gems were concealed within his clothing and boots.

With a final, lingering glance at the city he'd come to know so well over the previous five years in yeshiva, Nosson whipped the horses and was off into the blackness of the night.

The next morning, Nosson was conspicuously absent from his *shtender* in yeshiva. His chavrusah had no idea where he was, and his roommates reported that he hadn't been in his bed in the morning when they'd awoken. His *tefillin* were gone, indicating a longer journey, but he hadn't notified anyone of his plans and his whereabouts were a mystery. When one day turned to two and then three and Nosson still did not return, the yeshiva was up in arms over the strange disappearance of the young masmid.

His *rebbe*, Rav Laizer, immediately suspected that his student's abrupt departure had something to do with his budding relationship with Velvel the watercarrier. Being the only person in whom Nosson had confided regarding Reb Lemel's final request, he wondered if the key to the mystery lie in the abandoned shed behind Reb Lemel's house.

Two days after Nosson disappeared, under the cover of darkness, Rav Laizer slipped out of his home in the direction of Reb Lemel's cottage. He groped through the darkness into the shed, and with the aid of a lantern, found his clue right away.

There, in the corner of the shed, was a gaping hole in the spot where Nosson had left the remaining third of Reb Lemel's inheritance.

Worry wormed its way into Rav Laizer's heart, sudden and unbidden. The missing money seemed to indicate that Nosson, his young

student, had been sent on a mission, perhaps a dangerous mission, by Reb Lemel's disciples. And although he knew in his mind that Nosson would be okay in the holy watercarrier's hands, Rav Laizer could not help but worry about how the young *bachur* was faring, wherever he was.

In the meanwhile, Nosson journeyed through the hilly countryside for many days. While the men in the shack had told him that the trip to Vasserov would take ten days, it took Nosson a full two weeks to arrive in the city. Dusty and disheveled from the road, he rode up to an inn and used one of Reb Lemel's coins to rent a room for a few days.

Although he had already lost four days due to the longer than expected journey, Nosson was too fatigued from the road to begin his mission. He washed up and changed into fresh clothing before falling into bed for a short, refreshing nap. With his urgent mission hanging over his head, he could not sleep long, and just a short while later, he left the hotel for the Jewish community.

Velvel and his friends had not provided Nosson with any information. He did not even know exactly what his mission was beyond that he was to save the life of the Vasserover Rav. He had no idea where the Vasserover Rav was, what kind of threat was hovering over the *rav's* head, or even how he was supposed to save him. All he had was the money, one-third of Reb Lemel's inheritance, which he was supposed to use as part of his rescue efforts.

Nosson made his way to a shul and began to question the Jews he met as discreetly as possible. To his dismay, he learned that the Vasserover Rav was languishing in prison and was scheduled to be tried in court just three weeks later.

“How did he end up in jail?” Nosson asked the man who had provided him with this information.

“It’s a long story,” the Jew said with a drawn-out sigh. “The *rav* has been at odds with the mayor of Vasserov for a long time. Recently, the *rav* wanted to expand the main *shul* to make room for more congregants. When he submitted his application for building permits, the mayor denied the permits on the premises that he did not want Vasserov’s Jewish community to double in size.

“The mayor reasoned that if the *shul* was twice as big, double the amount of Jews would make Vasserov their home, and that was something he was not ready to tolerate. He accused the *rav* of trying to destroy the city and refused to allow the expansion of the *shul*, no matter how many influential people tried to persuade him.”

“So the mayor jailed the *rav* just because he wanted to expand the shul?” Nosson asked.

“No, but that was the start of a series of very contentious exchanges,” the Jew explained, sighing again. “The Vasserover Rav was understandably upset that he would not be able to expand the shul, and he wrote the mayor a sharply worded letter of dissent, threatening to appeal the mayor’s decision to higher ranking officials. Needless to say, the mayor was not very happy with the *rav*.”

“But why was he imprisoned?” Nosson asked.

The man threw Nosson a look, as though rebuking him for his lack of patience. “I’m getting there. A few days later, the mayor’s teenage son attended a party, which turned very wild. The drunken gentiles were playing with knives, and one of them fatally stabbed the mayor’s son by mistake.

Immediately, the partygoers fled the crime scene, leaving the mayor’s son to bleed to death.

“The mayor was grieving and furious, and he wanted revenge. It was more convenient to lay the blame on the Jewish community, especially since everyone knew that there was no love lost between the *rav* and the mayor. Armed with the evidence of the Vasserover Rav’s sharp letter, they accused him of sending his own son to kill the mayor’s. The *rav* was arrested and thrown into prison, where he is currently awaiting trial.”

Nosson was quiet for a moment, absorbing this, and then he posed his next question. “Is there a chance that the *rav* will be acquitted at the trial?”

“Officially, yes,” the man snorted. He seemed eager to share everything he knew with the stranger he’d met in shul, which suited Nosson’s purposes perfectly. “They are allowing the Jews to testify at the trial in his favor. But between me and you, we are not expecting the *rav* to receive a fair trial. Even with all the positive testimonies in the world, they want him killed, and they will get their way unless a miracle happens.”

He looked at Nosson and nodded sadly. “We have to *daven*. We must beg Hashem for a miracle to save our *rav*.”

Nosson nodded, his mind whirling. How was he supposed to save the Vasserover Rav? He couldn’t exactly walk up to the prison and bribe the warden with Reb Lemel’s money to allow the *rav* to walk free. If he tried that, it would be the last thing he did as a free man. It was almost certain that this would provide him with a free, one-way ticket into prison.

Besides, the man who’d so freely provided him with the information he needed had mentioned

that the mayor specifically denounced all attempts at bribery. “If anyone tries to bribe us,” he’d declared. “We will immediately evict the entire Jewish community from our city.”

It was much too big of a risk to take, but what other option was there?

With sobering clarity, Nosson realized that the fate of the holy Vasserover Rav and the more than one-hundred-thousand Jews in the city all rested upon his thin shoulders. He had been sent on a very difficult mission with life-threatening consequences if he failed. Velvel and the other *mekubalim* were relying on him to succeed. An entire Jewish community was at stake!

He needed to act, and he needed to act fast.

To be continued...

Have a Wonderful Shabbos!
This story is taken from tape #TG 75-76

TORAS REB KALMAN HOTLINE

Vaadim & Shmussen given by **Reb Kalman Krohn zt”l** are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**
E.Y. **02.313.6038**

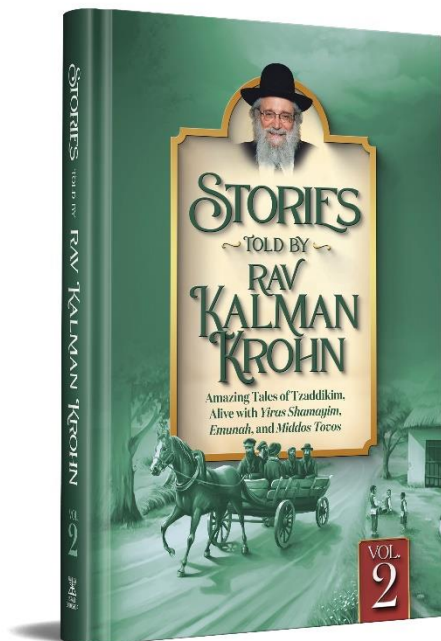
Option 1: Vaadim given in BMG
Option 2: Shmussen given in Adelpia
Option 3: Captivating stories taken from shiurim

To receive Vaadim by email or for questions and suggestions call/text 609.807.1783 or email torasrebkalman@gmail.com

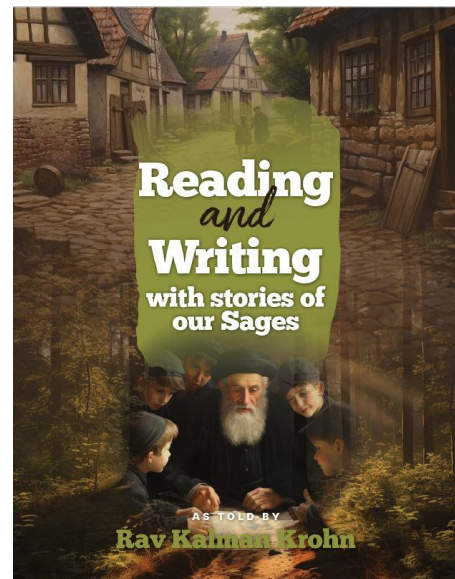
Toras Reb Kalman
Lakewood New Jersey
609.807.1783
torasrebkalman@gmail.com

Sponsored by:
The Friedman Family
The Schwab Family

Volume TWO of the
“Stories Told By Rav Kalman Krohn”
Book Series is **NOW** available at your local Judaica
Store.

Volume One of the new curriculum series is
NOW available for Schools to purchase.
Many schools have already placed their orders!
Call/email now to reserve your books while
supplies last.

Call/text 609-807-1783 or
Email torasrebkalman@gmail.com for a sample

*If you have exceptional content about Reb
Kalman that you think should be inserted into
book 3, please let us know.*

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה ויעקב בן רחל נחמה. MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

PEARLS OF WISDOM FROM THE PARSHAH

When Ashes Touch Water

וְלָקְחוּ לְטָמֵא מֵעֵפֶר שְׂרִפַּת הַחַטָּאת וְנָתַן עָלָיו מִיַּם חַיִּים אֶל כֶּלִּי: (במדבר יט, יז)

They shall take from the dust of the burning of the sin offering and place on it living waters in a vessel. (*Bemidbar 19:17*)

This *pasuk* is talking about the *Parah Adumah*.

And what was the *Parah Adumah*?

It was essentially a sin offering, a *korban chatas*. This kind of offering possesses great *kedushah*. A *korban chatas* is considered *kodshei kodoshim*. This is the highest level of offerings.

However, the *Parah Adumah* is not actually offered on the *Mizbeach*. It is rather burned to ashes outside *Beis Hamikdash*.

And, the ashes left over after the burning of the offering are just a remembrance of what was. They are a mere residue that lacks any real content of what used to be a *korban*.

Nevertheless, since these ashes come from a *korban*, they still have great *kedushah*. If they are combined with *mayim chayim*, water drawn from a

running spring, they have the power to purify those who are impure and thereby render them fit for *avodas Beis Hamikdash*.

It says in *Sefer Taam v'Daas* that we can learn an important lesson from here. Every Jew comes from holy stock. Each one of us has many generations of *tzaddikim* in his lineage. Furthermore, our souls come from a supremely holy place. It's just that our *aveiros* have burnt us up, so we are mere ashes of what we used to be. Some people have been so consumed by the fire that it is hardly recognizable at all that they belong to the holy Jewish people.

But we can still return to our original purity and regain our former *kedushah*. And this is learned from *Parah Adumah*.

All we have to do is connect ourselves to the

mayim chayim, to the *Torah Hakedoshah*, which is compared to a well of living waters. Because when the ashes of *Parah Adumah* are combined with the *mayim chayim*, they acquire special purifying powers. Similarly, we can return to our roots and ascend to high levels of *kedushah* and *tabarah*.

This is why no Jew should ever despair of himself. He has holy roots. His soul was hewed from a place of purity. To regain it, he needs to devote himself to Torah learning, because without the *mayim chayim* of Torah, he is just burnt ashes.

But with the *mayim chayim* of Torah learning, he is something very great indeed.

The truth is that combining ashes with *mayim chayim* is the very basis of the human being. A person's body is created from the dust of the earth, and by virtue of *Hashem* breathing the soul of life into it, it becomes a live human being.

This shows that only if *mayim chayim* are combined with a person made from dust, by means of Torah learning, does he become a completed human being. Without the *mayim chayim* he remains a clump of earth.

This applies not just to humanity as a whole but also to each individual, every day.

Hashem recreates the world every day, and when a person goes through a day without learning Torah, it is like he isn't even alive that day. He is

like a dry, lifeless clump of earth. Only when his earthiness is combined with *mayim chayim* does a pure and holy soul come out.

This could also explain why Jews prostrate themselves on the graves of *tzaddikim* and embrace their dust. It is because the place has the holiness of the *tzaddik* buried there, and *tzaddikim* are even greater in their death than during their lives.

However, this works only when the holy dust is combined with the living waters of the Torah. This means that the person who is visiting the *kever* recalls and thinks about the deeds of the *tzaddik*, how he conducted when he was alive, how careful he was about every *mitzvah*, how much he devoted himself to *avodas Hashem* and *limud hatorah*. When the holy dust combines with the living waters of Torah, the holiness and purity comes out, in the merit of the *tzaddik*, and the gates of Heaven open to pour out a wealth of blessings.

This does not happen if the holy dust remains without water. In other words, if people just go to *kivrei tzaddikim* without learning from the ways of the *tzaddik*. This won't help anything. Light and blessing will never come from that.

But if a person sets himself to follow the ways of our holy forefathers and learn from their deeds, about him is said:

עבְדִי אַתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר – You are My servant; Yisrael, in you I take pride.¹●

1 Yeshayahu 49:3.

Great Mistakes

יֵעַן לֹא הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישְׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל. (במדבר כ, יב)

Because you did not believe in Me to sanctify Me before the eyes of the people of Yisrael. (*Bemidbar* 20:12)

The Torah tells us about sins committed by the greatest people in the world. Such as *Moshe Rabbeinu*, for instance. The Torah says about him here, “Because you did not believe in Me to sanctify Me.” We are told also about the sins of the sons of Yaakov, and of *David Hamelech*, and of many other *tzaddikim* as well.

Obviously, the Torah wants us to know all this. And it’s not to lessen their value in our eyes. Their sins do not diminish their honor at all. We all know that *Moshe Rabbeinu* did not merit entering *Eretz Yisrael*, yet the Torah says about him **וימת שם משה** – “Moshe died there,”¹ teaching that he died by a kiss from *Hashem*. The Torah would not tell us that *Hashem* loved him so greatly if it wanted to lessen his value in our eyes.

Similarly, Yaakov’s sons are viewed by us as the spiritual giants they were. They are the revered founders of the Jewish nation. And David is our king forever, he is *Mashiach Hashem*, he is the wondrously saintly author of *Sefer Tehillim*.

So why does the Torah recount their misdoings, if we are meant to treat them with the greatest respect?

It’s to show us and teach us how very careful we need to be about guarding ourselves from sin. Sometimes we think that the *Yetzer Hara* is busy with other people, with all those empty and clueless people wandering around out there. But I, who have accepted upon myself the yoke of Torah and *mitzvos*, who keep *Shabbos* scrupulously and learn as much Torah as possible – I am not going to do stupid things and get tricked by the *Yetzer Hara* into *aveiros*.

So the Torah comes and tells us that even the holiest people that ever lived sometimes stumbled and sinned. If the great were not always successful

in avoiding *aveiros*, there is no reason we should consider ourselves immune from sin. So we need to be very, very careful. We need to *daven* to *Hashem* at all times to save us from sins and spiritual failures, from evil and from anything resembling it.

And there is another message here as well. Let’s say we were guilty every once in a while of certain sins such as *lashon hara*, *bitul Torah*, a little hatred and envy and quarreling. We might assume that *Hakadosh Baruch Hu* will not be too upset with us, and will let us off the hook. Because, after all, we are good Jews who learn Torah and keep *mitzvos* and are trying to do the right thing.

So the Torah comes and warns us that it is not so. The greatest and holiest people in the world, when they sinned, *Hashem* did not let them go. Not at all. He was exacting with them, down to a hairsbreadth. They were punished severely for even the subtlest of sins. So we better be really careful!

Sometimes a person feels good about himself. Let’s say he learned for several hours with great *hasmadah*, or he really put himself out to do a *chesed*, or he *davened* with intense *kavanah*, or something like that. He feels he is on good terms with *Hakadosh Baruch Hu*, and allows himself to lighten up his efforts a little in Torah and *mitzvos*. It’s “not so terrible” to engage in a bit of idle talk, to spend a little time taking it easy with friends, to read the newspaper a little, to read a not-so-kosher book, etc. So he thinks.

This is the biggest mistake a person can make. *Hashem* is exacting with those close to Him, down to a hairsbreadth. Even if they are the greatest people in the world, and *Hashem* loves them so much that He gives them a kiss, so to speak. We for sure need to be meticulous about what we do, and only this will make us especially beloved by *Hakadosh Baruch Hu*. ●

¹ *Devarim* 34:5.

יֵעַן לֹא הֵאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת הַקְּהָל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ
אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם. הֲמָה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וַיִּקְדַּשׁ בָּם: (במדבר כ, יב-יג)

Since you did not believe in Me, to sanctify Me before the eyes of the Israelites, therefore you shall not bring this congregation to the land that I have given to them. They are the Waters of Contention, that the Israelites contended with Hashem, and He was sanctified in their midst. (*Bemidbar* 20:12-13)

“To sanctify Me” – If you had spoken to the rock, and it would have brought forth its waters, I would have been sanctified before the eyes of the congregation. They would have said, “If this rock – which doesn’t speak and doesn’t hear and doesn’t need sustenance – fulfills the word of *Hashem*, surely we should do so.” (*Rashi*)

One of the central subjects of this *parshah* is the sin of Moshe at the rock, as a result of which he was not allowed to enter *Eretz Yisrael*. This greatly changed the course of Jewish history. If *Moshe Rabbeinu* had entered the Land, *Beis Hamikdash* would never have been destroyed, and everything would be different.

Moshe’s sin was thus a monumental event. But what was his sin? What did he do wrong?

Rashi has a certain way of explaining it. *Hashem* told Moshe to speak to the rock, and instead of speaking to it, he hit it. He struck the rock with his staff.

This communicates a very basic point. It is basic to Judaism that we fulfill *Hashem’s* commands because He tells us to do so, not because He forces us. Judaism is built on the concept of *הבוחר בעמו ישראל באהבה*, “He chooses His people Yisrael out of love.” *Hashem* loves us, and we, too, need to love Him. Those who love each other don’t hit each other. If they need to hit each other, it is a different kind of relationship altogether.

Standing at the rock, Moshe presented a metaphor to the Jewish people. He said to them, *שמעו נא* – *המורים* – “Listen, now, you rebellious people.” Are you watching? When I communicate with the rock, it will fulfill my will. Why don’t you do so? And then he hit

the rock. He struck it with his staff.

But he should have spoken to it, thereby demonstrating that even a rock, when you speak to it, reacts and gives water. And the message is: Why, when *Hashem* speaks to *you*, don’t you listen?

This is how Rashi explains the matter. According to his approach, we indeed learn from this story a very important lesson.

Other Commentators offer additional explanations. The *Ohr Hachayim* presents eleven possible interpretations of the event. Clearly, there are profound matters here, but we will focus on the messages that are particularly relevant to us.

One such message emerges from the Rambam’s explanation.

Written Torah and Oral Torah

The chain of tradition is a key point in the Jewish outlook. It is an important and sensitive subject. Judaism’s opponents, both inside and outside, direct their attacks to this point.

The Torah has two parts. There is the *d’oraisa* part, the “Biblical” part, and there is the *d’rabbanan* part, the “Rabbinical” part. The strictly “Biblical” *mitzvos* are those that are stated expressly in the *Chumash*, in the Written Torah. *Hashem* gave us *Chamishah Chumshei Torah*, and it says in them to dwell in a *sukkah*, to put

on *tefillin*, to eat *matzah* on Pesach, and so forth. However, in addition to that, there is the Oral Torah. It is what *Hakadosh Baruch Hu* gave over to Moshe, but not in written form. It contains the explanation and the details of all the *mitzvos*.

This issue of the chain of tradition is not a new one. It existed way back in early Talmudic times. So we see from the story of the non-Jew who came to Hillel and asked Hillel to convert him to Judaism, but requested to be taught only the Written Torah, not the Oral Torah, as he did not trust the chain of tradition.

This is a very deep subject. The Oral Torah is not just a commentary on the Written Torah. The Talmud constitutes the basis of all the *halachos* and it is composed of several parts.

One part is that in which the Sages derive *halachos* from the Written Torah by means of the Thirteen Homiletical Principles, the *מדות שהתורה נדרשת בהן*. In this part, we find a lot of disagreements. R. Akiva says like this and R. Yishmael says like that, R. Meir says such and such and R. Yehudah has a different view. And there are rules for determining the *Halachah* in such cases.

Just how strong is the authority of *Chazal*? To what extent may we rely on them? What is the answer to all of Judaism's opponents who claim that *Chazal* acted on their own accord, that they made up *mitzvos* such as reading the *Megilah* on Purim and lighting Chanukah candles, the prohibition of *muktzeh* on *Shabbos*, and others? How do we know we can rely absolutely on what *Chazal* said?

To sharpen the question: we see that between the Sages of the Talmud themselves, there were thousands of disagreements. Almost every *daf* of *Gemara* has at least one *machlokes* in it. Thus we utilize various methods to decide the *Halachah*. Here we say the *Halachah* is in accordance with Abaye's view, and there we say it accords with his rival, Rava. And so forth.

After the *Gemara* came the *Rishonim*: Rashi says like this, Tosafos say like that, Rabbeinu Tam has such and such a view, while the Rif takes a different approach.

Until this day, there is hardly a question in *Halachah* that a person won't get different answers to, if he goes

and asks different rabbis about it.

This is one of the main points that our ideological opponents attack us on. And many faithful Jews are confused about the matter themselves. It is thus a crucial subject. so let's go into it.

The Pure Thing

One of the principles of our faith, as stated in the *Siddur*, is as follows:

אני מאמין באמונה שלמה שנבואת משה
רבינו עליו השלום היתה אמיתית, ושהוא אב
לנביאים לקודמים לפניו ולבאים אחריו – I
believe with perfect faith that the prophecy
of *Moshe Rabbeinu*, may peace be upon him,
was true, and that he was the chief prophet,
both of those who preceded him and of
those who followed him.

We believe that there is a fundamental difference between the prophecy of *Moshe Rabbeinu* and that of other prophets. This difference is illustrated by the following allegory.

Let's say a certain rabbi delivers a *shiur*, a Torah lesson, and he has two students. Both are knowledgeable, honest and intelligent. And each repeats the *shiur* to someone else. Although they both heard it from the same rabbi at the same time, and now attempt to say over the *shiur* exactly as they heard it, there will inevitably be differences between their renderings. This is because each one absorbs what he heard into himself, into his personality, and from there he transmits it to others, in his own unique way.

The same applies to prophecy. *Chazal* say that no two prophets prophesize in the same style.¹ Two prophets that receive the same prophetic message from *Hashem*, when they come to transmit it to their listeners, the message will not be exactly the same. Each one will transmit it in his own style and with his own personality.

This is how it worked with all other prophets, but it was not that way with *Moshe Rabbeinu*. He did not have his own style and personality when it came to

¹ *Sanhedrin* 89a.

prophecy. If there would be another *Moshe Rabbeinu* in the world, and both of them would prophesize, the words would be exactly the same. Both of them would say *בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ* and so on with the rest of the Torah. The words of Moshe's prophecy had nothing of Moshe's personality or understanding in them. It was *Hashem's* word in its purest form.

This is one of the Torah's basic tenets. *Moshe Rabbeinu* transmitted *Hashem's* Word exactly as it is. If we would hear those words directly from *Hashem's* mouth, they would sound the same and be the same. It would be the identical *בראשית ברא אלקים*.

The Sin Was Anger

This concept is fundamental to understanding Moshe's sin at the rock, according to the approach of the Rambam, as we will explain.

The Jewish people gathered before Moshe and complained that they don't have water, because Miriam passed away and the miraculous well disappeared. This was not just a complaint that Miriam is sorely lacking. It was a claim against Moshe. They came with claims against Moshe. When Moshe heard this, he got angry, and said to them: *שמעו נא המורים* – "Listen, now, you rebellious people!" You are stubborn people, he told them. He then said *המנ הסלע הזה נוציא לכם מים* – "Shall we bring out water for you from this rock?" and thereupon picked up his staff and struck the rock.

According to Rashi, the sin was hitting the rock instead of speaking to it. But according to Rambam, the sin was getting angry.

What was so terrible about that?

Moshe Rabbeinu, as we explained, was like a clear mirror, *אספקלריא המאירה*. He had no hue of his own that colored *Hashem's* Word. Everything Moshe did was reflective of *Hashem's* Word. He was a pure expression of *Hashem*. In other words, if someone would get up in the morning, and *Moshe Rabbeinu* would say good morning to him, it meant that *Hashem* Himself, so to speak, is saying to him good morning. If Moshe would reprove someone, and say, "I think it's time that you starting learning with a little more *hasmadah*," it meant that this word of reproof is

coming straight from *Hakadosh Baruch Hu*.

So when *Moshe Rabbeinu* got angry, the Jewish people understood that *Hashem* is angry. But *Hashem* was not actually angry. *Hashem* does not get upset when someone asks for water. People need water. However, the Jewish people understood from Moshe's reaction that *Hashem* is angry with them for requesting water, and they claimed that they indeed have the right to ask for water.

This was Moshe's sin. Everything that Moshe did reflected *Hashem's* Word, but here there was a mistake. It was an exception to the rule. *Hashem* did not want the people to think that He is angry with them. That is a *chilul Hashem*. It desecrates *Hashem's* Name if it looks like He gets angry at people who ask for water.

Only True Prophets

This brings us to a very important point.

As we explained, everything *Moshe Rabbeinu* did purely reflected *Hashem's* deeds, but one time he did something that was not *Hashem's* deed, and this caused a lot of damage.

The question is like this: if, one time, Moshe acted not in the name of *Hashem*, how can we know that the rest of the time it was in the name of *Hashem*? This brings us back to the question of how much authority does the Torah have, since it is ultimately based on human beings?

A person could argue that he wants to hear *Hashem's* Torah, not a human being's Torah, but we received most of the Torah from human beings. We might try to answer him by saying that these people were perfected human beings. But then he will reply that if they are perfect, why do they argue so much? If each claims that the other is mistaken, perhaps in truth they both are mistaken?

The answer emerges from the following teaching of R. Saadia Gaon, who asked like this: A prophet comes along, such as Yirmeyahu, for instance, and prophesizes, saying, "So spoke *Hashem*..." How do we know that Yirmeyahu is in fact a prophet of *Hashem*? Because it was handed down to us by tradition that he was. Yeshayahu declared that Yirmeyahu was a true prophet, and Hoshea declared that Yeshayahu was a

true prophet, and Shmuel declared so about Hoshea. Thus we have an unbroken chain of testimony that Yirmeyahu was a true prophet of *Hashem*. And Yirmeyahu tells us that *Hashem* said such and such.

But that just brings us to the niggling question of whether a true prophet can sometimes speak falsely. Does his innate nature force him to always say the truth, like a machine that spits out information, or is he capable of speaking falsehood?

If we say he can't speak falsehood, then he is a machine; he is not a human being. Because a human being, by definition, has free choice to do right or wrong. Thus, even a prophet is capable of speaking falsely. If so, how can we know that he spoke the truth?

The Rambam gives us signs by which we can test whether someone is a true prophet or not.² Nevertheless, as we explained, even such a prophet is capable of speaking falsely. So how can we be sure that what he says is the Word of *Hashem*, if he is capable of falsehood?

R. Saadia Gaon answered as follows. Past, present and future are all the same to *Hashem*. He knows the future like He knows the past. And He promised us that if He knows that this person will speak falsely, He will not send him to us as a prophet in the first place. *Hashem* promised us that He will send us only people who will speak truthfully.

This explains the whole matter.

When Yeshayahu says things in the name of *Hashem*, we don't believe in his words because he is the prophet Yeshayahu, but because of *Hashem's* promise regarding prophets. *Hashem* commanded us: אליו תשמעון – "You shall listen and obey [the prophet]."³ This command is also a promise. *Hashem* promises that He will examine the prophets, and if He sees that they won't tell the truth, He will not allow them to prophesize in the first place. Those who do

prophesize will only be the ones who will speak the Word of *Hashem* in absolute truth and honesty.

In other words, when *Hashem* commanded us to listen to the prophets, this is a promise that the prophets will be reliable, and when we embrace the words of the prophets, it is not because we know the prophets to be godly and infallible. Indeed, they were tremendously perfected and uplifted human beings. Nevertheless, we want to receive the Torah from *Hashem*. To that end, *Hashem* promised that the Torah will be transmitted to us in a true and accurate manner.

This applies to *Moshe Rabbeinu* as well. Moshe wrote in the Torah, in *Hashem's* name, that *tefillin* need to contain certain specific passages written on parchment, and he also transmitted to us that the *tefillin* need to be black and square. And that a *mezuzah* needs to fulfill such and such requirements. And that the other *mitzvos* need to be done according to their specific *halachos* as stated.

Is *Moshe Rabbeinu* capable of speaking falsehood? Definitely. Because if not, he is not a human being, but a machine. So how can we know that he spoke the truth? Because *Hashem* promised us, וגם בך יאמינו – "They will believe also in you, [Moshe,] forever."⁴ *Hashem* declared that we may trust *Moshe Rabbeinu* like we trust *Hashem*, because everything *Moshe Rabbeinu* will say is 100% correct.

Once in history, it happened that *Moshe Rabbeinu* acted like a human being when transmitting *Hashem's* Torah. Moshe got angry, like a human being, and this anger did not accurately reflect the word of *Hashem*.

As a result, Moshe forfeited his role as the leader of the Jewish people. It was decreed that he will not bring the people into *Eretz Yisrael*.

This was Moshe's sin at the rock, according to the Rambam's approach. ●

² *Mishneh Torah, Hilchos Yesodei Hatorah ch. 10.*

³ *Devarim 18:15.*

⁴ *Shemos 19:9.*

זכרון צבי מרדכי

גליון שיעורי הלכה

שיעורי הרה"ג ר' שמואל פעלדער שליט"א דומ"ץ בית מדרש גבוה, ליקוואוד
שיעורים שמסר הרב שליט"א בלילי שבתות בבוגרי (אלומני) בית מדרש גבוה
הרב שליט"א עבר על הגליון

חולה בקיום מצוות התלויות בדיבור

א. מצוות שבדיבור יש חיוב לכתחילה להשמיע לאזנו

בשיעור זה נעסוק בשאלה המצויה ונוגעת בעיקר לחולים שכבד עליהם החולי ומחמת כן אין להם יכולת דיבור, וכן המחלים מטיפול רפואי במיתרי הקול (vocal cords) שהרופא ציוה עליו שלא ידבר במשך איוה שבועות, ורוצים הם לקיים מצוות התלויות בדיבור כמו ברכות, קריאת שמע ותפלה, האידן יוכלו לצאת ידי חובתם.

הנה כתב השו"ע בדין קריאת שמע (סי' סב סעי' ג-ד), צריך להשמיע לאזנו מה שמוציא בפיו ואם לא השמיע לאזנו יצא ובלבד שיוציא בשפתיו. אם מחמת חולי או אונס אחר, קרא קריאת שמע בלבו יצא, עכ"ל. מה שכתב השו"ע שלכתחילה צריך להשמיע לאזנו, אין דין זה רק בקרי"ש שחיובה מן התורה אלא דין זה קיים גם בכל שאר ברכות דרבנן, וכפי שפסק השו"ע בה"ה תפלה (סי' קא סעי' ב), וכן פסק בשאר כל הברכות (סי' רו סעי' ג).

ב. חולה אם כלפיו הרהור כדיבור דמי

ומה שכתב השו"ע שבמקום חולי או אונס אם קרא קרי"ש בלבו יצא, כתב המשנ"ב (סק"ז), דהאי 'יצא' לאו דוקא, דהא קיימא לן הרהור לאו כדיבור דמי, אלא רוצה לומר דעד כל פנים בשעה שאינו יכול לדבר, יהרהר קרי"ש בלבו והקב"ה יקבע לו שכר עבור זה, אבל בעצם אינו יוצא בזה. ועל כן הסכימו רוב האחרונים שאם בעת האונס קרא קרי"ש בלבו ואח"כ הסתלק האונס בעוד שלא עבר זמן קרי"ש, מחוייב הוא לחזור ולקרוא, עכ"ל.

אמנם ראה בביאור הלכה (שם ד"ה יצא, וראה גם להלן סי' צב ס"ק כא), שכתב במה דברים אמורים לנקוט כרוב הראשונים שהרהור אינו כדיבור בקרי"ש דאורייתא, וכן ברכת המזון כשאכל כדי שביעה שהוא מחוייב בה מדאורייתא, אבל בתפלה וכל שאר ברכות שחיובם מדרבנן אם היה אנוס והרהר בלבו ואח"כ נסתלק האונס יש לצדד שאינו צריך לחזור ולברך בפיו, אך גם בהם הרוצה לחזור ולברך לא הפסיד שיש לו על מי לסמוך, עכ"ל.

אמנם האגרות משה (או"ח ח"ה ס"ד), חלק על פירוש המשנ"ב בשו"ע, מאחר ופשטות לשון השו"ע מורה שחולה ואנוס שהרהר בלבו אכן יצא ממש ידי חובתו, ולא רק שהקב"ה יקבע לו שכר טוב על הרהור זה, ולכן ביאר הוא כוונת השו"ע שהגם שבאופן הרגיל נקטינן כרוב הראשונים שפסקו כמאן דאמר בגמ' (ברכות כ:.) הרהור לאו כדיבור דמי, מיהא בחולה ואנוס סמכינן על המאן דאמר החולק שם וסבור שהרהור כדיבור דמי, אך אף לדעתו אין בכך כל סתירה למה שהסכימו רוב האחרונים, שאם הסתלק האונס יש לו לחזור לקרות בפיו, דבכ"ה אין כל סיבה לסמוך על השיטה החולקת להקל מאחר ויכול לקרות כתיקונו עתה שהוא עדיין זמן החיוב, אך אם היה אנוס כל זמן החיוב ולא היה יכול לקרות בפיו, יוצא ידי חובה בהרהור בלב על סמך המאן דאמר הרהור כדיבור דמי.

ג. מוטב שהחולה יצא ידי חובתו מאחרים

ונראה שלכתחילה כל היכן שאפשר לאנוס לצאת ידי חובה בשמיעה מאחרים מדין שומע כעונה, מוטב הוא לכו"ע, שכפי האמור לדעת המשנ"ב בהרהור גרידא אינו יוצא ידי חובה כלל, ואף להאגרות"מ שיוצא ידי חובה מכיון שהוא אנוס, מ"מ מכיון שמעיקר הדין נקטינן כמאן דאמר הרהור לאו כדיבור דמי, בודאי עדיף לצאת ידי חובה אף לשיטתו ע"י שישמע מאחרים ושומע כעונה.

אלא שעצה זו קשה להשתמש בה לכל התפלות והברכות, שבדרך כלל קשה שיוכלו אחרים להוציא את כל הברכות והתפלות, לכן ישתדל לצאת כל מה שאפשר מאחרים, וכמובן יתחיל בדברים המחוייבים מן התורה כקריאת שמע, וכברכת המזון באופן המצוי שאלכדי שביעה, שבהם כאמור נקט המשנ"ב לגמרי כהשיטה שהרהור אינו כדיבור ואין יוצאים בהרהור ידי חובה, ומה שאי אפשר לצאת מאחרים הרהור עכ"ל בלבד.

יוכל לצאת ידי"ח זולת בערבות של שבת שיוכל לשמוע מהשי"ץ את ברכת מעין שבע ויצא בה ידי"ח תפלה (ראה סי' רסח סעי' ג), אך הרמ"א הביא יש חולקין שאם אינו יכול להתפלל, יכול חבירו להוציא בתפלתו, ואמנם השו"ע"ר (סי' תקצד סעי' א) פסק בזה כהשו"ע ואף השמיט לגמרי את שיטת הרמ"א, וכן משמעותו הפשוטה של המשנ"ב (סי' קכד סק"א), אולם במשנ"ב דרשו (סי' תקצד מס' 2) הביאו מהגר"י זילברשטיין בספרו זכרון שיח תפלה (עמ' תרלד הע' 47) בשם הגרי"ש אלישיב שנקט כהרמ"א להקל ליחיד להוציא חבירו ידי"ח תפלה, וסבר שהמשנ"ב לא אמר דברו אלא בשיטת השו"ע אך לא שהוא עצמו נוקט כמותו, ויש להוסיף שהערוד השלחן (סי' תקצד סעי' ב), כתב שבשעת הדחק שאינו יכול לשמוע משי"ץ, יש לסמוך על המקילים שהביא הרמ"א לצאת תפלה מיחיד.

¹ גם מהאגרות משה מוכח שלא שייך להטריח אדם לצאת כל הברכות ידי חובה מאחר, שהרי הוא היקל בחולה לסמוך על השיטה המקילה שהרהור כדיבור, ולכאורה אמאי הוא מחשיב זה לשעת הדחק הא ישנם אנשים ויכול החולה בכל ברכותיו לצאת ידי חובה מהם, אלא לכאורה בהכרח כ"ל, שלא שייך להטריח אחרים ולצאת מהם את כל הברכות.

² ראה בביאור הלכה (שם ד"ה יצא), שביאר את השו"ע כהסתמך רוב האחרונים שאם נסתלק האונס יש לו לחזור לקרוא בפיו, והוא מבוסס על שיטת רוב הראשונים שהרהור אינו כדיבור, ודלא כהפמ"ג (שם משב"ז סק"א), שרצה לומר שהשו"ע פוסק כמאן דאמר דמדין תורה הרהור כדיבור ורק מדרבנן לאו כדיבור, ולכן במקום אונס העמידו רבנן את הדבר על דין תורה שהרהור כדיבור ויוצא ידי חובת קרי"ש, דזה אינו, וכפי שהאר"ך הביח"ל להוכיח מהב"י עצמו ומרוב הראשונים שאף מדין תורה הרהור לאו כדיבור דמי, ולכן האנוס הקורא קרי"ש או סעד פת [כדי שביעה] ובידך ברכה"מ בלבו, אם יסתלק האונס בטרם עבר זמן החיוב, יש לו לחזור ולקרוא קרי"ש ולברך ברכה"מ. וכתב שם שבשאר ברכות שחיובם מדרבנן בלבד, הרוצה לחזור ולברך לאחר שהסתלק האונס, לא הפסיד שיש לו על מי לסמוך.

³ האג"מ הוסיף לבאר שם, דבכללי הפסק, סומכים בשעת הדחק אף על יחיד נגד רבים, כל שכן במקרה זה שאין כאן יחיד כנגד רבים אלא מחלוקת אמוראים, שבדאי אפשר לסמוך להקל בשעת הדחק על הדיעה החולקת להקל.

⁴ תפילת שמונה עשרה נחלקו בה השו"ע והרמ"א (סי' תקצד סעי' א), לדעת השו"ע אי אפשר ליחיד להוציא בתפלתו אלא אם הוא שו"ע ובעשרה, ולדבריו במעריב שאין חזרת השי"ץ לא

אופן ההרהור בלב צריך להיות כדיבור ממש, דהיינו שיהרהר את תיבות הברכה או התפלה מילה במילה.

ד. עקימת שפתיים אם כדיבור דמי

אי אפשר להתעלם משיטה מחודשת בגדר דיבור המשליכה באופן ישיר על נידונינו לענין חולה או אנוס שאינם יכולים להשתמש כדיבור במיתרי הקול. המדובר הוא על המובא בספר אחד בשם הגרש"י אויערבך זצ"ל, שהורה שהמברך בשפתיים ללא כל קול כדיבור ג"כ נחשב כדיבור ולא רק כהרהור בלב, עכ"ד. כלומר שעצם עקימת השפתיים נחשבת כדיבור גמור, ולפי זה תהא עצה פשוטה לחולה ולאנוס שאין ביכולתם להוציא הגה של דיבור מפייהם, שמכל מקום אמירת המילים בחיתוך השפתיים בלבד ייחשב להם כדיבור, ואם יש בכוחם לעשות כן, אז לא יצטרפו להסתפק בהרהור גרידא שכאמור לדעת המשנ"ב אין יוצאים בזה ידי חובה, וגם לדעת האגרות משה הנ"ל הסתפקות בהרהור היא קולא מיוחדת שסמכו עליה רק בשעת הדחק כשאי אפשר לצאת כדיבור.

ברם, לאמיתו של דבר שיטה זו מחודשת מאוד עד שקשה להאמין לשמועה זו שאכן יצאו הדברים מפיו של הגרש"א, נציע כאן כמה קושיות חזקות על זה, א', ממה שאמרו במשנה תרומות (פ"א מ"ו), אלם לא יתרום. וביארו כל המפרשים (רמב"ם, רע"ב, ועוד), שהטעם שלא יתרום הוא לפי שאינו יכול לברך, ולכאורה הלא יכול לברך בעקימת שפתיים, אלא על כרחך שאין עקימת שפתיים גרידא נחשבת כדיבור ללא כל הוצאת קולי.

ב', עוד יש להעיר מה שברור שעקימת שפתיים לבד ללא הבל הפה וביטוי המילים היטב במוצאות הפה, מחסר שימוש באותיות השיניים וסשר"ץ, ואף שימוש בהבל הפה ללא כח ושיתוף הגרון והחיד, מחסר את השימוש באותיות הגרון אחר"ע ואותיות החיד גיכ"ק, ובלעדיהם המילים אינן מתוקנות כלל.

גם יש להביא בזה, מה שכתב המקובל רבי חיים ויטאל זצ"ל בספרו עץ הדעת טוב (פר' ואתחנן), ע"פ שיטת הזוהר והמקובלים בתפלת שמונה עשרה לומר התפלה בלא קול הנשמע לאזניו [ודלא כשיטת השו"ע (סי' קא סעי' ב)], ואעפ"כ כתב להבהיר האיד תהיה צורת הביטוי בשפתיים, וזה לשונו, הודיע שלא כל תפלה תועיל אם לא שיוציאנה בחיתוך שפתיים, ולא בשתיקה בתוך הלב וכו', האמנם צריך לבטא בשפתיים בחיתוך המילות היטב בהבל היוצא מן הפה וכו', ואמירה הוא בחשאי וכו', אך עם כל זאת צריך להוציא בפיו ולשתקרא אמירה, דאם לא כן נקרא הרהור, עכ"ל. הרי ששנה כפל ושילש לעורר על כך שאף הנהוגים כהזוהר שלא להשמיע לאזנם בשעת התפילה כי אם להתפלל בחשאי, מ"מ יש להם לבטאות את אותיות המילים כדיבור ממש, בהבל הפה ובחיתוך שפתיים.

והנה לפני כמה עשרות שנים פגשתי בתלמיד חכם שסיפר לי שגם כן ראה את המובא בזה בשם הגרש"א, והיה קשה לו להאמין שכן אמר, והלך לדבר על זה עם בנו של הגרש"י הגאון ר' עזריאל אויערבך שליט"א, ואמר לו שלא יתכן שאביו אמר כזאת, ושוב הלך לדבר על כך עם תלמידי הגרש"י והם אמרו שרבים הגרש"י לא הורה כן למעשה, אלא רק אמר כן בשיעור בדרך לימוד סברא זו כסניף עם עוד כמה צירופים.

אכן שוב ראיתי בהליכות שלמה (תפלה, פ"ז סעי' ו'), שלא הורה כן למעשה שביטוי שפתיים ללא קול יחשב כדיבור גמור גם אצל אדם בריא, אלא דיבר רק באנוס, וגם לגבי לא סמך על סברא זו רק צירפה כסניף בעלמא, וזה לשונו שם, מי שציווהו הרופא שלא יוציא מפיו אפילו תיבה אחת במשך זמן מסויים וכו', אם ברור לו שאבחנת הרופא אמיתית ורוצה לשמוע לו וכו', יהרהר בלבו כל התפלה והברכות וקריאת שמע, ויכול גם להוסיף לשמוע מאחר ויהיה בזה תוספת בקיום המצוה, וגם יחתוך התיבות בשפתיים אפילו בלי קול כלל בשעת ההרהור והשמיעה, עכ"ל.

עוד אמר התלמיד חכם הנ"ל, ששאל את מחבר הספר הנ"ל שכתב בשם הגרש"א שביטוי שפתיים בלבד הוא כדיבור, האם ממש שאל את הגרש"א על ציור זה של ביטוי שפתיים ללא קול אם הוא כדיבור, והשיבו שלא שאלו באופן זה ממש, אלא גופא דעובדא הכי הוי, שראה הרבה זקנים שמתפללים באופן כזה שרק שפתייהם נעות, ושאל על זה להגרש"י אם יש למחות בידם ולומר להם שאין יוצאים בכך ידי חובת תפלה, והשיבו הגרש"י שלא ימחה. ומכך הסיק לומר שבהכרח הגרש"י סבר דביטוי שפתיים אף ללא קול חשיב כדיבור ויוצאים בזה ידי חובת תפלה.

אך כמובן שאי אפשר למהר להסיק דברים מחודשים כאלו, דיתכן שהגרש"א סבר שאין למחות ביד הזקנים הללו מטעמים אחרים, אם משום שיש בתפלתם מעט השמעת קול, אם משום שהבין שהם בודאי רגילים מאד להתפלל כך ולא ישנו ממנהגם זה ולא תועיל לכך מחאה.

עוד יש להביא בזה את דעת גדולי פוסקי זמנינו, הגרי"ש אלישיב זצ"ל ששאלו אחד על ביטוי שפתיים לבד אם נחשב כדיבור, והשיבו לו שאינו כדיבור כלל לקולא ולחומרא, כלומר שדיבור בלא קול אי אפשר לצאת בו מצוות התלויות כדיבור, וגם אפשר להקל לדבר כן באמצע פסוקי דזמרה, ובאמצע ברכות קר"ש, לפי שאינו נחשב כדיבור כלל.

כמו"כ כתב בחוט שני (ברכות, עמי' שצג), ששאלו להגר"י קרליץ זצ"ל על אדם שעבר ניתוח בגרונו ולצורך רפואתו אין לו להוציא אף קול אחד למשך שבועיים, האם יוכל לומר הברכות והתפלות בחיתוך שפתיים ללא כל השמעת קול, או שמא אין זה נחשב כדיבור, והשיבו שאין זה נחשב כדיבור כלל דלא סגי בחיתוך שפתיים, מאחר ואין בו יציאת קול כל שהוא.

פסקי דינים

א. מצוות שדיבור, יש חיוב לכתחילה להשמיע לאזנו. ובדיעבד יוצא ידי חובה כדיבור אף שלא השמיע לאזנו. ואם לא אמרם בפיו כלל אלא רק הרהרם בלבו, לא יצא ידי חובתו. **ב.** אנוס או חולה וכן המחלים מטיפול רפואי במיתרי הקול שאינם יכולים לדבר, לכתחילה כל מה שבידם לצאת ידי חובה מאחרים מוטב, ועדיף לבחור לצאת מאחרים עכ"פ את המצוות המחוייבות מן התורה כקריאת שמע, וכברכת המזון היכן שאכל כדי שביעה. ובברכות ותפלות שאין יוצאים בשמיעה מאחרים, יש להם להרהר בלבם את הברכות והתפילות תיבה בתיבה. **ג.** גדר 'דיבור' היוצא מידי הרהור, הוא שמבטא אותיות התיבות בשפתיים יחד עם הוצאת קול, ואף בקול דק ומועט די בכדי שייחשב כדיבור, [אמנם כאמור בדין א' לכתחילה יש לדבר באופן שמשמיע אזנו], אך ביטוי שפתיים ללא כל קול, אינו בגדר דיבור כלל אלא הרהור בעלמא, ובריא אינו יוצא בזה ידי חובה אף בדיעבד.

לפוטרו, לא דברו אלא במי שאינו שומע ואינו מדבר. לכאורה אמאי קראוהו 'אינו מדבר' הא אע"פ שאינו יודע להוציא קול מכל מקום יכול הוא לעקם בשפתיים ונחשב לו כדיבור, ואפשר ליישב בדוחק, שמכל מקום הגם שהוא בהגדרת 'מדבר' מ"מ החשיבוהו לענין זה אינו מדבר, מאחר ואינו יודע לדבר ממש בכדי להיות מעורב בין הבריות.

¹ גם במענדי שלמה (עמי' יז-יח), הביא ממה ששאל מהגרש"א על דין המחלים מטיפול רפואי במיתרי הקול, האיד ינהג בקר"ש ותפלה, והורה לו שאם רוצה לשמוע לרופאים שציווהו שלא להוציא כל הגה מפיו אף לא רק לקר"ש ותפלה, יצטרך עכ"פ להרהר בלבו, ועדיף טפי שגם ינענע בשפתיים בצורת האותיות תוך כדי הרהור, לפי שיתכן שנחשב זה כדיבור, עכ"ד. הרי שלא סמך לגמרי על חיתוך שפתיים להחשיבו כדיבור, אלא רק לענין חולה או אנוס שאינו מחוייב יותר מהרהור, בזה אמר שעדיף טפי שגם יחתוך שפתיים כי אולי יחשב זה כדיבור.

² בהליכות שלמה (תפלה, פ"ז דבר הלכה אות טז), הביא ראייה לשיטת הגרש"י מתפילת חנה, שבה נאמר (שמואל א' א, ג) 'וחנה היא מדברת על לבה רק שפתייה נעות וקולה לא ישמע', הרי שבהנעת השפתיים לבד מיקרי דיבור. יש לדחותו, דפירושו הוא שמאחר והיתה מדברת בלחש היה נראה כאילו רק שפתייה נעות והיא מדברת אל לבה, ואף יש להוכיח כן מהמשך הפסוק 'וקולה לא ישמע', שאם פירוש תחילת הפסוק הוא שלא היתה מוציאה קול כלל, מה יש להוסיף לומר ש'וקולה לא היה נשמע', אלא בודאי פירוש תחילת הפסוק הוא שהיתה מדברת בלחש, והוסיף הפסוק לומר שהיה כל כך בלחש עד שעלי הכהן לא היה שומע קולה. ומה שכתבו בספר הנ"ל בפנים, להביא ראייה מפורשת מדברי רבינו יונה, כבר העירו עליו שלא נמצא ברבינו יונה ככל העתקתו שם.

³ ראייה נוספת שצריך לכה"פ להשמיע איזה קול דק כדי שיקרא דיבור, מהמבואר בגמ' (חגיגה ב.) (עם פירש"י) (שם ד"ה כדתנן), חרש שדברו בו חכמים בכל מקום, להשוותו לשוטה

פרשת חוקת

דיני 'מגיס'

סעודת ליל שבת

א. אסור מהתורה לבחוש בתבשיל שאינו מבושל כל צרכו כשהוא עומד על גבי האש [והוא הנקרא 'מגיס'], ואפילו כשהאש מכוסה בבלע"ך או שהתבשיל נמצא על גבי פלטה (שו"ע סי' קי"ח, מ"ב ס"ק קיד), ומדרבנן אסור לבחוש בכלי ראשון אף שאינו על גבי האש, כל זמן שהתבשיל אינו מבושל כל צרכו, והוא עדיין חם כדי יד סולדת. ב. אסור להוציא תבשיל שאינו מבושל כל צרכו מכלי ראשון בעזרת מצקת וכד', כיון שבשעה שהוא מכניס את המצקת מתערב התבשיל שבסיר ובכך מקרב ומשבח את הבישול (שם שעה"ל ס"ק קלו וש"כ פ"א ס"ק לו).

סעודת יום שבת

א. החמירו חכמים ואסרו את הבחישה בסיר העומד על גבי האש גם בתבשיל שמבושל כל צרכו, וכן אסרו להוציא תבשיל מסיר העומד על גבי האש [אפילו באש מכוסה] (שם מ"ב ס"ק קיז). ובטעם הדבר כתב הגרש"ז אורבך שהמגיס בתבשיל המבושל כל צרכו העומד על גבי האש, יש לחוש שמא יחשבו הבריות שאין ההגסה נחשבת כבישול ויגייסו גם בתבשיל שאינו מבושל כל צרכו (ש"כ ח"ג פ"א הע' פו). ב. הרוצה לאכול חמין בליל שבת, כיצד יעשה, יסיר את הסיר מהאש ויחזיקהו בידו ויוציא ממנו המאכל שרוצה לאכול עתה או ישפוך ממנה לתוך קערה וישוב ויחזיר את הסיר למקומו [וצריך להקפיד על כל תנאי חזרה, שיהיה התבשיל מבושל כל צרכו וכד'] (מ"ב שם, ש"כ פ"א ס"ק לח).

סעודה שלישית

א. במים חמים אין איסור מגיס, לפיכך מותר להוציא מים מהדוד במצקת גם בשעה שדוד המים החמים עומד על גבי האש, ויש להקפיד שהמצקת תהיה יבשה, וכן כשמוציא אוכל או מים מכלי ראשון יקפיד שמצקת תהיה יבשה, שאם יש מים קרים על גבי המצקת הם מתבשלים בשעה שנכנסים לסיר (ש"כ שם ס"ק מא). ב. המוציא מים ממיחם שהברז שבו מותקן בצידי המיחם, אין להטותו כדי לגרום למים האחרונים שבמיחם לצאת, שחוששים שמא יוסיף מים למיחם כדי שלא יתקלקלו גופי החימום (שם ס"ק מו).

גיליון מס' 568 פרשת חקת
תשפ"ד שנה שנים עשרה

בשבח ובהודיה לד' יתברך על כל הטוב
אשר גמלנו ובפרט בהולדת בתנו אסתו
שתחי' בשעטו"מ
זכות הלימוד השבוע יעמוד לה שתזכה
לגדול מתוך בריאות ויראת שמים

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

בעלי אסופות - לידת בת

אילן אילן במה אברך

ברכת מזל טוב לידידינו היקר דגול מרבבה איש חי רב פעלים זוכה ומזכה הרבים רבות בשנים איש אשר רוח בו עושה ומעשה לכל דבר שבקדושה כבוד הרה"ג רבי יצחק גולדשטוף שליט"א לרגל הולדת הבת בשעטו"מ יה"ר שיזכה לגדלה לחופה ולמע"ט ולרוות נחת ממנה ומכל יוצ"ח

בשם רבבות המכירים לו טובה על עמלו הרב ללא ליאות מידי שבת בשבתו להאיר בתי ישראל בתורה וירא"ש והשקפת התורה מכל רבותינו זצ"ל ויבלחט"א, זכות הרבים תעמוד לו לס"ד בכל מעשה ידיו לאורך ימים ושנים, ידידו דוש"ת

בברכה שלימה שמעון ויסברג

בענין קידושא רבה לבת

ומצינו בב"ק (פ' א') רב אמי ורב אסי איקלעו לשבוע הבן ואמרי לה לישוע הבן, ובתוס' שם (ד"ה ישוע הבן) שעשו סעודה על לידת בן ונקרא ישוע הבן על שנושע ממעי אמו, וכן הביא הרמ"א ביר"ד (סי' רס"ה סי"ב), ובפשוטו קאי על הולד שנושע ממעי אמו וע"ש יש"ש (פ"ז סי' ל"ח) ושור"ת חות יאיר (סי' ע') שהוא על שנושעה האם, והנוד"ב בדגו"מ (יר"ד סוף סי' קע"ח) הקשה דמה"ט יעשו כן גם בלידת בת, ובאמת ע"ש בתוספות שהביאו ע"ז קרא דישעיה (פס"ו ז') דבטרם תחיל ילדה בטרם יבא חבל לה והמליטה זכר, וע"ש בישעיה במצודות דוד שהוא לפי שבלידת זכר תרבה השמחה, וכן כתב הרס"ג בס' האמונות והדעות (מאמר ח') על פסוק זה, שהוא לפי שמקוה האדם לבן ע"ש, ונמצא שיש בזה גם סעודת הודאה על שזכה לבן.

ובמס' שמחות (פ"ב ה"ג) ובג' הרמב"ן בתורת האדם (סוף ענין ההוצאה) ששבוע הבן קודם לשבוע הבת, נראה שהיה בענין שלום זכר גם בבת, ומובא גם ברי"ץ גיאות בשערי שמחה (הל' אבל ח"ב דף ל"ה) וע' באו"ח לר"א מלוניל (ח"ב דף י"ד) מש"כ בזה, וע' פרישה יר"ד (סי' ש"ס סק"א) דקריאת שם לבת במקום ברית לבן ומה"ט קודם לחתן ע"ש, ומבואר שם דבליל שבת היו מבקרין תינוק זכר שנוולד כמנהגינו בשלום זכר, ובבקר היו הולכים אצל יולדת נקיבה.

ובפ"י רבינו חננאל מסכת פסחים (ק"ג ב') ת"ר שמונה הן כמנודין לשמים, ויש אומרי' אף מי שאינו יושב בחבורת מצוה כגון קידוש וכיוצא בו, עכ"ל, ושאלתי לרבינו זצ"ל מה הכוונה קידוש, וכי מיירי במי שאינו מקדש בשבת, ואמר לי רבינו, אולי הכוונה בסעודת מצוה כמו שעושים קידוש בלידת בת, ובפשוטו קאי על סעודת מצוה כקידוש החדש עי' בירושלמי מו"ק (פ"ב ה"ג) דרבי יוחנן היה מלקט ואוכל בשחרית פירורין שנשארו מסעודת קידוש החדש שנערך שם קודם לכן ואמר יהא חלקי עם אלו שאכלו כאן אמש, וכתב בשבלי הלקט ענין שבת (סימן נ"ה) דמשמע מדברי הירושלמי דה"ה לסעודת שבת ויר"ט וכל סעודת מצוה ע"כ.

אמר לי רבינו זצ"ל, העולם אומרים בשם האבא מרן בעל הקה"י זצ"ל שיש לעשות קידוש בלידת בת, ואם נמנעים מכך יכול לעכב הזיווג, אבל האמת שמעולם לא אמר לי האבא לעשות קידוש כשנולדו הבנות, ואמנם בלידה הראשונה היתה הרבנית בירושלים ושם עשו קידוש כמנהג ירושלים, אבל האבא בעל הקה"י זצ"ל לא אמר לעשות, וסיים רבינו זצ"ל אבל אין זה איסור, אתה יכול לעשות קידוש.

קידוש בבת ראשונה או כשהיה הפסק כמה שנים

אמר רבינו זצ"ל, אצלינו עשו קידוש רק בבת הראשונה ולא יותר וגם זה לא כולם, אצל בתי הראשונה שנולדה, אמנם עשתה חמותי ע"ה קידוש, אבל באמת אין צריך לעשות גם אחר בת ראשונה, אמנם אצל הבת הראשונה זה יותר רבותא, או כשיש הפסק כמה שנים שזה רבותא, בזה יש עושים קידוש, ולא יותר, ובכלל מי הוא האומר שצריך לעשות קידוש. וכשאמרו לרבנו בשם אביו מרן הקהלות יעקב זצ"ל שאמר שבגלל שלא עשו קידוש לכן לא הולך בשידוכים, אמר רבינו, מי המציא זאת וכי לא הייתי שומע זה בבית מעולם לא אמר לעשות קידוש במשפחה, (דרך שיחה עמוד ל"ג).

מקור לקידושא רבה

ואמר רבינו זצ"ל שמביאים מקור למנהג עשיית קידושא רבה בלידת בת ממה שמצינו בפ"י רבנו גרשם בב"ב (צ"א א') בהא דאמר רבה בר רב הונא אמר רב מאה ועשרים משתאות עשה בעז לבניו, שנאמר ויהי לו שלשים בניו ושלשים בנות שלח החוצה ושלשים בנות הביא לבניו מן החוץ, שרשב"ם פירש (בד"ה לכל אחד) שעשה לכל אחד ב' סעודות סעודת אירוסין וסעודת נשואין, ורבינו גרשום (שם) כתב, שעשה ל' בניו ול' בנות. שה' לו. ששים משתאות משנולדו. ובשלחן חוצה לבנותיו עשה ל' משתאות וכשהכניס בניו לחופה עשה ל' משתאות. הרי כאן ק"כ משתאות, ע"כ. ומבואר בפ"י רבנו גרשם שעשה משתה בלידת בנותיו.

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✉ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 7630585-03 שלוחה-1586

קהילות 2757000-073 שלוחה-4310

נשאל רבינו זצ"ל, אדם שנולדה לו בת בשט"מ ולא בירך שהחינו בשם ומלכות כי אם ברוך שהחינו וקיימנו, האם נחשב לו לברכה והנפק"מ היא באופן שבתחילה בירך שהחינו על לידת בתו בלא שם ומלכות וכעבור זמן קצר נודע לו שאפשר לברך בשם ומלכות ורוצה עתה לברך שהחינו בשם ומלכות האם יכול לחזור ולברך עתה בשם ומלכות או שהברכה שאמר בתחילה שהחינו בלא שם ומלכות מספק נחשב לברכה ועתה נאמר לו ספק ברכות להקל ולא יברך בשם ומלכות, והשיב, כל זמן ששמח בירך, (עזרת אליעזר ברכות עמוד ל"ח).

בדברי המשנ"ב בברכת שהחינו על בת

המשנ"ב (סי' רכ"ג סק"ב) כתב לחדש דבבת מברך שהחינו, מטעם דלא גרע מלא ראה חבירו ל' יום, ותמהו בזה דהרי שם אין מברך בלא ראהו מעולם כמש"כ במשנ"ב (סי' רכ"ה סק"ה) דמי שלא ראה את חבירו מעולם, ושלח לו כתבים אף על פי שהוא נהנה בראייתו אינו מברך על ראייתו. כיון שלא נתחבר עמו פנים אל פנים אין מעולה האהבה ל"כ עד שיהיה נהנה ושמח בראייתו, וכנראה דכאן עדיף שמצפה לראות פרי עמלו, ואינו כחבר שמסופק אם ישמח בו, וראיתי שתמהו מה שמחה בראייתה יש בעת לידתה שמלאה רירין ודם, אבל כבר מצינו במדרש תנחומא פרשת תזריע (סימן א) התינוק יוצא ממעי אמו מלא רירין ומלא דם והם מחבבין אותו, וכן מנהג כל אשה שתלד מחבבין אותו הולד וכ"ש אם הוא זכר, וכ"ה בתנחומא פ' אמור (סי' ו"א), וכ"ה בויקרא רבה (שם פרשה כז סימן ז) התינוק הזה יוצא מתוך מעי אמו מלוכלך ומטונף מלא רירין ודם הכל מחבקין אותו ומנשקין אותו וביותר כשהוא זכר.

ועי' בתשובות והנהגות (ח"ד סימן נ"ד) דאף שאנו גם על ראיית חבירו לא נוהגים לברך היינו שחוששין שאין החביבות והשמחה ל"כ לברך, משא"כ בבתו ודאי אית ליה שמחה. ועי' מש"כ הנצי"ב במרומי שדה ברכות (נ"ד א') שכתב וז"ל, והנה מדאיתא במשנה דעל כלים חדשים מברך יש ללמוד לכאורה דמי שנולדה לו בת שמברך שהחינו דלא גרע מאילו קנה עבד או שפחה לשמשו שהרי מעשה ידיה לאביה איברא לא ראיתי זאת בפוסקים ואולי י"ל דבת אינה מתנה טובה לאביה כידוע באגדה עכ"ל, ובאמת אי משום שמחת קנינו היה לברך הטוב והמטיב בשמחת האב והאם כמו בן, וע"כ דכאן הוא מטעם חדש דהוא ברכת ראייה דבזה ל"ש הטוב והמטיב. ועי' בתשובת רבינו בסו"ס דבר ישראל (תשובה ג) דגם בברך ללא ראייה י"ל שיצא [ולא כ' המשנ"ב רק דלא גרע מלא ראה חבירו], וע"כ כשיראה לראשונה יברך שנית ללא ש"מ, וע"ש (תשובה ב) דאף סומא שאינו רואה ימשש בידו וירגיש בה ויברך.

ועי' בס' לפאר ולברך (עמוד נ"ה) שכתב בשם רבינו זצ"ל, דהא דכ' במרומי שדה שיברך מדין קניית כלים חדשים על הבת היות זכאי במעשי ידיה כיום לא שייכת הנאה זאת מפני שאין הרגילות כיום, וראיתי בשו"ת צי"א (ח"ד סימן כ"ב) שלטעם הנצי"ב שלכך יש לו לברך שהחינו על לידת בת מפני דלא גרע מאילו קנה שפחה, יכולה גם האשה בזמנינו לברך שהחינו על כך, אע"פ שבזמן חז"ל היה שייך זה רק באיש ולא באשה, דהא מעשה ידיה של האב ולא של האם, אבל בזמנינו נשתנה מצבנו מהמצב הקדום, דבזמן הקדום כפי שאנו רואים בחז"ל התבטא השיעבוד של הבת במיוחד במעשה ידיה לאביה, וזאת היתה התפוקה העיקרית שהיו מפקים ממנה. והאב היה גם מחתן אותה בקטנותה או מיד בנערותה, באופן שהאם לא הפיקה כל כך תועלת מהבת. אבל בזמנינו שהבנות נשאות רק בהיותן הרבה זמן אחרי התבגרותן משבע עשרה ואילך, האם מפיקה הרבה תועלת מעבודת בית של הבת, ועוד יותר אפילו ממה שמפיק ממנה האב כנודע, וא"כ שפיר יש לומר אפילו לנימוקו של הנצי"ב ז"ל שגם האשה יכולה לברך שהחינו על לידת בת.

סיפר לי רבינו זצ"ל, בלידת בתי הבכורה מרת חנה שטינמן ע"ה, היתה הרבנית אצל האמא בירושלים, ושם ברכה הגומל אחרי הלידה כמנהג ירושלים, אבל בשאר הלידות לא ברכה בבני ברק, כי מרן החזו"א זצ"ל אמר שלא אורח ארעא שנשים יברכו הגומל וכמבואר במחצה"ש (סי' רי"ט ס"א), וכמש"כ רבינו זצ"ל בקונטרס הזכרונות ממרן החזו"א (סי' י"ד אות כ"ו), וז"ל, נשים כשילדות לא יברכו הגומל, כנראה משום דברי האחרונים שהביא המשנ"ב (סי' רי"ט סק"ג) דכיון דבעי עשרה אין דרך נשים כן משום צניעות, ולא כמו שעושים בירושלים ששם נהגו לברך הגומל כמש"כ בשו"ת שלמת חיים (סי' ר"ב), וכן היה מורה רבינו זצ"ל לשואלים, שלא לברך, (דולה ומשקה עמוד קמ"ד).

שתיה בת ת"ח

פעם כשבאתי לבשרו על לידת בתי בירך שתהיה בת תלמיד חכם, והוסיף שמרן החזו"א זצ"ל אמר שהכוונה ג"כ שהיא עצמה תהיה תלמיד חכם, לשאלתי מה נתכוין החזו"א שהיא עצמה תהיה תלמיד חכם השיב רבינו, שהיא תתנהג כמו תלמיד חכם, (מנחת תודה פ"ט עמוד פ"ה, וכשישב שבעה על אחותו הרבנית ברזם ע"ה אמר ראו עליה שהיא בת של האבא), וסיפר שהיה לרבנית ע"ה איזה חשש שהחליפו לה את בתה התינוקת בבית החולים עם תינוקת אחרת, ולא נחה דעתה עד ששמעה מפי מרן החזו"א זצ"ל שאומר שהיא דומה לאביה, ובירכה מרן החזו"א שתזכה לבעל ת"ח, וכשזכתה ונשאת לרה"י חדב"נ הגאון רבי שרגא שטינמן שליט"א, אמר האבא מרן הקה"י, שהתקיימה בה ברכת מרן החזו"א זצ"ל. (ובס' כל משאלותיך עמוד שפ"ה מביא, בהזדמנות אמר לי רבנו, כאשר בישרתי לחזון איש על לידת בתי הבכורה, הוא ברכני שהיא תהיה אשת חבר, אבל רבנו מברך שתהיה בת תלמיד חכם, ולכאורה אי"ז ברכה לבת רק ברכה לאבא, וענה רבינו, החזו"א אמר כי זה תואר ומהות של הבת עצמה, וגם שאם אביה תלמיד חכם זה ברכה לה, ומוסיף שם הגר"א מן שליט"א, שמרן החזו"א לא בירך את רבינו שתהיה בתו בת ת"ח כי היא כבר היתה בת ת"ח).

שהחינו על לידת בת

בברכת שהחינו על בת שכתב המשנ"ב (סי' רכ"ג סק"ב) דמברך על ששמח בראייתה כראיית חבירו, אמר רבינו זצ"ל, דאין לך בו אלא חידושו, שהרי אין מברך על חבר שלא ראהו כמבואר בשו"ע (סי' רכ"ה ס"ב), ולכן רק האב יברך על הבת, ולא האחים והאחיות (הנהגות והליכות פ"א ס"ב), וכמו כן אין לברך על נכד ונכדה שרואים בפעם ראשונה, (לפאר ולברך עמוד ע"ז, וכן נראה בביאור"ל שם ד"ה ילדה), ויש לברך מיד כשרואה הבת ואפי' בת"ב, (מועדי הגר"ח ח"ב סי' ת"ט). והשיב רבינו זצ"ל דבלידת בן ובת תאומים לא מהני שברך הטוב והמטיב ויברך על ראיית הבת שהחינו דאין מקום לברכת הטוב והמטיב בלידת בת, (לפאר ולברך עמוד צ"א וע"ש עמוד קי"ט שהניח בצ"ע אם טעה וברך על בן שהחינו במקום הטוב והמטיב אם יצא עי' בביאור"ל סי' רכ"ג ס"ה ד"ה שהיא), והשיב רבינו זצ"ל דברכה זו היא גם בכה"ג שיש לו כמה בנות ומצפה לזכר, (שם עמוד פ"ט), וכן מברכין כשהיא פגה כ"ז שאינה בסכנת חיים, אף שמצטערים שאינה בשלימות הבריאות, (שם עמוד צ).

ונשאל רבינו זצ"ל אם אביו הקה"י זצ"ל הורה לברך על בת שהחינו, והשיב, לא זכור לי בזה הוראה מאמור"ר, אבל זכורני שאצלינו ברכו על ראיית הבנות, וגם אני בירכתי שהחינו בראיית בתי, שאפילו אם הפמ"ג לא ס"ל לברך, מ"מ ודאי דדעת המשנ"ב לברך, (שער העין עמוד ת"ח וכן בס' ארחות רבינו ח"א עמוד צ"ב כתב כדברי המשנ"ב כן נוהגות גם הבנות והנכדות בבית הקה"י ולא כמו שיי"א שמועה מהחזו"א שאמר לא לברך עי' בס' לפאר ולברך (סי' א' עמוד כ"ו). ועי' שם (עמוד פ"ו) בשם רבינו זצ"ל דכ"ז שיש שמחה בראייה יש לברך).

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

נדור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבֻעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזָה"

הגאון רבי שלמה כהן זצ"ל מקורבו של החזון איש (ד' סיון תשל"א) | רבי יחיאל לדרמן מייסד בית הכנסת (כ"ו סיון)

הגאון רבי ישראל מאיר זוטקובסקי (גלב"ע י"ח תמוז תשס"ו)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

רבינו בעל ה'נודע ביהודה' זצוק"ל (י"ז אייר תקנ"ג)

בוכה, ושאלו על מה הוא בוכה, וענה שאמו אופה מיני מאפה והוא מוכרם לפרנסת הבית, ובאם אינו מצליח למכור היא מכה אותו מכות נמרצות, ולצערו הרב היום לא הצליח למכור כלום, והנודע ביהודה ריחם עליו וקנה ממנו את כל הסחורה. ולאחר שנים רבות, בא גוי אחד באמצע חג הפסח, וביקש לשוחח עם הנודע ביהודה ביחידות, ואז גילה לו בסתר שהוא היה הילד הגוי שהנודע ביהודה ריחם עליו וקנה ממנו את כל הסחורה, ותמיד רצה להכיר לו טובה על כך, ועכשיו הגיע הזמן.

ונודע לו שאחרי יו"ט שני של שביעי של פסח, שכל שנה הגויים מוכרים את הלחם ליהודים, החליטו שיניחו בפנים סם שיהרג את כל יהודי העיר רח"ל והוא בא לגלות לו את הדבר, אבל מבקש שיעשה זאת באופן שחלילה לא יחשדו שהוא סיפר זאת, כי אז יהרגוהו מיד.

הלך הנו"ב והכריז בעירו 'פראג', שכל בני העיר ללא יוצא מן הכלל, כולם חייבים לבוא להתפלל ביום טוב שני בבית הכנסת שלו, ואכן כולם באו כמצוותו, והכריז הנו"ב שלפי חשבוננו נמצא שיש טעות בלוח, ויום טוב שני עומד להיגמר רק עוד יום, כמובן שכולם שמעו לדבריו וכך ניצלו ממוות.

וכשמוע רבינו את העובדה נענה: איתא בחז"ל במדרש (קהלת רבה פר' י"א, א') במעשה עם רבי אלעזר בן שמוע, כעין זה, וקראו עליו את המקרא הזה 'שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו' (דרך שיחה חלק א' פרשת ואתחנן).

בכל סוגיא

הנה ספריו וחידישויו של הגאון הנודע ביהודה ז"ל ושאר ספריו כגון חידישו 'הצל"ח על הש"ס ו'דגול מרבבה' ובעוד מקומות, מביאם רבינו בספריו פעמים רבות ודן ומפלפל בהם, ואי אפשר לפרט ולהזכיר את אותם מקומות, כי רבים, ולכן ביריעה זו אמרנו להציג כמה עובדות ומעשי רב שהיה מרגליה בפומיה ברבינו אודות אותו גאון ז"ל, ונעזרו בספרים דרך שיחה וכל משאלותיך.

אדם עם שני שמות

מסופר: גאון אחד אמר לרבינו משמו של בעל ה'נודע ביהודה' שאין בתנ"ך כולו וכן בש"ס אדם אחד שיש לו שני שמות.

על אתר נענה רבינו: בְּנֵי הַיָּמָן... וְרַמְמַתִּי עֶזְרָא (דברי הימים א' כ"ה ד' ושם פסוק ל"א)....

ומיד חזר רבינו ודחה: שאמנם זה שני תיבות אך זה שם אחד של שני מילים, וכמו השם אבא - שאול, וכן יש עוד שהיו להם כמה שמות כי כך התורה קרה להם, אבל באמת זה שם אחד (דרך שיחה ח"ב עמוד שי"ד).

רבינו בעל ה'נודע ביהודה' זצוק"ל

ההשקעה הטובה ביותר

סח רבינו: בעל ה'בית מאיר' ז"ל היה תלמידו של הנודע ביהודה ז"ל. כאשר בא בבית השידוכין עם בתו של גביר, קיבל נדוניה, והוא שאל והתייעץ עם רבו במה להשקיע את הנדוניה.

ועמד אז על השולחן קופה גדולה של צדקה, אמר לו הנודע ביהודה בכעין בדחוחת: לו היית שומע לי, היית משקיע את הכסף כאן, והצביע על הקופה. הבית מאיר לקח את הדבר ברצינות ומיד הניח שם את כל הכסף.

הנודע ביהודה מאוד התפעל ובירכו שיהיה מגדולי ישראל ושיזכה לחבר ספר. והנה ספר תשובות נודע ביהודה, מנהגו כאשר מביא את השאלה של השואל, כותב גם את מה שהשואל כתב על הענין, אך כאשר מביא מה'בית מאיר, לא מביא את סברותיו בענין, ושאלוהו מדוע, וענה "הרי הוא ידפיס בעצמו ספר ושם יכתוב זאת, ולמה לי לכתוב בשבילו"... (ספר כל משאלותיך עמוד שט"ו, מאחורי הפרגוד עמוד 24).

הסטירה של ה'נודע ביהודה'

בפעם אחת אמר רבינו ששמע נוסח אחר, וכדלהלן:

ראש ישיבה אחד שאל, אם שייך לסטור לבחור ישיבה כאשר יש לדעתו צורך בכך, והשיב כי אם צריך לפני הענין - שייך. והוסיף: בעל ה'בית מאיר' כותב בהקדמת ספרו, שברכת רבו עמדה לו, ויש בזה ב' נוסחאות, ולפי נוסחא אחת, הוא היה תלמידו של ה'נודע ביהודה', ופעם אחת שאל בשיעור, ושוב חזר ושאל עד שהנודע ביהודה סטר לו, אחר כך רצה לפייסו, ובירכו שבזכות זה יתקבל ספרו (קונטרס חנוך לנער פרק א').

מצבת קברו של בעל ה'נודע ביהודה'

מאז לא אכל

אמר רבינו שמספרים על ה'נודע ביהודה' כי בצעירותו הגיע לרבנות חדשה, ובחנו אותו האם יודע הלכות ברכות, והניחו לפניו מיני דברי מאכל, כדי לבחון כיצד יברך, וטעה בקדימת דבר אחד, שאלוהו הרי זה קודם, וענה שאת זה לא אוכל, ומאז לא אכל את זה לעולם (כל משאלותיך עמוד תק"ט)

שלח לחמך

ידוע המעשה שפעם הלך רבינו הנודע ביהודה ברחוב, והנה הוא רואה ילד גוי

מסמך בפרסום ראשון:

צילום שער הספר 'נודע ביהודה' שנקנה על ידי רבינו בהיותו נער צעיר. הספר - המצוי עד היום בארון הספרים שבבית רבינו, בלוי ומשומש, ונדפס לפני למעלה ממאה וחמישים שנה, ניתן להבחין בשמו וחותמתו

הגה"צ רבי נחמן לייכטנוג זצ"ל

נבקש עזרה מקוראנו החשובים שיחיו, מי שיוכל לשלוח לנו תמונות ועובדות מאותו צדיק זצ"ל שהיה ממתפללי בית המדרש לדרמן במנין ותיקין עם רבינו, ולספר אודות הקשר שהיה לו עם רבינו ז"ל. נודה מאוד ושכרו מן השמים

(לפנות ליצחק גולדשטוף 053-3145900)

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

669

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • חקת תשפ"ד

את הטבע, לקבוע בקרבו מידות טובות ולהתרחק ממידות רעות, צריך עבודה ויגיעה שנים רבות עם מחשבה והרגל לשינוי הטבע.

וכבר כתבו בכל ספרי המוסר שאי אפשר בבת אחת לקפוץ מדרגות, אלא צריך להתקדם לאט-לאט, מדרגה אחר מדרגה. ובמסילת ישרים (פרק טו) כתב "שלא ירצה האדם לדלג ולקפוץ אל הקצה האחרון שבו רגע אחד, כי זה ודאי לא יעלה בידו, אלא יהיה פורש והולך מעט-מעט, היום יקנה קצת ממנו ומחר יוסיף עליו מעט יותר, עד שיתרגל בו לגמרי, כי ישוב לו כמו טבע ממש", וכן מובא באבן שלמה (פ"א אות ג') בשם הגר"א: "אבל לא ידלג בפעם אחת אל קצה ההיפוך רק ילך לאט-לאט מדרגה לדרגה", ובמשך הזמן ייקבעו המידות הטובות בנפשו.

מכתב החזון איש

ויש עוד איגרת מהחזון איש (קו"א ח"א ג) על תורה, איך קונים תורה וכיצד מקבלים שייכות לתורה, ובאבות פרק ששי אמרו שהתורה נקנית בארבעים ושמונה דברים, ויש שם רשימה שלמה של הרבה מידות טובות, כגון בענוה, במיעוט תענוג, במיעוט סחורה, ועוד.

וכתב החזון איש "ידיעת התורה אין זה פשוטו של סוגיא בחיי האדם", כך סגנון לשונו של החזון איש, ידיעת התורה זה לא דבר פשוט, זה לא סוגיא פשוטה בחיי האדם, "הלא אמרו אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה", והוא מדברי חז"ל בברכות דף ס"ג שלמדו כן מהפסוק בפרשת השבוע (במדבר יט, יד) זאת התורה אדם כי ימות באוהל, אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, ומה הכוונה ממית עצמו? הרי אם ימות הוא לא יוכל ללמוד... אלא הכוונה היא להמית 'עצמו' - את העצמיות שלו.

ומה היא העצמיות? מבאר החזון איש "המיתה שבכאן היא הנטייה מפשוטו של החיים, לעומקו של החיים, לתוך תוכו של החיים", לא לחיות סתם 'חיים פשוטים' כפי הטבע שנולד, אלא לנטות מזה, לזו הצידה ולהתרחק מהחיים הפשוטים, לעומקו של החיים, להיכנס לעומק החיים, לחיות חיים עמוקים.

ומה הם החיים העמוקים? כתב החזון איש "כל שהאדם מרבה בשבירת המידות מרבה חיים", להרבות בשבירת המידות, עוד מידה ועוד מידה, עוד פעם ועוד פעם התגברות נגד הטבע, וכל התגברות נגד הטבע היא פסיעה והתקדמות לעומק של החיים, לחיים האמיתיים, לתענוגי החיים האמיתיים - בעולם הזה!

"כי שבירת המידות היא הריגת החיים השטחיים, ומיתה של היצר, הממלא כל הגוף, הוא החיים המוליך בדרכה של תורה", בשבירת המידות הורגים וממיתים את היצר הרע, וזהו הדרך להגיע לתורה, החיים המוליכים בדרכה של תורה.

וממשיך שם "מידות המושחתות רבות הנה, יש הרבה מאד מידות רעות, והם עצמו ובשרו של האדם", זה האדם עצמו, כי המידה הרעה היא מהות האדם, "והממית אחת מהן המית את עצמו", היצר הרע הוא חלק מהאדם עצמו, שמרגיש שהוא בעצמו רוצה את זה, והיצר הרע נעשה 'יאגני' שלו, "ומקצת עצמו ככל עצמו", כשאדם שובר מידה אחת וממית מקצת עצמו, זה כאילו המית את כל עצמו, ועל דרך שאמרו (ב"ק סח, א) מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא. "ואמנם מיתה זו תחיה בעליה ודברי תורה מתקיימין בידו", שבירת המידות מחיה את האדם, ועל ידי זה התורה מתקיימת בו, שהוא מבין וזוכר ולא שוכח.

והמידה הראשונה שפירט החזון איש שם "והננו עומדים על מידת העצלות התופסת מקום מכובד בין מידות המושחתות", העצלות היא מידה 'מכובדת ביותר' בין המידות הרעות, מידת העצלות.

ומה היא העצלות? מבאר החזון איש "העצלות משתרעת על כר נרחב, על המחשבה ועל התנועה", מידת העצלות משתרעת ומתפשטת על המון מעשים ופעולות, וגם על המחשבות, ולמשל אם אדם יכול לחשוב על מידותיו הרעות, מה הם התיקונים שצריך לתקן, וכיצד לחזור בתשובה, ולהתחזק ביראת שמים, וכן שאר עניינים של חובות

בשלהי חודש סיון תשע"ג התקיים בבני ברק כינוס לילדים נבחני ולומדי ספר 'מידות ודרך ארץ' שעל ידי ארגון דגל ירושלים, רבינו השתתף בכינוס ונשא דברים נלהבים בהשיבות הענין:

דבר גדול מאוד עשו שמלמדים את הילדים הלכות מידות ודרך ארץ, כי המידות הטובות הם יסוד האדם, וכמו שכתב רבי חיים ויטאל בספרו 'שערי קדושה' מפני מה לא נזכרו בתורה איסורים ומצוות על ענייני המידות, ובתורה שבעל פה יש משיניות מוסכת אבות, אבל בתורה שבכתב מוזכר רק פעם אחת על גאווה.

וביאר רבי חיים ויטאל הטעם בזה מפני שמידות הם ההקדמה לכל התורה, ואם אין לאדם מידות טובות, כל המצוות שהוא מקיים פגומות ואינן בשלמות, וכן כתב רבינו יונה שהמידות הם יסודות הנפש, כי כל מהות הנפש תלויה בשלמות המידות, ומי שחסר לו מידות טובות נפשו אינה מושלמת, וכל המעשים הטובים שהוא עושה אינם בשלמות.

לכן זה דבר גדול וחשוב וטוב מאוד מזה שלימדו את הילדים הלכות מידות ודרך ארץ, וגם עשו מבחנים על זה כדי שייזכרו ויקיימו את מה שלמדו. בעזרת השם יוכלו לגדול בתורה ובמעשים טובים, ויביאו הרבה נחת להוריהם ולרבותיהם!

כעבור כמה ימים, הקדיש רבינו את השיחה השבועית לענין זה, והביא עמו את הספר 'מידות ודרך ארץ', והקריא מתוכו ב' מכתבים במרן החזון איש ומרן האמרי אמת מגור זכר צדיקים לברכה, והרהיב לבאר דבריהם בטוב טעם, ונביא בס"ד את הדברים בשלמותם.

מכתב האמרי אמת

הדפיסו כאן שני מכתבים, מהאמרי אמת, ומהחזון איש. המכתב הראשון מהאמרי אמת מגור, איך צריכה להיות ההנהגה במידות טובות. הוא היה מקצר מאד בלשונו, כידוע שכל מה שכתב ודיבר היה בקיצור, וכל זמנו היה מחושב על דקות.

וכך הוא כותב שם: "לקבוע בקרבו מידות הטובות, עין טובה, נפש שפלה ורוח נמוכה, ולהיות עניו אצל בני ביתו כמו שאמרו בתנא דבי אליהו (רבה פרק ג), ולהתרחק ממידות רעות קפדנות כעס... גיאות וכו', ולזה צריך יגיעה בשנים רבות".

"לקבוע בקרבו מידות הטובות", צריך שיהיה קבוע, לקבוע בקרבו מידות טובות, ומה הן? "עין טובה", שהוא מפרגן ונותן לאחרים, עם אהבת הבריות, וכן "נפש שפלה", שהוא מסתפק במועט, ואינו צריך כלום לעצמו, לא חמדת הממון ולא חמדת הכבוד, "ורוח נמוכה" זה ענוה, שהוא לא מחשיב את עצמו.

"ולהיות עניו אצל בני ביתו", כמו שמביא שם מתנא דבי אליהו "הוי עלוב ועניו לכל אדם ולאנשי ביתך יותר מכל אדם", הענוה האמיתית היא על בני ביתו, כשנמצא בתוך הבית עם המשפחה שלו, להיות עניו איתם, שהוא נכנע להם, ולא דורש מהם, ולא אומר מילה קשה, וגם כשעושים דבר שלא מוצא חן בעיניו, הוא שותק ולא פוגע.

*וזהו היא מדרגה גדולה מאד, כי מצד טבע האדם, מי שהוא בעל הבית, אינו יכול לסבול אם מישחו מבני הבית מתנהג לא לפי רצונו, ואם הוא רואה שעושים דבר נגד רצונו, מידת הכעס מתעוררת בו, ולכן מי שמתנהג בענוה בתוך ביתו, זהו נגד הטבע, והיא מדרגה גדולה מאד, אשרי מי שזוכה למדרגה זו!

וממשיך האמרי אמת שם "ולהתרחק ממידות רעות, קפדנות, כעס, גיאות וכו', ולזה צריך יגיעה בשנים רבות", זה לא ביום אחד אלא צריך הרבה שנים לקבל דרגה בזה, כי האדם נולד עם יצר הרע, וכדי לשנות

קטע זה הוסיף רבינו בכתב ידו, ראה תצלום מעבר לדף.

הלבבות, הרי העצלות מונעת שלא יתבונן בזה, וכך טבע האדם שמתעצל ואינו חושב על דברים שהשכל מחייב אותם.

וכבר כתב רבי ישראל סלנטר באגרת המוסר כי "האדם חפשי בדמיונו ואסור במושכלו, דמיונו מולוכו שובב בדרך לב רצונו", היינו שהשכל של האדם קשור ו'אסור' כמו שנמצא בבית הסוהר, כי התאהב שולטת על השכל, וכל מה שהשכל מחייב הרי הוא מתעצל מלחשוב ולהתבונן בזה, ומאידיך הוא 'חפשי בדמיונו' דהיינו שהעצלות מונעת ממנו רק דברים שהשכל מחייב, אבל אינה מונעת ממנו לחשוב מחשבות בטלות ודמיונות שאין בהם ממש.

ומוסיף החזון איש שם "לפעמים אפשר למצוא את העצלות לגורם לתנועה ולמרץ, כשהתנועה טבעית למלא תאוותו חשקו ומתקו", היינו כשיש אהבה לדברים מתוקים שמתחשקים לו, והיצר הרע מושך למלא תאוותו, "ושמה בחביון לב דופק פקפוק ולחש באזנו: לא! לא! משהו שלא בסדר", בסתר הלב יש עוד מחשבה של היצר הטוב, שמרגישים קצת שאכפת מזה, "אבל העצלות מערפלת שלא יוסיף כוח להכריז מלחמה נגד בחירת נפשו הזדונית", מידת העצלות מערפלת שלא רוצים לשמוע את היצר הטוב, ונמשכים אחרי הנפש התאונית, הזדונית.

וממשיך שם וכותב כי "הלימוד התמידי הוא סוד הקדושה", לימוד התורה ברציפות מקדש את האדם, ו"מן הראוי לחבל תחבולות איך לקנות את התמדת הלימוד, ולהתפלל על זה תמיד", צריכים לחפש עצות איך קונים את ההתמדה, וגם להתפלל, כי התפילה היא אמצעי

חזק מאד, אם אדם מתפלל עם כל הלב, ושמעתי ממורי הגה"צ רא"א דסלר זצ"ל בשם רבי ישראל סלנטר שאמר כי בדוק ומנוסה שתפילה על רוחניות מתקבלת ועוזרת.

ויחד עם זה יש גם עצות להתמדה, וכתב החזון איש למשל "לקבוע לימודים שונים בכל יום כמו לימוד תורה שבכתב עם פירוש רש"י, לימוד משנה, ספרי מוסר, גמרא בעיון ובמהירות, לקנות חבר טוב, ללמוד בבית המדרש ועוד", והיינו שיבחר לעצמו כל מיני צורות ואופנים של לימוד, בדברים המעניינים ומושכים את הלב, שיעסוק בהם בזמן שיש לו חשק לבטלה, ובכך ימנע ביטול תורה.

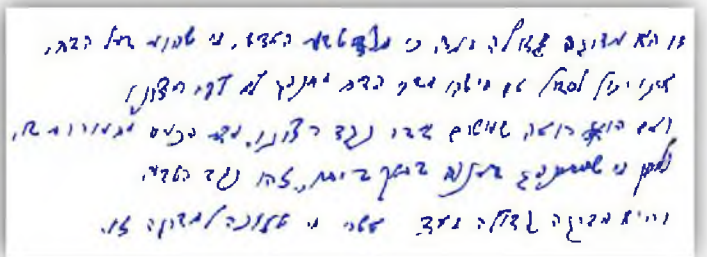
ומסיים כי "העיקר לזכור לפני מי אתה עמל ולבלי להסיח דעת מזה", היינו שלא להסיח דעת מחובות הלבבות, וכשלא מסיחים דעת זה שלמות האדם, ובכך זוכה להיות "האדם השלם המקודש בקדושתו יתברך" כלשון המסילת ישרים בפרק א', שאם הוא שלם הוא קדוש!

ומי שהוא קדוש מרגיש תענוג, כי קדושה נותנת תענוג, והרב מפניבז' אמר פעם כי כשהוא נמצא אצל החזון איש הוא מרגיש קדושה, כי ליד קדושה מרגישים קדושה, הרגשה מאד נעימה, ומי שעוסק בדברים שנותנים קדושה מרגיש את הקדושה הנמצאת בו.

אלו הן שתי האגרות מהחזון איש ומהאמרי אמת, וכבר יש לנו בהם עבודה לשנים רבות כמו שכתב האמרי אמת, עבודה של תיקון המידות, וזוהי עבודה גדולה לכל החיים, ורק צריכים שלא להתעצל מלחשוב ולעסוק בזה, ויהי רצון שנוכה!

המבחן למידות טובות – בהנהגה בתוך הבית

"להיות עניו אצל בני ביתו". תצלום כתב יד רבינו בהוספה לשיחה

דבר שיבינו שאינו דורש סתם 'מפני שהוא רוצה' אלא מפני שזו טובתם, ובאמת כך צריכה להיות מדרגתו של בעל הבית, שלא ידרוש סתם מפני שרוצה שיהיו כמותו, רק לטובת בני הבית, ובאופן שירגישו שהוא רוצה את טובתם, וצריך חכמה מרובה לדעת כיצד עושים זאת.

ויש כאלה שזה נגד הטבע הפשוט שלהם, להיזהר שלא לפגוע בבני המשפחה. בפרט ילדים קטנים שאינם בני מחילה כיון שאינם בני דעת, צריך להיזהר יותר שלא לפגוע בהם, כי החטא הוא חטא, שמצער את הילד, ואי אפשר לבקש מחילה, מפני שהוא קטן ואינו בר מחילה, וצריך לחכות עד שיגדל ואז לבקש שימחל בלב שלם.

ובדרך כלל עם אדם מן הרחוב נזהרים בזה יותר, ומרגישים שצריכים להתנהג בדרך ארץ, אבל בתוך המשפחה אדם מרגיש שהוא בעל הבית, על הילדים בפרט, ודורש שישמעו בקולו, ואם לא נשמעים לדבריו הוא מתרגז וכועס.

ואם כוונתו לטובתם צריך שגם הם ירגישו בזה, שאינו דורש סתם אלא לטובתם, וידוע שחלק מהנושרים שיצאו לתרבות רעה, זה מפני שדרשו מהם כל מיני דרישות, והם חשבו שההורים סתם דורשים, ולא הבינו שרוצים את טובתם, וזה גרם להם לשנוא את ההורים, וצריכים חכמה לעשות בצורה שהילד יבין שרוצים את טובתו.

~ ~ ~

ובפתיחת ישיבת בין הזמנים בהיכל כולל חזון איש, תשרי תשס"ג, הוסיף בזה דברים בנוגע להנהגת הילדים בבית:

אמרו חז"ל (עירובין סה, ב) שאדם ניכר בכוסו בכיסו ובכעסו, והיינו בזמן שהוא מרגיש 'משוחרר', כגון בכוסו, ששתה קצת יין והוא משוחרר, בזה הוא ניכר, מה הוא עושה וכיצד הוא מתנהג באותו הזמן. ובעלי המוסר מדברים על זה, שהמבחן הטוב ביותר להנהגת האדם זה בתוך הבית, איך הוא מתנהג כשנמצא בתוך הבית עם המשפחה, ששם הוא משוחרר ושולט, שהוא בעל הבית, ואפילו הילדים גם כן, בבית מרגישים שהם 'בעלי הבית', ומתנהגים באופן יותר חפשי ומשוחרר.

ובזה כל אחד ניכר, איך הוא מתנהג בתוך הבית, ואם ההתנהגות היא עם מידות טובות, עם אהבה ואחוה ושלוש ורעות, בלי לחצים ובלו דרישות מההורים, וכל דיבורו בנחת ובצורה עדינה, זה סימן שהוא בעל מידות, בשלמות המידות הטובות. אבל אם בבית הוא לא מתנהג כמו שצריך בשלמות, אפילו אם כלפי חוץ בחברה הוא מתנהג טוב, זה סימן שהוא צריך תיקון, ואמנם יתכן שהוא גם בעל מידות טובות, או שיש איזה סיבות בבית שגורמים, אבל למעשה זה צריך תיקון.

"זו היא מדרגה גדולה מאד, כי מצד טבע האדם, מי שהוא בעל הבית, אינו יכול לסבול אם מישוהו מבני הבית מתנהג לא לפי רצונו, ואם הוא רואה שעושים דבר נגד רצונו, מודת הכעס מתעוררת בו, ולכן מי שמתנהג בענוה בתוך ביתו, זהו נגד הטבע, והיא מדרגה גדולה מאד, אשרי מי שזוכה למדרגה זו".

ונביא כאן עוד משיחות רבינו בענין זה.

בשיחה בביתו בעשרת ימי תשובה תשנ"ז:

בפרט חשוב מאד להתנהג במידות טובות עם אנשים שאדם רגיל ונפגש איתם בכל יום, כי אורח שבא מפעם לפעם ולא מכירים אותו, אין זה קשה להתייחס ולדבר אליו בסבר פנים יפות, מפני שמבינים שצריך להתייחס אליו בנעימות, אבל אנשים שפוגשים בהם תמיד, וכגון בני הבית בתוך הבית, קשה יותר להתנהג במידות טובות, וכאשר הנהגת בני הבית בינם לבין עצמם היא במידות טובות ובנעימות, זהו הסימן הטוב ביותר לשלמות המידות, וכמדומה שכן ראייתי בספר לב אליהו כי צריך ביותר להיזהר בהנהגתו עם האנשים הקרובים אליו, וככל שקרובים יותר כך קשה יותר להתנהג במידות טובות כראוי.

[בספר לב אליהו ח"א עמ' 37 "מידת הקפדנות אפשר לעמוד עליו איך אדם נוהג עם בני ביתו, כי שם הוא הבעלים, וחושב כי כולם חייבים לקיים פקודתו, ושם אפשר לבדוק המידה הזאת היטב..."].

~ ~ ~

ובשיחה נוספת בחודש אב תשנ"ז:

אהבת הבריות צריך להתחיל בתוך הבית, שזה הכי קשה, להתייחס אל הילדים ובני המשפחה כראוי, ולהיזהר שלא לפגוע בהם, וקשה מאד להיזהר בזה, שהמשפחה לא תרגיש שום פגיעה, וכשדורש מהם איזה

גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת רבי יצחק אייזיק צבי בן רבי יהודה אריה הכהן זצ"ל

נלב"ע י' תמוז תשע"ג - תנצב"ה

דבר דבר

פרשת חקת

תשפ"ד

גליון מס' 23

מרבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לגדו שליט"א

פשר דבר | בעניני הפרשה

ויקחו אליך פרה אדמה (ט, ב)

גדרו של אלעזר במעשה פרה אדומה, ובגדר סגן כהן גדול

מעשה פרה אדומה התייחד בכך שמוצותו באלעזר שהיה סגן כהן גדול. וכל זה רק בדורו אבל לדורות הבאים, כתב הרמב"ם (פרה פרק א הלכה יא) שאף כהן הדיין כשר לשרפת הפרה, שנאמר ונתתם "אותה" לאלעזר, ודרשו חכמים זו [ש-הייתה בימי משה] נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בין כה"ג בין כהן הדיין. ומהגמרא ביומא (מב ב) משמע שלולי קרא ד'אותה' היינו אומרים שגם לדורות מעשיה דוקא בסגן כה"ג, דומיא דאלעזר שהיה סגן כה"ג.

והחזו"א (פרה סי' ח ס"ק) מותקשה בגדר דין זה, מה שייך לקבוע הלכה לדורות בסגן, הלא סגן כהן הדיין הוא לכל דבר, ותירץ שסגן יש לו כבר מינוי בפה להיות כה"ג אם יצטרפו, ואף שחסר לו מינוי של כה"ג, מ"מ כיון שכבר נתמנה שייך לקבוע הלכה דוקא בו.

ויש להעיר על תירוצו החזו"א שבדברי תוספות סוטה (מב א ד"ה סגן), מבוואר שסגן אינו אלא מינוי של תפקיד בפועל של גזברות, ואין לו שום מינוי לקדושה של כה"ג, וזה לשונם: אין לו שום מינוי ושררה יותר על אחיו הכהנים ואינו אלא כעין מינוי אמורל וגיזבר עכ"ל.

וקושיית החזו"א יש ליישב באופן אחר, שיש לומר שאלעזר היה ממונה מפי הגבורה לעשיית פרה, ונתחדש בו מעלה לענין זה, ואילו היה כן לדורות היה דין מיוחד לפרה שיהא כהן ממונה לזה [ולכ" הכולנה ע"י הסנהדרין], ואם עשאה כהן הדיין בעלמא שלא מונה לזה לא היה מועיל, ומיהו השתא דלדורות הוה בכה"ג או הדיין ל"ש בזה מינוי ומעלה ואין בזה שום דין. (מנחת דבר חלק ד מצוה שצו).

טעם שבבית שני הוצרכו לכמה פרה אדומה

הק' החת"ס אין יתכן שמהפרה האדומה הראשונה של אלעזר עד הפרה השניה לקח כפלים מהזמן שמוזמן עזרא עד הפרה העשירית, ותי' רבינו דאפ"ל דהואיל ותיקנו רבנן בזמן בית שני שהיחם הדעת פוסל את האפר, משום כך התעורר פעמים רבות חשש שמא הסיחו דעת.

בדין גר בהזיית מי חטאת

מתני' דפרה [ג' ד'] שגידלו נשי כהונה כהנים כדי דיגדלו הבנים בלא חשש טומאה, והתקשו בני מדרשא במה לא לקחו גרים ביום גירותו שלא נטמאו במת, שאין גוי נטמא ממת, ויהא כשר לשריפת הפרה.

ומו"ר הגר"ד שליט"א יישב בזה ששנינו במתני' פסחים צ"ב א' "בית הלל אומרים: הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר", ופרש"י שצריך הזאה ג' ז', והוא שגר חשוב טמא מת מדרבנן לקדשים, ויל"פ שה"ה לפרה טמא שדינה כקדשים, וע"כ לא יכול הגר לשרוף הפרה, שטמא לקדשים.

אך לא ברידא כ"כ אי"ב שמו"ד לגזירה זו, ולדבריהם הדק"ל, וכן יל"ד טובא אי טומאת הגר הזו הוי בקדשים בלבד ולא במוע"ש וכדו', ובוזה יל"ד אי חטאת דינה כקדשים בזה או לא, וצ"ת.

אולם העמידו שעיקר ההערה בזה ל"ש כ"כ, שהרי בענין לעבדה זו רק ילדים בן ח' בן ז' שלא ראו קרי מעולם, ועיקר גירותם הוא מדין גר קטן, והם יכולים למחות הגירות כסוגית הש"ס ריש כתובות, וע"כ איכא חשש שימחה על גירותו ובוזה יפסל כל הפרה למפרע, וע"כ לא גיירו גר קטן לצורך ענין זה. (חצר הכהנים)

חטאת קדיה רחמנא

בספר טעם ודעת פ"א דפרה סקנ"ט בסופו כתב דם פרה שהוזה על הבגד לא בעי כיבוס, ומו"ר הגר"ד שליט"א הסתפק בזה, [והוסיף דר"א דאשם כחטאת ה"ה לענין זה, וכן פרה אדומה י"ל כן] והעירו לפניו דלפ"ז צריך להכניס הדם לפניו לכיבוס, תקט שבאצת כן דין כיבוס הבגד ליעשות בפנים גם במקום שהדם עצמו נזרק בחוץ, וכן בזמן התר הבמות אי הוזה דם על הבגד, דינו בכיבוס בפנים. (חצר הכהנים)

בדיני פרה אדומה. [הקדש חציה, משמר]

בדין פרה אדומה, שקו"ט קמיה הגר"ד ל"א הקדיש חציה אי אכרינן בזה פשטה קדושה בכלה, ואמר בזה של"א בזה דין פשטה קדושה, שאינה אלא קדושת בדה"ב.

ועוד יש לדון בהא דאמרו בב"מ [צ"ג א'] דשקו"ט אי משומר הפרה, הוי כעושה מעשה, ומטמא בגדים כמתעסק בפרה ובאפרה, והסיקו בגמ' דמשומר לאו כעושה מעשה, ומשומר נטמא גזירה שמא יזיז בה אבר.

ואמר בזה מו"ר הגר"ד שליט"א, ששימור הוא גם מרחוק כשמירה בראי ומרחוק במשקפת, [ואולי גם בזה"ז במצלמות] הרי הוא כעושה מעשה להו"א, וכן למסקנא יטמא מגזירה. [ויל"ד אי מתחלק הדין אי הוי מו"ד את או מתקנ"ח]. (חצר הכהנים)

פרה אדומה בשילה

[י"ט ג' ד'] והוציא אתה אֵלֶימוֹחֵץ לְמִתְנָה, וגו', וְהָאֵלֶינֶכָּה פְּנֵי אֶהְיֶינֶכָּה בְּיָמֵי שְׁבַע פְּעָמִים:

והוא שפרה דין עשייתה בחוץ למחנה אך דין הזאתה משם כנגד פתח אה"מ, והקשו בזה הא"י משכח"ל בשילה דין פרה, והרי דין כל הרואה אותה נחשב כמתנה ישראל², ודין הפרה ליעשות במקום הרואה הפתח, ובחוץ למחנה, ובשילה כל הרואה הרי הוא בכלל מחנה ולא יצא לחוצה לה, וצ"ע.

ומו"ר הגר"ד שליט"א אמר שמשכח"ל דאיכא מקום עמוק שממנה לא רואים את שילה, ולאחמ"ל הוגבה הקרקע, דמשם רואים את שילה, ובוזה ל"ח מחנה ישראל כיון שאיכא הפסק בין המקומות, אך מקום ראייה הוי דמקום גבוה לראות אה"מ ושיפיר מזה משם דם הפרה. (חצר הכהנים)

מענה דבר

דברים שנשא רבינו שליט"א בסיום משנ"ב בכללי אליבא דהלכתא – טבת תשפ"ג – דברים הנוגעים לפרשה זו

מה גדול ונשגב המעמד הזה של סיום חלק ה', שלמדו טור ב"י ומשנ"ב חלק ה', ובוזה סיימו את כל חלקי השולחן ערוך ארח חיים, ולמדו בעיון טוב ובהתבוננות, והכל בזכותו הגדולה של המייסד והראש המוסד כל אונו ונפשו ראש הישיבה הגאון הגדול רבי יעקב הלל שליט"א, שמוסר את עצמו להגדיל ועוד להגדיל, ועוד להרבות תורה, דבר נעלה מאד נשגב מאד ועיקר גדול מאד בדורינו, וכל שיותר מתרבים לומדי תורה כך הכל מתעלה יותר, והכל נעשה גדול יותר בכמות ובאיכות, מה גדולים הדברים.

וראיתי מובא בשם רבינו חיים הלוי מבריסק (כך מובא בשמו ואני מקווה שהדברים מדויקים) שבשנים שהמלכות רצתה לכפות לומדי התורה שילמדו גם דברים אחרים מלבד התורה חלילה, הוא אמר על המדרש בפרשת חוקת על הפסוקים הראשונים "ויקחו אליך פרה אדומה תמימה אשר אין בה מום אשר לא עלה עליה עול", המקשר ענין זה לפסוק תורת ד' תמימה משיבת נפש, ואמר רבינו ז"ל שהפסוק הזה בפרשת חוקת מרמז שלושה דברים בלימוד תורה: "תמימה" - שלומדים אותה בתמימות ובשלימות כמו שצריך ללמוד מכל הבחינות והדברים, אשר אין בה מום - שהכל הולך עם ראת שמים בדרך טהורה, בדרך התורה, שאין שום מום בדרך הזאת, "אשר לא עלה עול" - שום עול של דברים אחרים רק לימוד תורה, בתוך הלימוד הכל.

וענין זה כתוב במדרש: "אימתי היא משיבת נפש בזמן שהיא תמימה", רק כאשר לומדים תורה כמו שצריך ומבינים אותה לעומקן של דברים, לימוד תמים ומושלם, ושואין בה מום, שהכל הולך בתורה ביראת שמים, בדרכים טובות, אשר לא עלה עליה עול, שאין שום דברים אחרים רק לימוד התורה, וכך מתרבים עוד תלמידי חכמים.

והכל בזכותו ובמעשיו הגדולים והדגולים של ראש הישיבה שליט"א שמוסר את כל אונו ומרצו על הדברים האלה, מה גדולים המעשים, מה גדולים מעשי חייא, אשריו ואשריכם שאתם לומדים תורה, ואשרינו שתלמידי חכמים לומדים ומתרבים עוד ועוד, זה יסוד גדול לכל מה שבעולמינו שיש בו הרבה דברים רחמנא ליצלן, בזה מברעים את הרע.

1. וכן הסתפק בזה מו"ר הגר"ד שליט"א בדין פשטה בשעיר המשתלח, שהרי דינו כקדוה"ג שנפרש רק במום, ויל"ד שנימא בזה דין פשטה. ועוד אמר בדין זה, להסתפק בדין הקדש של בכור שמהויב להקדישו ע"י ריש גזרים, אי יכול להקדישו בחציה וסגי כיון שבזה יהיה פשטה קדושה בכליה, ואמר שאין ספיקו מחמת דין פשטה בדיבור כדאמר ברכ"ש בקידושין, אלא דאולי סגי בקדושה כזו שאילו היה חולין היה זה ההקדש, וצ"ע.
2. ובקרא"א ובשפ"א זבחים ק"ב ב' העמידו ביסוד דין כל הרואה אי נחשב כמחנה ישראל או היתר אכילה בלבד, והערה זו להך צד שחשוב מחנה ישראל.

מעשה דבר

מחלוקת או מחילה

שח הרה"ג ר' נטע זלבער שליט"א: פעם הראיתי להגרד"ל משי"כ הגאון ר' יעקב חיים סופר שליט"א בענין דעת הראב"ד בספרו כנסת חיים עמ' ט', דהאריךשיש מקומות שהראב"ד לא משיג על הרמב"ם אמנם אינו מודה לו.

[זה ה' אחרי ששמעתי שהגרד"ל נפגש עם הגרי"ס בשמחה ודיברו בלימוד, כאשר אספר להלן], ומיד אמר לי שהוא צודק אבל לאו מטעמי, ותיכף על אחר לקח דף וכתב לי מכתב זה, והציע לי להראותו להרב סופר [בידעי שגרתו אז בירושלים].

אעתיק דברי הכת"י של מרן: ז"ל הקדמת הרמב"ן לפרטי המצוות, 'בחבורו הגדול בין שכבר הקשו עליו חכמי הדורות או שמחלו עליהן, ע"כ. הענין דמחלו עליהן המכוון שבו הוא לכ' שאמנם הוא קשיא להו [ולדינא ל"ה ס"ל] מ"ט לענין השגה מסיבות שונות לא מצאו לנכון לכתוב השגתם על זה.

ועי' ספר הצבא סוף מדה י"ב וגם אלו מן המחילות שמחלנו לו ולא השגנום בספר המאור [ועי' בהשגת רמב"ן על זה], ודו"ק.

ולכ' כל זה יסוד גדול בהשגות הראב"ד שא"א ללמוד ממה שלא באה השגה דהסכים על זה (וכבר דנו בזה גדולי הדורות, וצ"ע בדבריהם), דשטא ה"ל מן המחילות הנ"ל, [ובודאי שעיקר המכוון בלשון 'חכמי הדורות' בד' רמב"ן הוא להראב"ד שהוא בעל ההשגות הנודע ביותר ע"ד הרמב"ם.

אמנם ללמוד משי"כ במק"א הפכו יש לדון, דמצאנו פעמים רבות בספרי הראב"ד גופא דהדר ב' בחבור אחר [וגם באותו חיבור מצאנו מהדורות דהדר ב', וכנודע מספר בער"נ].

הגרד"ל נפגש עם הגרי"ס סופר באיזה שמחה למשפחת הגאון רבי שמחה שווארץ כמדומני שזה ה' בירושלים באזור של ביהכ"ג אור צפון, אני זוכר ש' דוב סיפר למחרתו לחברותו שלו ברוב התרגשות שהוא נדהם מהבקיאות של רב סופר, ולאחר זמן פגשתי את הרב סופר, ואמרת לי לו ששמעתי שנפגש עם הגרד"ל, אז אמר לי 'כן, זה היה תענוג גן עדן לדבר עמו בלימוד'.

דבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א במספד מרכזי בהיכל ישיבתו סלבודקא ככלות השבעה.

מורנו המשגיח הגאון הצדיק ר' אברהם פולק זכרונו לברכה לחיי העולם הבא, נסתלק מעמנו למגינת ליבנו, ולמגינת לב כל תלמידי הישיבה לדורותיה אשר ניאיתו לאורו המזוכך והמזוקק, אשר נבע מפנימיותו העשירה ומטהרת ליבו.

זכתה הישיבה רבות רבות בשנים להנהלתו הרוחנית של מורנו הגאון הצדיק ר' אברהם זכרונו לברכה, אשר דלה והשקה מתורת רבו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון ר' אייזיק זכרונו לברכה, ודמותו היתה לנגד עיני תוססת חיה וקיימת בכל עת ורגע, והנחיל מדרכו הגדולה לתלמידי הישיבה, במסירות אין קץ, בכובד ראש, מתוך רגשי אחריות גדולים עצומים ונשגבים, והוא עמד והתייצב על משמרתו ללא הרף וללא רפיון, בכל עת ובכל שעה, והעמיד את סדרי הישיבה, ולימד את מוסרי רבותיו בשיחות ובוועדים ובשיעורים רבים, והיווה דוגמא ומופת לכל רואיו ומכיריו לעבודה פנימית מושלמת, מסכת חיים רצופה וצרופה בעבודת השם לעבדו בכל לבבך ובכל נפשך.

בספרי פ' בהעלתך כתב על הפסוק "וברדת הטל וכו' ירד המן עליו" שהמכוון בזה לא רק שהמן היה טוב מכל המאכלות אלא גם הצורה שהוגש היתה בצורה מחושבת שיהיה נקי ולא ירד על הקרקע אלא על הטל שעל הקרקע כדי שיוגש בצורה נאותה.

המשגיח זצ"ל שהיה מוסר את שיחותיו הקפיד מאד לא להטיל מרות ולא לומר קבלו דעתי אלא בלשון רכה ונעימה העריבה לאוזן שומעיהם והשפיע לכל סובביו.

עוד כתב שם בספרי: כיוצא בדבר ר"ש אומר מפני מה לא היה יורד מן לישראל פעם אחת בשנה כדי שיהפכו את לבן לאביהן שבשמים, משל למה הדבר דומה למלך שגזר על בנו להיות מפרנסו פעם אחת בשנה ולא היה מקביל פני אביו אלא בשעת פרנסתו, פעם אחת חזר וגזר עליו להיות מפרנסו בכל יום, אמר הבן אפילו איני מקבל פני אביו אלא בשעת פרנסתי דיי לי, כך ישראל היו בביתו של אדם חמש זכרים או חמש נקבות היה יושב ומצפה ואומר אוי לי שמא לא ירד המן ונמצינו מתים ברעב, יהי רצון מלפניך שירד, ונמצאו הופכים את לבם לשמים.

מה ראויים הדברים להאמר על מורנו המשגיח זכרונו לברכה אשר לכל בני הישיבה לדורותיה בכל תקופותיה, עומד לנגד עיניהם תפילותיו המשתפכות והמתחננות כבן המתחטא לפני אביו שבשמים, יום אחר יום בימי החול ובימים הנוראים, תפילות מעומקא דליבא בכוונה ברתת ובזיע, תפילות הנשמעות בחיבה לפני כסא הכבוד.

כמה הכרת הטוב חייבים בוגרי הישיבה למורנו המשגיח זצ"ל באופן מיוחד על הדרכתו בבניית בתים נכונים ונאמנים להשם ולתורתו, וכמה נטלו ממנו עצה ותושיה בוגרי הישיבה ועוד רבים אחרים, למען השכנת שלום בין איש לאשתו ובין אדם לחבירו.

הקב"ה ישלח ניחומיו לבנים הרבנים שליט"א ולכל משפחתו הרוממה, ויילע המוות לנצח ומחה השם אלקים דמעה מעל כל פנים ונאמר אמן.

מכירת הזבד

ממרן ראש לראשי הישיבות רבינו הגרב"ד פוברסקי שליט"א

בד בבד | על התורה

ומעתה נראה זהו שאמרה תורה צא ולמד מפרשת פרה אדומה שהרי פרה אינה עבודת פנים כלל וכל מעשיו בחוץ בהר המשחה ואעפ"כ חטאת היא והענין הוא משום שמעשיו הם לנוכח אהל מועד ונתרבה בזה שאף מעשי חוץ כל שנעשים מכוונים לנוכח אהל מועד קדושת חטאת הנעשית בפנים עלי. וכך הוא גם סגולתם ומעלתן של נשים צדקניות כדא"ל הני נשי במאי קא זכיין וכי וכל שמעשיהן הן לנוכח בעליהן העוסקים בתורה ולעזר להם מעלתם כעבודת קרבנות שבפנים וכתלמוד תורה דכתיב בה יקרה היא מפנינים וא"י בהוריות י"ג א' יקרה היא מוכ"ג שנכנס לפני ולפנים ולכן נסמכה מיתת מרים לפרה אדומה וכמש"נ.

לעולם אל ימנע עצמו מביהמ"ד

ואת התורה אדם כי ימות באהל. (יט, יד)

בשבת פג איתא אמר רבי יונתן לעולם אל ימנע אדם את עצמו מביהמ"ד ומדברי התורה ואפילו בשעת מיתה שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באהל אפילו בשעת מיתה תהא עוסק בתורה. וכן פסק הרמב"ם (פ"א מהלכות ת"ת ה"י) עד אימתי חייב אדם ללמוד תורה עד יום מותו וכו'. וצ"ב מה חידוש הוא זה ומה סלקא דעתך שמוצות ת"ת אינה עד יום מותו ומודוע כשיגיע לגיל זקנה תיבטל ממנו מצוה זו והרי על שאר מצוות לא מצעו דחידוש הוא ותפילין ודאי שמניח עד יום מותו ומה תחדש בת"ת יותר. הביאור בזה דבא ללמדנו שגם ביום מותו חייב הוא בת"ת כבכל ימי חייו שהרי בנדרים ח איתא דאי בעי פטר נפשיה בקריאת שמע שחרית וערבית ובזה כבר יצא ידי חובת מצוות ת"ת וא"כ יש מקום לחשוב שבמצב תשישות חקנה כיום המיתה די לו בזה. ועכ"פ לימודו יהיה רק בשינון על פה וישנן לעצמו משניות וכדו ועל זה אמר רבי יונתן שאינו כן אלא גם ביום מיתתו לא ימנע עצמו מביהמ"ד ומדברי תורה.

מיתת צדיקים מכפרת

במו"ק כ"ח א' א"ר אמי למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה לומר לך מה פרה אדומה מכפרת אף מיתתן של צדיקים מכפרת. וכתב רבינו הנאמל שם מה פרה זו מטהרת חטאים ונקראת חטאת וכל חטאת מכפרת עון כך מיתתן של נשים צדקניות מטהרת ומכפרת עוונותיהן של ישראל יעו"ש. ויש להעיר כיון דכל ענין כפרת פרה אדומה הוא משום שנקראת חטאת הרי מן הראוי להסמיך מיתת מרים לפרשת חטאת עצמה וככלל הקרבנות ולמה נסמכה לפרשת פרה שנקראת חטאת.

ונראה בביאור הענין דהנה עבודת הקרבנות במקדש נמסרה לזכרי כהונה אשר נתקדשו בקדושת כהונה לעבודה והיא עבודת פנים במקדש בכל סגולתה, וגם משחרב בית המקדש עבודה שבלב היא תפילה הרי היא במקום קרבנות ונאמר ונשלמה פרים שפתינו, וכן ענין תלמוד תורה דאי' במנחות ק"י א' אמר רבא כל העוסק בתורה אי"צ לא לעולה ולא לחטאת וכי וכל אלו הענינים נמסרו לאנשים העוסקים בתורה ובתפילה בתי כנסיות ובבתי מדרשות וכחם של צדיקים לכפר על ישראל בחייה ובמיתתם ואין הנשים בכלל ענינים אלו.

לימוד סדר טהרות

בכינוס בעיר מודיעין עילית - שלהי תשרי תשע"ט, לרגל סיום מוסכת אהלות לאלפי בחורים הגיע רבינו שליט"א ודיבר במעלת לימוד טהרות: אין שמחה יותר גדולה מלבוא לבית ד"ר, במילים נרגשות אלה פתח מרן ראש ישיבת פוניבז' הגרב"ד פוברסקי שליט"א, את המשא המרכזי במעמד אדיר בהשתתפות למעלה מחמשות אלפי בני הישיבות במודיעין עילית, הלומדים סדר טהרות מידי בין הזמנים, כפי הוראת רבן של ישראל מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל. "אתם נצבים היום כולם, הרי הלב מתרונן, כשרואים אלפים של בני תורה שלומדים משניות ממוסכת טהרות, אין לך שמחה גדולה מזו, אין מילים איך להודות על דבר כזה!", אמר מרן שליט"א בהתרגשות. "למדו קעת טהרות, ממוסכת אהלות, הכל יודעים שאנחנו בדורינו חיים מתורת בריסק, רבי חיים הוא רבן של כל בני הגולה במאה השנים האחרונות, ובעולם סבורים שבריסק זה קדשים, אבל אם תסתכלו בספר חידושי רבנו חיים רלו, תראו שעל טהרות יש הרבה יותר סימנים מאשר על קדשים, בריסק ראשית כל זה טהרות, קדשים זה כבר מספר שניים, טהרות זה מספר אחד. "היום ברצוני לומר דברים שזכיתי בשנים עברו, כשלמדתי מוסכת אהלות, בתקופת לימודי מוסכת אהלות הייתי נוסע כל יום חמישי לירושלים לקבל תורה ממון הגר"ז צוק"ל, והיום אני אספר לכם דבר שנחקק בלבי, מוראדיג' שזכיתי לשמוע ממנו דברי אלקים חיים". בשלב זה זכו אלפי הבחורים לשמיעת 'שיעור כללי' ממון ראש הישיבה שליט"א בנושא טהרות.

משולחנו של רבינו

בתיבת אותיות בספר תורה

בשבוע העבר התקיימה במעון של רבינו מעמד סיום כתיבת האותיות לספר תורה שהוכנס להיכל הישיבה הגדולה תפארת ישראל שבראשות הגאון רבי ישראל מאיר דרוק שליט"א. לאחר מעמד כתיבת האותיות פנה רבינו שליט"א לראש הישיבה הגאון שליט"א ואמר לו- אשאל אותך שאלה, מה השמחה הגדולה בהכנסת ספר תורה, הלא מן הסתם כבר יש אצלכם בישיבה ספר תורה אחד ובטח גם שניים, אז ספר תורה לקרוא יש לכם, אז על מה השמחה הגדולה, אני אבאר לכם למה אתם שמחים אמר רבינו, אהנו יודעים שכל אות בתורה מוסיפה קדושה בעולם והשפעת הקדושה של ספר תורה אין ערוך לה, וכשיש שני ספרי תורה אזי הקדושה גדלה ומתעצמת פי כמה, וכך כל ספר תורה שבוהיכל מוסיף עוד השפעות של קדושה לאין ערוך, אבל, הטעים רבינו, צריך לדעת להיכן נכנס הספר תורה, כשהוא נכנס לישיבה קדושה כמו הישיבה שלכם, אזי הקדושה שלו מתאחדת עם קדושת הישיבה וגדולה השפעת הקדושה לאין שיעור.

מִרְן הַגָּאוֹן רַבִּי אֶלְחָנָן וּסְרַמֵּן הַי"ד רֹאשׁ ישיבת ברנוביץ נלב"ע י"ב תמוז תש"א

בעולם, הוא שמח עם התשובה הזו, ר' אלחנן הי' חביב, חביב כל כך כולם אהבו אותו, והוא אהב את כולם, הוא הי' אבא של כל הבחורים, מי שרק למד בברנוביץ ידע שהוא קשור לר' אלחנן עד הסוף עד הסוף. ...

עוד דבר אמרו על הלל חסיד ועניו תלמידו של עזרא, מה כתוב כאן כלום לא אמרו, כנראה שאמרו כאן משהו, הלל הי' תלמיד של עזרא, מה זה עזרא, בזמן בית שני התורה היתה מעזרא, אם רוצים להגיד דברים על ר' אלחנן, הי' תלמידו של החפץ חיים, אין כאלו, ראדין היתה ישיבה גדולה, אבל מי הי' תלמיד של החפץ חיים, הוא, הרב מפוניבז' אומר שגם הוא הי' כך הוא אמר לי, הם היו חברים טובים.

הרב מפוניבז' הי' חבר טוב עוד בטעלז למדו ביחד, אני רוצה לשמוע סיפור מה שהרב אמר לי, הם למדו ביחד כצעירים אח"כ עברו לראדין, אזה הם למדו קידושין את הסוגיא של אחת משתי אחיות, מה זה אחת משתי אחיות אומרת הגמרא, ספק מי היא, והרב מפוניבז' אמר אני חושב שגם הקב"ה לא יודע מי מהן המקודשת, ור' אלחנן כששמע את זה סטר לו על פניו, מה זה? כפירה כפירה, הקב"ה לא יודע?, אבל מה באמת הפשט חשבתי באמת אי אפשר לדעת.

אחר כך עברו לראדין שניהם תלמידים אמיתיים של החפץ חיים, בכל פרט ופרט לא זזה ידם, לר' אלחנן נולד ילד הוא הי' בישיבה צריך ליסוע לברית, הוא בא לשאול את החפץ חיים אם צריך ליסוע לברית, שאל אות החפץ חיים אתה מוהל?, לא! אז בשביל מה ליסוע, תישאר כאן, והוא לא נסע, והרב סיפר לי שהחפץ חיים אמר לו כשקיבל את הרבנות בפוניבז' אל תיכנס לדווינסק אפילו פעם אחת, בדווינסק הי' האור שמת, והאור שמח התפלא כל הרבנים באזור היו באים כמעט על כל דבר וכאן סמוך ישנו רב צעיר ולא בא אף פעם, סיפרו את זה לרב אתם יודעים מה שהרב אמר החפץ חיים אסר עלי לבוא לדווינסק, למה כי הי' שם מחלוקת עם הרגוצ'בר, לא ביניהם, ביניהם לא הי' שום מחלוקת זה תלמידים, הם ביניהם היו בידידות, תבוא לדווינסק לא ימלט שתשמע פעם אחת לשון הרע, אז אם ככה אני אומר לך אל תיכנס לעיר הזאת, זה סיפר לי הרב.

זה הי' תלמידו של החפץ חיים.

ר' אלחנן הי' מלאך ממש מלאך אלקים לא נורמלי, זה אנתנו כעת אז היום הזכרון הזה אצלי זה מעורר הרבה רגשות אני מתחיל לחיות שוב פעם את אז, אבל גם כאן הישיבה היא אור אלחנן אם זה נקרא אור אלחנן אז זה אור אלחנן, זה אור של ר' אלחנן, מה אני אגיד לכם זה דבר חשוב מאוד יקר מאוד שמתאספים ביארצייט כל שנה שציבור התלמידים ידעו מה הי' פעם.

לחזור על לימוד

מעשה רב שח רבינו שבעת לומדו של אביו מרן הגר"ד פוברסקי צצוק"ל בברנוביץ היה רגיל ללמוד בחברותא עם רבו מרן הגר"א וסרמן צצוק"ל ודרכם היה שאחרי הלימוד היו הולכים ברחובות ברנוביץ ובטילום יחדיו היו חוזרים על תלמודם במשך זמן רב כך במשך שעה ארוכה הלכו יחדיו וליבנו את הלימוד. כשלא אחת התבטאו ואמרו כי הלימוד המשותף הזה הנעשה לאחר הלימוד מתוך הליכה וחזרה על כל החומר הנלמד קודם לכן בכוחו להותיר חותם עמוק בלימודם זה לאורך זמן.

והוסיף לספר שגם בימי החורף המושלגים כשבחוץ שרר קור עז וגשמים עזים הקפידו הרב והתלמיד להמשיך במנהגם הקבוע הוא סיפר לא אחת! אמר שאבא הגיע לחדרו רטוב בכל בגדיו מאותו מהלך שהלך יחד עם רבו בצוותא בכדי לחזור ולשנן עמו את הנלמד על ידם'.

רבינו נולד וגדל בברנוביץ בצילו של מרן ר' אלחנן זצ"ל, ונביא כאן מעט מהדברים שסיפר בישיבת אור אלחנן יום ה'ט"ו תמוז תשע"ח

זו לא פעם ראשונה שאני בא לערב הזה אבל תמיד זה מעורר בי רגשות, אני לא יודע אם אפשר להרגיש את זה מי שלא עבר את זה, עברו כבר כל כך הרבה שנים...

ברנוביץ היתה עיר מיוחדת מליאה חכמים וסופרים, והאור שהי' בברנוביץ זה הי' ר' אלחנן, ר' אלחנן כשהלך ברחוב זה הי' נראה כמו מלאך ממש, זה לא גזמה אומרים הרב הדומה למלאך ה', הוא הי' מלאך, אפילו הגויים כשהיו רואים אותו היו עושים איזה סימן שמקובל אצלם, זה הי' ר' אלחנן.

אאמור" מרן רה"י זצ"ל בא לברנוביץ, הוא וכמה אברכים ת"ח גדולים תלמידי ישיבת מיר וישיבת בריסק, באו לשם והתאספו יחד בבית מדרש ללמוד, כולל, זה לא כמו היום, לא הי' הנהלה בכלל, לא הי' מי שיחזיק את זה כלל, התאספו כעשרה אברכים גדולי תורה באמת, בבית מדרש בברנוביץ ולמדו ולמדו, ככה הי', מי יחזיק אותם? שבת לוי! הי' הוא נחלתם, ברוך הי' כל אחד הי' לו את הנס שלו בדרך לא נורמלית שהי' לו משהו, לא הרבה, ממש לחם צר ומים לחץ, ואבא שלי זכה ללמוד עם ר' אלחנן בחברותא, כל יום למד איתו בחברותא עם ר' אלחנן, כל הקובץ הערות אבא ראה את זה כשנלמד, כשנלמד הקובץ הערות אבא ראה את זה איתו, הוא סיפר לי ר' אלחנן הי' לו תכונה מאוד מיוחדת, ההשקפה ראשונה אצלו, הי' כמו אצל אחרים אחרי עיון, זה הי' גיאולדיג.

אני נזכר סיפורים לפני שאשתו הרבנית נפטרה, והיתה כבר במצב של גסיסה, לקח רבי אלחנן את הבנים שלו ולמדו יור"ד הלכות (גוסס) אבלות, שומעים לא רגיל בכלל, זה הי' החיים שלו קדוש וטהור, זה הי' מוראדיג, אני כבר עברתי הרבה זמנים אני עוד לא זוכר דמות כזאת כמו שהי' רבי אלחנן, מיוחד.

הי' גם בברנוביץ רבי ישראל יעקב לובצאנסקי חתן של הנובהרדקער הוא הי' משגיח, הי' שם גם האדמו"ר מסלונים, היתה לו שם ישיבה, והידידות בין רבי אלחנן והסלוננימער רב'ה היתה מיוחדת, וככה התנהלה העיר.

בישיבה כאן בישיבה ברוך הי' יש פנימיו יש הכל, בברנוביץ לא הי' פנימיו בכלל, כולם, הי' כן הי' חדר ששם אפשר לאכול, אבל לא הי' שמה שום דבר, אז איך חיים, אפשר להבין? אני אספר לכם הכל, הי' יהודי יקר שקראו לו רבי חייקל הי' מסתובב ברחוב עם שק ואוסף בכל בית את השאריות של החלה את הקשה את הקצוות מה שנשאר בכל בית, הי' עובר בכל בית, וכשהי' מתמלא שק הי' בא לישיבה והביא את זה לחדר שם, את זה אכלו הבחורים, עם כוס תה, הי' שם גם ר' הירש גוטמן הוא גם הי' משגיח בישיבה, היו לו שני בנות, ילדות צעירות, הם ריחמו על ר' חייקל וגם הם אספו, אז ר' אלחנן פעם ירד מהבית שלו והוא רואה את הילדות, מה אתם סוחבים שקים? מה זה מה זה? הם אמרו לו זה הי' בשביל הישיבה מה שאספנו, לייג לעבן זולטיר, שניהם נפטרו לאחרונה כשהם כבנות מאה, אמעשה, אני זוכר אותם אחת היתה באמריקה, ואחת בתל אביב, הגיעו למאה שנה עם הברכה של ר' אלחנן.

במוצאי שבת היו מתאספים אליו והי' אומר שיחה, אז באו אברכים ועוד כמה מחשובי העיר, הוא הי' אומר שיחה, אחרי השיחה מעריב, אחרי מעריב צריך לעשות הבדלה, ואבא הי' לוקח אותי לשם, ואני החזקתי את הנר כמה שנים, החזקה שלי היתה להחזיק את ההבדלה של ר' אלחנן.

כשהתחלתי ללמוד חומש אז ר' אלחנן קרא לי ואמר לי אני אשאל אותך שאלה, מה הי' אדם הראשון הוא הי' יהודי או גוי?, אני חשבת מעט ואמרתני אני חושב שהי' גוי, למה אם הוא הי' יהודי אז כבר אין גויים

א"ה בשבועות הקרובים נכתוב על קשרי מרן רה"י שליט"א. פרשת בלק - מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל. פרשת פינחס - מרן הגר"ש רובנסקי זצ"ל. פרשת מטות - מרן הגר"ע טרודנסקי זצ"ל. פרשת דברים - מרן הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל. נשמח לקבל חומרים.

יו"ע"י מערכת "קובץ גליונות" k.gilyonot@gmail.com להקדשות ע"ג הגליון: 053-3145900

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת חקת תשפ"ד (37)

מצווים ועושים

זאת חקת התורה (י"ט, ב)

וברש"י לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה, לפיכך כתב בה 'חוקה', גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה ע"כ.

ברם, אם רק ללמדנו שדיני פרה אדומה הם כחוקה בלי טעם, היה נכתב 'זאת חוקת הפרה' ולא 'חוקת התורה'. כיון שנכתב 'זאת חוקת התורה', בא הדבר ללמדנו על כל מצוות התורה, שכולן הן בבחינת 'חוקה'.

בס' אבי עזרי (פ"ה מהל' תשובה ה"ה) הביא לשון המד"ר פר' לך: א"ר יצחק משל לא' שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת, אמר תאמר שהבירה זו בלא מנהיג, הציץ עליו בעל הבירה ואמר אני הוא בעל הבירה. כך לפי שאברהם אבינו אמר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג, הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם ע"כ, וכ' ע"ז מו"ח רבינו הגדול זצ"ל: "והרי בהמשל ע"י שהציץ עליו בעל הבירה נתברר לו יותר ממה שאמר מקודם, שרואה אותו בעיניו ובחוש הוא ממשש את בעל הבירה, אבל בהנמשל מה נתברר לו עכשיו יותר, והלא 'לא יראני האדם וחי' וא"א לראותו, והלא זה רק כמקודם (שהקשה אברהם) 'תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג'? אבל הוא הדבר שכתבנו, שזהו מה שהמדרש בא לאמר שזהו ממש היינו הך, כמו ששם שהציץ עליו בעל הבירה נתברר לו שזהו בעל הבירה, כך גם בהנמשל, עצם השאלה היא מה שהציץ עליו בעל העולם (כלומר שעצם שאלת אברהם 'תאמר שהבירה הזו בלא מנהיג', שאלה שמכוחה הגיע להכרה חושית שיש בורא לעולם, היא עצמה הגילוי של 'הציץ עליו בעל הבירה'), שהרי זה א"א שיהי' בלא בעל הבירה, שאין בעולם מה שמתנהג בסדר ובמשטר שלא יהא מנהיג, ועל אחת כמה וכמה הסדר והמשטר שהעולם מתנהג, זו היא ידיעה וראיה חושית שיש בעל הבירה ואין קץ ותכלית לכחו ולחכמתו וכו'.

והנה מאז ומתמיד הייתי מתפלא למה מכנין למצוה זו אמונה, הרי בפשוטו שזהו מהמושכלות הראשונות, דאי אפשר לעולם בלי מנהיג, וגם מבשרי אחזה אלקי החכמה הנפלאה שבכל יצור קטן וכו', ואיך אפשר שכל זה הוא בלא מנהיג וכו'. ושאלתי את זאת למרן הגאון הגדול רבי יצחק זאב סאלאווייציק זצוק"ל, ואמר לי שגם הוא עמד על זה ושאל זאת לאביו הגר"ח זצוק"ל, ואמר לו שודאי עד כמה ששכל האדם מגעת הוא מושכל ואין זו אמונה, והיא ידיעה, אבל חיוב האמונה מתחיל ממקום

שכלה שכל האדם", עכ"ל ק.

ואחר שיצא ס' אבי עזרי זמנים הנ"ל, כתבתי ע"ז למו"ח מרן זצ"ל, שלולא דבריו הי' אפשר להסביר עפ"י ד' הרמב"ם (פ"ח ממלכים ה"א) בגדר ז' מצוות שחייבים בני נח, וז"ל שם: כל המקבל ז' מצוות ונוהר לעשותן הר"ז מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעוה"ב, והוא שיקבל אותן ויעשה אותן מפני שצוה בהן הקב"ה וכו', אבל אם עשאו מפני הכרע הדעת אי"ז גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם וכו' עכ"ל, ואם כך הוא אצל בני נח, כש"כ כלל ישראל ששמעו מפי הגבורה 'אנכי ה' אלקיך', ודאי מחויבים הם להאמין מחמת הציווי, ולכן סובר הרמב"ם דאף שאמונה זו היא מוכרחת לשכל אנושי משום הכרע הדעת, כי זה ממושכלות ראשונות ומבשרי אחזה אלקים' וכמ"ש מרן זצ"ל שעצם הענין הוא 'ידיעה' ולא 'אמונה', ומ"מ מנה הרמב"ם מצות 'אמונה' בס' המצוות למצות עשה, כיון שחייבים אנו להאמין משום שצוה ע"ז הקב"ה.

ויש לי בזה דקדוק נפלא בלשון הרמב"ם בספר המצוות, שבכל המצוות כתב 'הוא אשר ציונו', ורק בשתי המצוות הראשונות של האמונה כפל את לשונו וכתב 'היא הציווי אשר ציונו', ובא ללמדנו בזה שצריך שהאמונה תגיע מכח ציווי הקב"ה ולא מחמת הכרע הדעת (אמנם יש לברר דקדוק זה אצל בעלי הלשון, שהרי ספר המצוות הוא תרגום מלשון ערבי).

ולפ"ז מובן ג"כ מה נתחדש לאברהם כש'הציץ עליו הקב"ה'. כי אמנם כבר מקודם לכן הבין אברהם מעצמו שא"א לבירה בלא מנהיג, וידע שהקב"ה 'בעל הבירה', אך זה הי' רק מכח הכרע הדעת שלו. אך לאחר שאמר לו הקב"ה 'אני הוא בעל העולם' וצוה אותו על אמונה, מעתה אמונתו של אברהם היא כבר מכח ציווי בעל הבירה, וזו כבר מעלה מיוחדת של אמונה שלא היתה לו לפני כן, וב"ה שהוטבו הדברים מאד בעיני מו"ח מרן זצ"ל, והחזיר לי את הכת"י והוסיף ע"ז בשולי הגליון 'כל מה שכתבת בזה הוא נכון מאד מאד'.

ונראה שכן הוא הדבר גם בנוגע לכל שאר מצוות התורה, אע"פ שיש להן טעמים וסברות המובנות בשכל האדם שמחמתם יש לקיימן גם ללא ציווי הבורא, אע"פ צריך לקיים אותן מחמת ציווי ה', וכמו שמקיימים את מצוות פרה שהיא חוק שאינו מובן לנו, ויסוד זה לימדה אותנו התורה שככתבה על מצוות פרה לשון 'זאת חוקת התורה' שבזה נכלל כל התורה.

אבהנך על מי מריבה

את הציווי מפשוטו, ולפרש שאין הכוונה להכאה אלא רק לדיבור בפה, וחטא זה של חסרון בהכרת הטוב אפ"ל לסלע הדומם, חמור הוא מאד, עד שבעמיו נאמר לו 'אין את כשר לעמוד על בני', ולא זכה ליכנס לארץ, ומזה נסבב כל הגלות והיסורים (עיי' אוה"ח דברים א, לז).

כע"ז מבואר בד' רש"י עה"פ (שמות יז) ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים, סמך פרשה זו למקרא זה (כלומר לפס' הקודם 'ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסותם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין'), לומר: תמיד אני ביניכם ומזומן לכל צרכיכם ואתם אומרים 'היש ה' בקרבנו אם אין'? חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים אלי ותדעון היכן אני, משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך, הי' אותו הבן רואה חפץ ואומר 'אבא טול חפץ זה ותן לי' והוא

ענין החטא של מי מריבה, פירש רש"י שהוא משום שנצטוו משה לדבר אל הסלע ולא עשה כן אלא הכהו. והרמב"ן תמה שלא יתכן שזהו החטא, כי הפשט הפשוט בציווי של 'קח את המטה וגו' ודברתם אל הסלע' הוא כמו שהבין מרע"ה שהכוונה להכאה במטה. אך באמת אי' בילקוט (רמז תשסג) שא"ל הקב"ה אי אתה זכור מה עשה הסלע לבני שנא' 'ויניקחו דבש מסלע' ואחר טובתו הכית אותו, אין את כשר לעמוד על בני, כבר מיניתי אחר תחתך – 'קח לך את יהושע בן נון' ע"כ, וצ"ע שהרי א"ל הקב"ה 'קח את המטה'. וידוע מה שפירש בזה מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל דהן אמנם בעלמא הפשט הפשוט הוא שיכה את הסלע, אבל כאן הי' הכוונה שידבר אל הסלע בפה ממש, כיון שמידה זו של הכרת הטוב – התורה נדרשת בה, ואף כאן מידת הכרת הטוב מוכרחת להוציא

נותן לו, וכן שניה וכן שלישיית. פגעו באדם אחד א"ל אותו הבן: 'ראית את אבא?', א"ל אביו: 'איך יודע היכן אני?', השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו עכ"ל. ומבואר חומרת הטענה על מה שאמרו בני ישראל 'היש ה' בקרבנו אם אין', כיון שהוא השיא של כפיות טובה כלפי הקב"ה, אשר במושך ארבעים שנה דואג לכל צרכיהם ושומר עליהם, ועל כפיות טובה זו נענשו מיד, ובדומה לזה ג"כ כפיות הטובה שלהם כלפי הבאר שהלכה עמם ארבעים שנה.

מעתה נראה לבאר לשון הפסוק בתהלים (פא): 'בצרה קראת ואחלצך, אענך בסתר רעם, אבחנך על מי מריבה סלה', ופרש"י: בצרה קראת לי, מולכם קראתם מצרת עבודת סבלות מצרים ואחלץ אתכם. 'אבחנך על מי מריבה סלה' ואעפ"י שגלוי ובחון לפני שאתם עתידים להמרותי במי מריבה עכ"ל, ונראה לבאר עפ"י משל ששמעתי על אדם שהי' אסור בראש מגדל גבוה והי' צועק שיעזרוהו אבל לא הי' אפשר לשמעו, ובלית ברירה השליך את כל צרור כספו שהי' לו שם כדי שההולכים למטה יתמהו וישאו עיניהם למעלה, אך כל העובר וראה את המטבעות שמח על המציאה ולא הביט כלל למעלה, אבל לאחר שכיילה את כל

נותן לו, וכן שניה וכן שלישיית. פגעו באדם אחד א"ל אותו הבן: 'ראית את אבא?', א"ל אביו: 'איך יודע היכן אני?', השליכו מעליו ובא הכלב ונשכו עכ"ל. ומבואר חומרת הטענה על מה שאמרו בני ישראל 'היש ה' בקרבנו אם אין', כיון שהוא השיא של כפיות טובה כלפי הקב"ה, אשר במושך ארבעים שנה דואג לכל צרכיהם ושומר עליהם, ועל כפיות טובה זו נענשו מיד, ובדומה לזה ג"כ כפיות הטובה שלהם כלפי הבאר שהלכה עמם ארבעים שנה.

מעתה נראה לבאר לשון הפסוק בתהלים (פא): 'בצרה קראת ואחלצך, אענך בסתר רעם, אבחנך על מי מריבה סלה', ופרש"י: בצרה קראת לי, מולכם קראתם מצרת עבודת סבלות מצרים ואחלץ אתכם. 'אבחנך על מי מריבה סלה' ואעפ"י שגלוי ובחון לפני שאתם עתידים להמרותי במי מריבה עכ"ל, ונראה לבאר עפ"י משל ששמעתי על אדם שהי' אסור בראש מגדל גבוה והי' צועק שיעזרוהו אבל לא הי' אפשר לשמעו, ובלית ברירה השליך את כל צרור כספו שהי' לו שם כדי שההולכים למטה יתמהו וישאו עיניהם למעלה, אך כל העובר וראה את המטבעות שמח על המציאה ולא הביט כלל למעלה, אבל לאחר שכיילה את כל

אם אוהבי שם – אני שם

במפורש אלא רק ברמז – 'במחוקק', לכן גם הקב"ה נזכר רק ברמז – 'במשענותם', וכמו שפרש"י שהיינו 'במטה', והכוונה לשם המפורש שהיה חקוק על מטהו של משה. כי כיון שאין אוהבו של הקב"ה שם וממילא אין הקב"ה שם, וכדי להיות שם – הקב"ה צריך 'ללכת' לשם, ועל כך אמר הקב"ה 'איני הולך', בינה זאת.

באר הפרוה שרים קרוה נדיבי העם במחוקק במשענתם (כ"א, י"ח)
 וברש"י במחוקק, עפ"י משה שנקרא מחוקק שנה' כי שם חלקת מחוקק ספון'. ולמה לא נזכר משה בשירה זו, לפי שלקה ע"י הבאר, וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקב"ה, משל למלך שהיו מזמנין אותו לסעודה, אמר אם אוהבי שם אני שם, ואם לאו איני הולך עכ"ל, והוא ממד' תנחומא (ס" כא).

ויש לדייק שלא נכתב כאן 'אם אוהבי שם אני הולך לשם' וכמו שהמשניק 'אם לאו איני הולך', אלא אמר: 'שם אוהבי שם אני שם'. והנה עוד דקדוק יש כאן בלשון רש"י שהקב"ה אומר 'אם אוהבי שם אני שם' ולא אמר 'אם אוהבי שם אני שם', וכבר ביארנו במק"א דברי הרמב"ם (פ"י מתשובה ה"ב) שכתב ב'מעלת אברהם אבינו שקראו הקב"ה – אוהבו', ודקדק לכתוב שהי' אברהם 'אוהבו' של הקב"ה ולא רק 'אוהבו' של הקב"ה, ור"ל שדרגת 'אוהבו' היא דרגה גבוהה יותר מ'אוהבו', וכבר העיד עלינו הכתוב 'כי מאהבת ה' אתכם', ומברכין אנו בכל יום אהבת עולם ואהבה רבה, וזה כבר נתקיים בנו מיום אשר 'אתה בחרתנו מכל העמים אהבת אותנו ורצית בנו', אבל אנו מצווים 'אהבת את ה' א', וד"ו א"א לבא אליו זולתי עבודה גדולה מאד כדי להגיע למדרגת 'אוהבו' של מקום, לצורך זה חייבים לקיים בשלמות את המצוות עשה של 'בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך', לבטל את כל הרצונות מפני רצון ה', והיא המדרגה העליונה שכל המצוות כלולות בה, וכמו שבבאר שם הרמב"ם שאפי' הוא מקיים כל המצוות כמאמרו אלא שמכוין כדי לזכות לעוה"ב או שלא לירש גיהנם אי"ז אהבת ה'.

כע"ז יש לבאר גם כאן דברי חז"ל, שמושה רבינו הגיע לדרגת 'אוהבי', כי ביטל את עצמו ואת רצונותיו להקב"ה בכל לבבו בכל נפשו ובכל מאודו, ולכן אומר עליו הקב"ה: 'אם אוהבי שם אני שם', איני צריך ללכת לשם, כיון שאני כבר נמצא שם, כיון שמושה ביטל עצמו ורצונותיו אלי בכל נפשו, בכל לבבו ובכל מאודו – 'בכל מודה ומודה שהוא מודד לך' (ברכות נד.), לכן נעשה משכן לשכינה וממילא 'אני שם'. אך 'אם לאו' – אם אין לי שם אוהב, וכדי להיות שם אני צריך 'ללכת' לשם, אזי 'איני הולך' כיון שלא אמצא מקום לשכון בו.

וכך הוא ביאור דברי חז"ל לגבי שירת הבאר. אם הי' שמו של משה מוזכר במפורש, ממילא לא היה צורך להזכיר שמו של מקום, כיון שכביכול הקב"ה כבר נמצא שם. אך כיון שמושה לא הוזכר

"ואנו בדורינו אין לנו אלא ד' אמות של תורה ואלו הן הישיבות הקדושות"

מכתב עוז מרבינו הגדול מרן שליט"א לחנוכת היכל בית המדרש ופנימיה

בישיבת "תפארת יעקב" גייטסהעד - כ"ז סיון תשפ"ד

סאיד צבי ברגמן
 ישיבת רשב"י
 וכוונת מא"י. בני ברק

בס"ד, ב"א למטמני"ם תשפ"ד

שפתתי באומרים לי בית ה' נלך, כאשר ידירי הגאון הגדול רבי עזריאל יפה שליט"א ראש הישיבה ד"תפארת יעקב" גייטסהעד, וזכה בסניטא דשמיא להרחיב גבולות הקדושה, בחניטת היכל בית מדרש ופנימיה חדשה לשיבתו הקדושה, לתפארת התורה למריה ומלחיה.

וביורעי קאמינא כי הגאון רבי עזריאל שליט"א היה חביב מאד אצל מו"ח רבינו הגדול מרן רשכבה"ז בעל אבי עזרי וזי"א, וזכה לרלות מן הבאר הגדולה, באר מים חיים, בחכמה בעצה ובחשיה, ולא הניח דבר קטן כגדול בלא שאילת פיו, ותריו ב"א לארץ הקודש לשאל ממנו עצה חזקה בכל עניני הישיבה.

ובי"ה חפץ ר' ביוו הצליח לבנות מנוח תורה לשם ולתהילה, ברצונו ורחוה של מו"ח מרן וזי"א, כולו קודש לר' ולתורה בלא כל תערובת דת, בחניטת צורת הישיבות הקדושות, כפי שידום בחכמתם ויראתם ורבותיה הגדולים ארירי התורה, מייסדי הישיבות נ"ע. ואנו בדרינו שהפרח מרובה על העומר דח"ל, אין לנו אלא ד' אמות של תורה ואלו הן הישיבות הקדושות, והיו אפ"ה, מן ומחסל לכל החוסים בהם.

וזכה הגאון ראש הישיבה שליט"א, להוביץ תורה ויראה ולהעמיד תלמידים ופירות חתוכו ומפירותו לתלמידים, בישיבת "תפארת יעקב", מעידים עליו נאמנה, וניכר עליהם השפעתו לטובה בכל הענינים.

ומירוחי המקום וקירוב הלב הנני לביכר, ואיתו עמו כל רבני הישיבה שליט"א, שזוכה לארץ ימים על מסלחתי, בחרחת גבולות הקדושה, בתלמידים חנונים, בהרצחת תורה ויראה ומידות טובות, מתוך בריות נוסא ונחורא מעליא כל הימים.

וביתחור בעת הזו כאשר יקויים אנו ליראות בשמחה ה' על עמו ונחלתו, עליו להגביר חילים לח' ולתורתו, ולחוסף עיר כונת ובהנהגה לתרבות תורה בישראל, וכל השותפים והמסייעים, המחזיקים בעץ החיים, יזכו לכל הברכות האמורות בתורה למחזקי תורה, כזה ונבא.

בב"א אכפאז ב"מ"ה וז"ל
 א"ב י"ז ע"ה

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת חקת תשפ"ד

חטא מי מריבה - כעס או לא האמנתם בי?

הוראת שעה

**'מסירות נפש לתורה' -
כנגד 'הסתר פנים' שיש כיום**
נאמר בכינוס לזכרו של מרן רה"י
הגרמ"י ליפקוביץ זצוק"ל שנערך ע"י רשת
כוללי טהרות אותה הקים מרן זצוק"ל

מורי ורבותי, כולם יודעים את המצב שאנחנו נמצאים בו היום, שיש הרבה אנשים שלא מבינים אותנו, מה העניין שצריכים ללמוד כל הזמן, אנשים שאינם מבינים שהתכלית של החיים זה רק דביקות בה' ולימוד תורה. ויש עוד כאלו שלא רק שאינם מבינים, אלא שכוונתם להרוס כל דבר שבקדושה, כל דבר של אידשקייט שיש בארץ ישראל, ולצערנו, בדרגה מסויימת הם מצליחים היום כמו שאף פעם לא הצליחו, רחמנא ליצלן.

זה נראה שיש הסתר פנים, מצב שבו הקב"ה כביכול לא נמצא איתנו, שהרי אם הוא היה איתנו כבר היה מצילנו מידם, והתפקיד שלנו הוא להחזיר את הקב"ה אלינו, שיראה שאנחנו מתאווים אליו ורוצים לידבק בו, ואז הוא אכן יחזור אלינו, ותבוא הישועה.

תלמידי חכמים שיושבים ולומדים סהרות בליה זו בחינה של מסירות נפש, וכשלוּמדים תורה במסירות נפש יש בזה כעין צעקה להקב"ה, רבוננו של עולם, אנחנו רוצים ללמוד כדי שנוכל לידבק בך! אנחנו רוצים אותך!

זו הצעקה של הכולל טהרות. לא צריכים לצעוק מילים אלו, רק ללמוד בהתמדה ומסירות נפש. וכשהקב"ה ישמע ויראה איך שלומדים, איך שרוצים לידבק בו, הוא יחזור אלינו, ויציל אותנו מכל הקמים עלינו, ושוב לא יהיה פה הסתר פנים.

וזה יקרה כתוצאה מכל אלו שלומדים, ובפרט מכולל טהרות, שיש בו עניין מיוחד שלומדים כולו לשם תורה, רק לדעת את התורה, והמעלה הזאת תחזיר אלינו את הקב"ה.

הקב"ה יעזור שהכולל טהרות ימשיך בכל הכוח, וכל האברכים ימשיכו ללמוד בהתמדה ובמסירות נפש, שעל ידי זה נראה לקב"ה שאנחנו רוצים בו, והוא יבוא אלינו וישכון בתוכנו, ואז תהיה לנו סייעתא דשמיא גדולה, ויתרבה כבוד שמייים, ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

ולפי זה יש לבאר את חטא אמירת 'שמעו נא המורים', בהקדם דברי הג"ד ישראל מסלנט, שהטעם שמשנה רבינו היה עניו מכל אדם הוא מפני שהוא זכה לעלות לשמים ולגילוי השכינה, וככל שאדם יותר קרוב לשכינה ומבין את גדלות הקב"ה, ממילא הוא יותר עניו, כיון שהוא מבין את גודל שפלות עצמו. ומעתה, כיון שבבואר בר"ן שכאשר ציוה הקב"ה את משה רבינו לקחת את המטה, הרי היתה שם השראת השכינה בדרגה גבוהה מאוד, כדי שמשנה רבינו יוכל לעשות את הנס, נמצא שבאותה שעה היה ראוי משה רבינו להתנהג בענוה יתירה ולא לכעוס כלל, שכן כעס הוא תוצאה מגאוה, וכמו שמובא ממהרח"ו ועוד, שהכעס הוא מיסוד האש, דהיינו גאוה, ומאחר וכעס נמצא שמשנה רבינו לא חש מספיק בהשראת השכינה, שאם היה מרגיש בזה היה מתעלה עוד יותר ולא כועס כלל, [כמובן שהכל היה בדקי דקות, לפי עוצם מדרגתו, שאין אנו מסוגלים להבין בה כלל], וזו כוונת הכתוב 'ען לא האמנתם בי להקדישני', דהיינו שהחטא היה שלא הרגישו את השראת השכינה כראוי ומזה הגיע משה רבינו לכעוס. ובזה מיושבת קושיית הרמב"ן, שלא משמע שהתביעה היתה משום שכעס, אלא משום 'לא האמנתם בי', ולפי מה שנתבאר הכל ענין אחד. וכן מיושב מדוע לא נענש משה על כך שקצף על פקודי החיל, לפי שדוקא במי מריבה שהלך עם המטה המביא להשראת השכינה, בזמן כזה לא היה ראוי לו לכעוס כלל.

ודבר זה נוגע לכל אחד. בחורים שנמצאים יחד זה יכול לגרום למתחים ביניהם, ובקלות יכולים לבוא לידי כעס. 'בין אדם לחבירו' זה לא רק לעשות טובות למישהו אחר, אלא לדעת לעיתים לא להגיב, לא לכעוס, זה יסוד היסודות! וזו היתה הטענה על משה רבינו, לדעת הרמב"ם. [ואמנם אצל משה רבינו זה היה בדקי דקות, אבל אצלנו זה לא כך...], ולפיכך חשוב מאוד לעבוד כל הזמן על 'בין אדם לחבירו', לעזור אחד לשני במה שקשה לו, לחשוב על השני, לכבד את השני, ולא לזלזל בשני.

ולפי הנ"ל מתבאר, שככל שאדם יותר רחוני, יותר קשור לקב"ה, יותר שקוע בלימוד, כך יהיה לו יותר קל להתחזק ב'בין אדם לחבירו'. וזו מעלה גדולה שזוכה לה, בנוסף לשאר המעלות החשובות שיש למי שקשור לקב"ה. הקב"ה יעזור שנזכה להיות קשורים אליו על ידי חיזוק בתורה ובתפילה, ועל ידי זה יתחזק גם ה'בין אדם לחבירו' בצורה מושלמת, ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

בפרשתנו נזכר חטא 'מי מריבה'. ונתחבטו הראשונים לבאר מה היה חטאו של משה רבינו עליו השלום. והרמב"ם (שמונה פרקים, פ"ד) כתב, שעיקר החטא היה הכעס. וביאר שהיו בענין זה ג' תביעות על משה רבינו. האחת, על כך שכעס על בני ישראל, ואמר להם 'שמעו נא המורים' (במדבר כ"ט). השנית, על שכעסו גרם לחילול השם, שכן בני ישראל היו למדים ממנו ומתנועותיו כיצד לנהוג, וכשראו שכעס לשווא זלזלו בו. והשלישית, שהיו מבני ישראל שסברו שמשנה רבינו אינו כועס עליהם בחינם, אלא משום שהקב"ה כועס עליהם, והם לא הבינו למה הקב"ה כועס עליהם, ובאמת לא היה עליהם קצף מאת הקב"ה, ובזה פירש הרמב"ם את הפסוק 'על אשר מריתם פי'.

והרמב"ן (שם פסוק ח) תמה על הרמב"ם, שהרי מבואר בפסוק שהחטא לא היה עצם הכעס, אלא 'על אשר מריתם את פי' (שם פסוק כד), דהיינו שעברו על דברו, וכן על אשר לא האמנתם בי' (שם פסוק יב). עוד הקשה, שאם החטא היה הכעס, היה ראוי יותר שיענש משה על כך שקצף על פקודי החיל, כשחזרו ממלחמת מדן ולא הרגו את הנשים אלא רק את הזכרים, ומדוע שם לא נענש על הכעס, ואילו במי מריבה נענש. וכן תמה הרמב"ן על מה שכתב הרמב"ם שלא כעס הקב"ה על בני ישראל, שהרי ודאי כעס הקב"ה עליהם, על כך שעשו מריבה עם משה רבינו.

אמנם כדברי הרמב"ם [שחטא מי מריבה היה במה שאמר 'שמעו נא המורים'] מצינו במדרש רבה (ואתחנן פ"ב ב"ב א), זה לשונו 'על ידי עוון אחד שהיה ביד משה, שהוכיח את בנין ואמר להם שמעו נא המורים, ייסרת אותו והוכחת אותו'. ומבואר שהחטא היה מה שכעס על עם ישראל ואמר 'שמעו נא המורים'. אמנם עדיין צריך ליישב את ג' קושיות הרמב"ן: א. שכתוב בפסוק 'ען לא האמנתם בי'. ב. מדוע לא נענש משה כשקצף על פקודי החיל לאחר מלחמת מדן. ג. הרי הקב"ה כעס על בני ישראל על שעשו מריבה עם משה רבינו.

והנה רש"י פירש שחטא מי מריבה היה שהקב"ה רצה שמשנה רבינו ידבר אל הסלע, ואילו משה היכה אותו. ולכאורה קשה, הרי הקב"ה אמר למשה 'קח את המטה', ואם לא היה צריך להכות בסלע אלא רק לדבר אליו, מדוע ציווהו הקב"ה לקחת עמו את המטה. וראה בדרשות הר"ן (ד"ה ש) שיישב תמיהה זו, וביאר שעצם מציאות המטה באותו המקום היתה גורמת להשראת השכינה ומסייעת בעשיית המופתים, מאחר וכבר שרתה עליו שכינה ונעשו על ידו ניסים אחרים מקודם לכן, עיין שם שהאר"ך.

בגדר איסור קדשים בחוץ

הפרה חוץ מגתה, שכיון שמצות השריפה היא דוקא על עצים סדורים במקום שהיא נשחטת בהר המשחה, אזי אם שרפה חוץ למקום זה יתחייב משום עשייתה מחוץ למקומה הראוי לה, אבל לעניין שחיטה לא שייך בזה איסור שחוטי חוץ, משום שאין מקום מסוים לשחיטה ולכן לא שייך לדון בזה מצד איסור שחוטי חוץ.

קדשים בחוץ בזה"ל למ"ד לא קידשה לעתיד לבא

והנה מבואר בגמ' בזבחים (קז:) שלדעת ריש לקיש המעלה אימורים על גבי מזבח בזמן הזה אינו חייב משום קדשים בחוץ, משום שקדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא. ומבואר בתוס' (שם ס: סוד"ה מאי) שטעם הפטור הוא משום שאינו ראוי לבוא אל פתח אהל מועד. ויש לעיין אם כוונת הגמ' דוקא שפטור מכרת אבל יש איסור בדבר, או שאין איסור בדבר כלל.

ונראה שהדבר תלוי במחלוקת רש"י והרמב"ם. שלשיטת רש"י שגדר איסור קדשים בחוץ הוא חוץ לעזרה, נמצא שהאיסור שייך גם בזה"ל שאין קדושה בעזרה, משום שעצם המקום של חוץ לעזרה הוא מקום האסור לקדשים, אלא שגזרה התורה שצריך להיות ראוי לבא אל פתח אהל מועד, וכשאין אהל מועד הרי זה בכלל שאינו ראוי לבא אליו, אבל מ"מ שייך לאסור בזה משום שהגדרת האיסור עצמו שייכת בזה.

אבל לשיטת הרמב"ם שגדר האיסור הוא ההקרבה חוץ למקום הראוי, יש לומר שכשאין מקום מיוחד להקרבה משום שקדושה ראשונה לא קידשה לעתיד לבא, אין זה בכלל איסור שחוטי חוץ שהרי אין לו מקום הראוי כלל, וממילא לא שייך כלל איסור באופן זה, ואין זה פטור מהחייב כרת אלא לא שייך בזה כלל איסור שחוטי חוץ [אמנם עדיין יהיה איסור בדבר משום הפסד קדשים].

אולם הרמב"ם בפיה"מ כתב, שפרת חטאת דינה שתשרף על עצים סדורים כעין גת במקום שהיא נשחטת בהר המשחה, ואם שרפה מחוץ לאותו המקום הרי זו פסולה, ויחס אותו המקום לשריפתה, כיחס העזרה לקרבנות, והיה עולה על הדעת שאם שרפה שלא במקומה יהיה חייב כמי שהקריב בחוץ, לפיכך השמיענו שאין הדבר כן לפי שנאמר ואל פתח אהל מועד. מבואר מדבריו שלולא הלימוד היה חייב משום שחוטי חוץ הטעם בזה משום שיסוד החיוב בקדשים בחוץ הוא על ההקרבה חוץ למקומה הראוי לה, ולכן הוא הדין אם שרף את הפרה חוץ למקומה הראוי לה חייב משום קדשים בחוץ. והלימוד הוא שדוקא אם מקומו הראוי לו הוא אהל מועד חייב על הקרבתו חוץ למקומו.

ההו"א לחייב היא בשחיטה חוץ מגתה או בשריפה

והנה נחלקו רש"י והרמב"ם אם נידון המשנה הוא בשחיטה חוץ מגתה או בשריפה חוץ מגתה, שרש"י (ד"ה ששחטה) כתב שהגירסא במשנה היא ששחטה חוץ מגתה, אבל גירסת הרמב"ם היא ששרפה, וכן ביד החזקה (מעשה הקרבנות פ"י ה"ז) כתב הרמב"ם דין זה לענין שריפה, ומשמע שבשחיטה חוץ למקומה פשיטא שפטור ואי"צ לימוד לזה.

ונראה לבאר [וכן שמעתי מהגר"ש קוטלר זצ"ל] שהולכים בזה לשיטתם, שלשיטת רש"י שיסוד האיסור הוא משום חוץ לעזרה, וכל שהקריב שלא כמצותו אין לו היתר להקריב בחוץ וחייב משום קדשים בחוץ, א"כ ודאי ששייך דבר זה אף בשחיטה, שאם שחט פרת חטאת בחוץ באופן שאין היתר מחמת מצותה, יתחייב משום שחוטי חוץ.

אבל לשיטת הרמב"ם שיסוד האיסור הוא משום חוץ למקומו הראוי לו, אין זה שייך אלא בשריפת

וּנְתַתֶּם אֹתָהּ אֶל אֲלֶעָזָר הַכֹּהֵן וְהוֹצִיא אֹתָהּ אֶל מַחוּץ לַמִּזְבֵּחַ וְשָׂחַט אֹתָהּ לְפָנָיו... וְשָׂרַף אֶת הַפָּרָה לְעֵינָיו אֶת עֶרְוָה וְאֶת בְּשָׂרָהּ וְאֶת דָּמָהּ עַל פְּרִשֵׁה יִשְׂרָאֵל (י"ט ג, ה).

במשנה בזבחים (קב.) 'פרת חטאת ששרפה חוץ מגתה [כלומר חוץ למקומה] פטור, שנאמר (ויקרא י"ד) יאל פתח אהל מועד לא הביאו, כל שאינו ראוי לבא אל פתח אהל מועד אין חייבין עליו.

מבואר בזה, שלולא הלימוד מן הפסוק שכל שאינו ראוי לבא אל פתח אהל מועד אין חייבין עליו, היה השורפה חוץ מגתה חייב משום קדשים בחוץ. ולכאורה צריך להבין, שהרי כל עיקר החיוב הוא בהקרבת הקרבן חוץ לעזרה, וכיצד שייך חיוב זה בקרבן שכל עיקר מקומו הוא חוץ לעזרה, ומדוע צריך לימוד למעט שהחיוב אינו שייך בקרבן שאינו ראוי לבא לפתח אהל מועד.

יסוד האיסור הוא חוץ לעזרה או חוץ למקומו

ונראה שנחלקו הראשונים בביאור דבר זה. שרש"י (ד"ה פטור) כתב, פטור ולא אמרינן שוחט קדשים בחוץ שלא במקום מצוה [שגירסת רש"י (שם ד"ה ששחטה) במשנה היא 'ששחטה חוץ מגתה']. ונראה מדבריו שהטעם שהחיוב נוהג גם בשחיטת הפרה חוץ למקומה היא משום עצם שחיטת הפרה חוץ לעזרה, ואף שעיקר דין שחיטת הפרה הוא חוץ לעזרה, מ"מ כיון ששחטה שלא כמצותה שוב אין לו היתר לשחטה חוץ לעזרה, והיה לנו לחייבו משום שוחט קדשים בחוץ, לולא שחידשה התורה לפטור מה שאינו ראוי לבא אל פתח אהל מועד.

עת מלחמה!

אותי גם אני לא רוצה אותם. רבותי! אנחנו צריכים לחשוב! אי אפשר שלא לחשוב, זה מצב אחר, זה מצב שיש מלחמה נגדנו, וכשיש מלחמה אי אפשר להמשיך כמו שהיה. אם לא נתנהג בצורה כזו שתהיה לנו סייעתא דשמיא רח"ל מה יכול להיות!

בחור באופן רגיל אין לו בעיות, אין לו חיובים, אין לו אחריות, אז הוא חי כמו שהוא רוצה. אבל זה לא יכול להיות מהיום! זה מלחמה! יש דרך לחיות במצב רגיל, ויש דרך לחיות בשעת מלחמה! צריכים להפסיק את הענין של 'ויסעו מהר ה', להפסיק להיות 'כתינוק הבורח מבית הספר'... ואז הקב"ה יראה שרוצים אותו ודבקים בו, ותבוא סייעתא דשמיא גדולה, ונזכה לנצחון גדול, שנוכל להמשיך ללמוד ולחיות ולגדול כמו שהיה עד עכשיו.

הקב"ה יתן לנו את הסייעתא דשמיא שנבין את הכוחות שיש בנו, ונשתמש עם הכוחות האלו להגיע למדרגות גבוהות של קבלת התורה, וזה יכול לשנות את כל המציאות של העולם עכשיו, ולשנות את המצב של כלל ישראל, שעומד עתה במצב הגרוע ביותר בשמונים שנה האחרונות, וזה יהיה כבוד שמים וקידוש שם שמים, ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו אמן.

אנו עומדים עתה במצב קשה מאוד, יש כאלו שרוצים לבטל אותנו מלימוד, לבטל את כל עולם הישיבות רח"ל, וזה תלוי בנו, אם נעמוד כנגד זה במסירות נפש! אם התורה אינה חשובה אצלנו זה יהיה קשה! אבל אם התורה זה הדבר החשוב ביותר אצלנו, ואנחנו מבינים שזה החיים שלנו, אז זה פשוט.

יש ממש מלחמה נגדנו מכל הבחינות. הם רוצים לבטל את תורת הישיבות, וזה לא יקרה בע"ה, אבל זה מה שהם רוצים. איננו יכולים להמשיך כרגיל כאילו שום דבר לא קרה! קרה דבר גדול מאוד! זה שינוי, יש משהו חדש, מה שהיה לפני שנה זה לא היום! היום יש מלחמה נגדנו, שרוצים להפיקע אותנו מהתורה, ואנחנו צריכים להראות לקב"ה שאנחנו רוצים לידבק בו, רוצים את התורה, לא נוסעים חלילה מהר ה'! אבל אם אנחנו ממשיכים לחיות בצורה של 'כתינוק הבורח מבית הספר', אנו מראים לקב"ה שחלילה לא אכפת לנו כ"כ הדביקות בו, לא אכפת לנו אם נלמד קצת פחות תורה, רוצים ללכת לטיולים או לים... אם אנחנו ממשיכים את החיים בצורה שהתרגלנו, הקב"ה יראה חלילה שאנחנו לא רוצים אותו! ואז הוא אומר אם הם לא רוצים

דבריו רחמים

ממרן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת חוקת תשפ"ד

• תורת חמד | מענייני הפרשה •

ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יעו לא האמתם בי להקדישני לעיני בני ישראל (במדבר כ, יב). הנה בשמיני עצרת מתפללים ומבקשים ב'תפילת גשם', ובתוך נוסח התפילה אומרים 'סגול'ך עת צמאו למים, על הסלע הך ויצאו מים, בצדקו חון חשרת מים', ויש לשאול מדוע מחשיבים דבר זה למעלה ויתרון שבזכות מעשה זה מבקשים שגם אנחנו נוכה לגשמים, הרי הקב"ה צוה למעשה לדבר על הסלע, ומשה שונה והכה את הסלע, והדבר היה נחשב לחטא, וכמבואר בפסוק כאן, ונראה ליישב, שאין אנו מבקשים מים בגלל אותו מעשה, אלא 'בצדקו חון חשרת מים' הכוונה שבזכות עצם צדקותו של משה רבינו באופן כללי נוכה למים, ומוכיחים מעשה כי הרי בוודאי לאחר שחזר משה רבינו בתשובה מאהבה כבר נתכפר לו החטא ונהפך הדבר לזכות, וכמו שאמרנו חו"ל (יומא דף פו ע"ב), וזה גופא באים לומר, 'בצדקו' - בצדקותו של משה רבינו באופן כללי, שכל ימיו קיים רצון ה' ללא פגם, ורק פעם אחת חטא בחטא הנ"ל, וגם זה כבר נתכפר ונהפך לזכות, ולכן בצדקו חון חשרת מים. וגוסי מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל תירץ דאין זה אויל על מעשה דמי מריבה, אלא על הפעם הראשון שעשה כדן, כמבואר בפ' בשלח (שמות ז, ו), שהשי"ת אמר למשה להכות על הצור כדי שיצאו מים [יעוין בדעת נוטה (במדבר, עמ' תיט)].

וישמע הכנעני מלך ערב יושב הנגב וגו' (שם כא, א). ופירש"י, וישמע הכנעני, שמע שמת אהרן ונסתלקו עניי הכבוד. נשאלתי דהנה אמרו חו"ל במסכת יבמות (דף עב ע"א) שכל ארבעים שנה לא עשו בני ישראל ברית מילה במדבר, משום שלא נשבה רוח צפונית [שהיא הנוחה מכל הרוחות, ובשעה שהיא מנשבת החמה זורחת והיום מאיר בה, וכיון שלא נשבה היה סכנה למול], כדי שלא יתפורו עניי הכבוד שהיו מקיפים אותם. ואם כן צ"ע מדוע בזמן זה שמת אהרן הכהן ונסתלקו עניי הכבוד, לא מלו עצמן. והנה בגמ' יש טעם נוסף דלא מלו מחמת חולשא דאורחא, וא"כ י"ל דאחר מיתת אהרן לא מלו משום הטעם הזה של חולשת וסכנת הדרך שהיו במדבר, וכ"כ כערוך לנר שם דתרי הטעמים לא פליגי. אמנם בריטב"א מבואר דהוי מחלוקת ממש בין שני הטעמים, וא"כ אי נימא דלא מלו רק משום רוח צפונית, קשיא למה לא מלו עצמן אחר מיתת אהרן. ויש לומר, דיתכן וגם באותו זמן אחר פטירת אהרן שאכן לא היו עניי כבוד, מ"מ לא היה רוח צפונית, דהנה לשון חו"ל 'כל אתם ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר לא נשבה להם רוח צפונית', ומשמע שכל מ' שנה ממש, וכנראה כיון דבגמ' יש שני טעמים מדוע לא נשבה רוח צפונית, האחד שלא יתפורו עניי הכבוד, והשני משום שהיו נופים מהקב"ה מעת מעשה העגל, ולא היו ראויים לאור נוגה, ויתכן דגם לשיטת הריטב"א הנ"ל, מ"מ הני תרי טעמי מדוע לא נשבה רוח צפונית לא פליגי, ותרווייהו איתנהו, וא"כ אמנם עניי הכבוד נסתלקו, אך רוח צפונית לא נשבה עדיין, מהטעם השני שהיו נופים.

את זהב כסופה ואת הנחלים ארנון (שם כא, יד). הנה בגמרא במסכת קידושין (דף ל"ע"ב) ילפינן מהפסוק הנ"ל, דאפילו האב ובנו והרב ותלמידיו שעוסקים בתורה בשער אחד נעשים אויבים זה את זה, ואינם זויים משם עד שנעשים אוהבים זה את זה. וצ"ע שהרי ככלל מורא הוא 'אינו סותר את דבריו', כמבואר במסכת קידושין (דף לא ע"ב), ואיך מותר לכן לחלוק על דברי אביו בלימוד התורה, ולהיות אויבו בתחילה. ונראה ליישב, דהוי כעין הסברא דאתה ואמך חייבים בכבוד אביך, והכא נמי אתה ואביך חייבים בכבוד המקום, וכיון שלדעת הבן אין אביו צודק בסוגיא זו ויש כאן שאלה כבוננת התורה הקדושה, הרי שכבוד המקום קודם, ולכן שפיר מותר לו לסתור דברי אביו בזה, ורק בדברי חולין בעלמא נאמר שאסור לבן לסתור דברי אביו.

• ווי העמודים וחשוקיהם • שאלה משולחנו של מרן שליט"א

אבי הכלה הורה לתזמורת להנמיך את העוצמה ולא שמעו בקולו

שאלה. הזמנתי תזמורת לחתונת בתי, אבי הוא אדם מבוגר, פנה אלי ואמר לי שהוא לא מסוגל להישאר בחתונה משום שהווליום של התזמורת יותר מדי גבוה, והרעש שבוקע ממנה לא נסבל ומפריעה לי לאוזניים וגם לקצב הלב. אמרתי לו שאני יבקש מהתזמורת להנמיך את הווליום. ואכן, נגשתי אל התזמורת ובקשתי מהזמר להנמיך את הווליום. אך הזמר אמר לי שאינו יכול. אמרתי לו, אני משלם לך וזכותי לקבוע לך אויזה שירות אני דורש.

אמר לי הזמר, הבחורים בזמננו אוהבים לרקוד רק עם ווליום גבוה, אם אנחנו מנמיכים את הווליום, אנחנו נקבל שם רע אצל הבחורים, שאנחנו תזמורת לא טובה, והם לא יחקרו יותר מדאי מה הסיבה להנמכת הווליום, אלא רק יאמרו שעם התזמורת שלנו אי אפשר לרקוד, ואז אנחנו מאבדים את הלקוחות שלנו, שלא יזמינו אותנו בעתיד.

הודעתי לי מיד, אין שום בעיה, אבל אני לא אשלם לך על תזמורת כזאת שגורמת לאבי סבל. הזמר צחק והמשיך לשיר בווליום גבוה. אבי ראה שהוא לא מסוגל לשהות בחתונה יותר, וקם ויצא מן האולם, ועוגמת הנפש שלנו הייתה מאד גדולה, שבגלל ההתעקשות של הזמר אבי היה צריך לעזוב את החתונה באמצע.

לאחר החתונה הזמר כמובן הגיע לבקש תשלום, ואמרתי לו, אתה לא עבדת אצלי, אני הרי אמרתי לך להנמיך את הווליום ואתה לא עשית כרצוני, אלא אתה עבדת אצל הבחורים, אז שהם ישלמו לך...

טענת הזמר: אני עבדתי אצלך כל השעות, והייתה לך חתונה שמחה, ורק תתאר לעצמך איך הייתה נראית החתונה שלך אם התזמורת הייתה מפסיקה באמצע החתונה. בתין אותנו אנחנו עובדים כהיום בתחרות גבוהה במקום שיווקי, אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו להפסיד את השם שלנו, אנחנו מבינים אמנם את המבוגרים שזה מפריע להם, אבל בשביל זה צריך להביא אטמי אוזנים, לצעירים אי אפשר לשיר בווליום נמוך.

טענת אבי הכלה: אני שכרתי אותך ואתה עבדת אצלי, ואם אני מבקש ממך טענה הגיונית אתה צריך להישמע להוראות שלי, וברגע שאתה לא שומע לי, אתה לא נחשב כעובד אצלי, ואם כן איני חייב לשלם לך.

מה הדין?

תשובה: מכיון שהם לא שמעו בקולו שכירותם בטלה משעה זו, והם עובדים כעת ללא מחיר מוסכם, ונראה בדרך פשרה שמשעה זו ואילך שלא שמעו בקולו, יוריד להם שליש מהמחיר.

מקורות ונימוקים

לכאורה היה מקום לומר שצריך לשלם, כי אבי הכלה רצה בהמשך עבודת התזמורת, כי אם היו מפסיקים לשיר ולהרקיד, היה לו בושת גדולות. והראיה, שלאחר שלא שמעו בקולו, ולא הורידו את הווליום, לא אמר להם אני חוזר בי מהשכירות, וברגע זה אני מבטל את העסקתכם, ותלכו לעבוד אצל משהו אחר. וכיון שלא עשה כן, והם כן המשיכו לעבוד אצלו, צריך לשלם להם מחיר מלא, כי הוא רצה שהם ימשיכו לעבוד אצלו, ואם הם עובדים הרי זה בתשלום מלא.

אבל מצד שני גם התזמורת לא הייתה יכולה להפסיק את עבודתה, כי או בוודאי שאף אחד לא היה לוקח אותם, כי היה יוצא להם שם של תזמורת שהרסה חתונה והפסיקה את העבודה באמצע, ואז בוודאי אף אחד לא יזמין, אם כן נמצא שגם הם לא רצו להפסיק את העבודה, ושניהם עבדו אחד אצל השני שלא מרצונם.

הנה בקשה זו שביקש אבי הכלה מהתזמורת היא בקשה מאד הגיונית, וגם השלטונות מקפידים על כך עקב הנוקמים שיכולים להגרם על ידי העוצמה הגבוהה של התזמורת, ובעלי האולמות מתחייבים לה, ויכולים לקבל קנס אם יתפסו אותם שהגבירו את הווליום יותר מהמותר. אלא שהם עוקפים את זה בדרכים שונות, ובעלי התזמורת החליטו משיקולים שלהם שלא להיענות להצעה.

ולכאורה ברגע שאבי הכלה שמשלם נתן הוראות כהורות לבעלי התזמורת והם לא שמעו בקולו. השכירות שלהם בטלה, כיון שברגע שהם אינם שומעים בקולו, הם הודיעו שאינם שכירים שלו, וכיון שהשכירות בטלה, גם המחיר שקבעו בטלה, וכעת צריך לקבוע מחיר חדש.

ואין הפועלים יכולים לתעון אם השכירות בטלה למה לא אמרת לנו שנפסיק את העבודה, כי הפסקת התזמורת מצב כזה היא דבר האבד, כמבואר בשו"ע (חו"מ סימן שלג ס"ה) ששלחו להביא חליץין לכלה, נחשב לדבר האבד, ואז הדין ששוכר עליהם או מטען.

אלא שיש לדון לפי מה שנקבע כעת את המחיר החדש, שמצניע בשו"ע (חו"מ סימן שלב ס"ד) לגבי בעל הבית או פועלים שהטעו זה את זה במחיר, שכתב הרמ"א הוי כאילו לא שכרו זה את זה כלל, ונתן להם כפחות שבפועלים. היינו שיש לבדוק מה מחיר התזמורת כזו הנצרכה ביותר, ולפי זה נתן להם.

והנה מצניע לענין המזנה מדעת בעל הבית (שם סימן ש"ג), כגון שבעל הבית הורה לו לצבוע צמר אדום וצבעו שחור, שבעל הבית אינו משלם לו לפי המזנה שצבעו, אלא נתן לו את ההוצאות או כמה שהשביח. הפחות מכנייהם.

ונראה שבעניינינו, בוודאי שיש להוריד להם מהמחיר כיון שעברו על דעת בעל הבית, אבל רק חלק מהמחיר, והחלוקה היא, על השעות ששמעו בקול בעל הבית יתנו להם מחיר מלא, ועל השעות שלא שמעו בקול בעל הבית יורידו להם שליש מהמחיר.

מעשה נורא התפרסם בקו 'שיח יצחק' בשבוע שעבר, כפי שסיפר בעצמו בעל המעשה הרב מ.פ. מהעיר בית שמש, כאשר תחילת המעשה היה לפני מספר חודשים, שהרופא הודיע לאשה שהינה מעוברת עם תאומות, גלילה כמה מומים חמורים בעוברים, וישנה סכנה גם לאמא וגם לעוברים, ולכן הורה להפסיק ולצעור את הכל. בני הזוג הלכו לרופא נוסף גדול יותר, וגם הוא הורה כך. בני הזוג, מיהרו לעשות שאלת רב, והגיעו לקבלת הקהל הקבועה של רבינו מדי בוקר אחר תפילת ה'נץ'. בבית הכנסת 'המרכזי' ברמת אלחנן. כשהגיע תור הבעל להציג את שאלתו בפני רבינו, ולאחר שרבינו נכנס ושמע את כל פרטי השאלה במדויק, הורה להם לפנות לרופא מומחה יותר, ולשמע את חוות דעתו. בני הזוג מיהרו לאותו רופא, אשר לאחר כמה בדיקות, הצטרף גם הוא לחוות דעתם של הרופאים הקודמים, והורה באופן חד משמעי כי המצב כעת הוא סכנה גם לאם וגם לעוברים. בני הזוג שבו לרבינו והציגו בפניו את חוות דעתו של הרופא הבכיר, אליו המליץ להם לפנות, והמתינו למצוא פיו.

רבינו פנה ושאל: 'היכן אתם גרים?'. 'בבית שמש', השיבו. רבינו המשיך ואמר: 'בבית שמש יש הרבה ילדים שצריכים עזרה וסיוע, תקח ילד ותעזור לו, תקדם אותו בלימוד, תעשה עמו חסדים, ובזכות זה תראו ניסים'. בעודו מצטט את דברי הגמרא במסכת בבא בתרא (דף י) חונן דל מילה ה', אשר מי שמשמיע חונן דלים, הקב"ה כביכול נהיה בעל חובו לפרוע לו. כאשר הוסיף לסיים שיתנו כסף רב לצדקה, ויתפלו חזק, ובעז"ה יהיה להם הרבה ניסים... בני הזוג השתוממו וניסו להסביר לרבינו שוב את המקרה עם התוננים הברורים, ואת הוראת הרופאים שזה סכנה גם לאמא, אולם רבינו חזר על דבריו, ואמר: 'אל תדאג, יהיו לכם עוד הרבה ניסים, ובעז"ה יהיו לכם תאומות בריאות ושלמות, ולאחר הלידה, תבואו אלי עמם יחד, להודות להקב"ה על הניסים שיהיו לכם!'. ההורים ההמומים יצאו נרגשים מרבינו, וכמוכן קיבלו על עצמם לציית ללא עוררין לדעת התורה ובאמונת חכמים אמיתית ופשוטה, ללא ספיקות וחששות.

צדיק גוזל גוזל: 'המקיים, כך שמיותר לציין שכך אכן היה, ולאחר כמה חודשים, נולדו לבני הזוג שני בנות בריאות ושלימות, כאשר כל הצוות הרפואי שליווה את הסיפור, עמד נפעם ומשתומם מהנס הפלאי הזה. כאשר אחד הרופאים הבכירים סירב להאמין לסיפור, ואמר להורים 'נס שלא הקשבתם לי... לאחר שהשתחררו מבית החולים ביום שישי האחרון, מיהרו בני הזוג לרבינו, אשר קיבלם בשמחה ובתביבות מיוחדת יחד עם התאומות, ובקש לשוור יחדיו את הפסוק 'חסדי השם כי לא תמונו כי לא כלו רחמי, כשלאחר מכן העניק סידור בבתנה עם הקדשה אישית בכתב יד קדשו לכל אחת מהתאומות, בעודו מכנה אותם 'לבת ישראל שנולדה בחסדי השם'. לסיים שוררו כל הנוכחים 'סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן', ולאחר מכן אמרו בהתרגשות מרובה 'מזמור לתודה' כהודאה להקב"ה על הנס המופלא. [ניתן להאזין לסיפור, מפי בעל המעשה, שלוחה 4 לאחר מכן]

3 - שלוחת 'בדידי' היא עובדא!.
גדולי הפוסקים בראשות רבינו עזרו נגד ההליכה לשבתות חזנות בעיר רמת גן וכי"ו, במכתב שכתב רבינו שהתפרסם בערש"ק פ' קרח, כתב רבינו: 'בס"ד סיון תשפ"ד, את אחינו אנו מבקשים! ישנם תושבים בבני ברק שהולכים לשמוע פרקי חזנות בעיר הסמוכה שהשבת מתחללת שם בריש גלי, וכן מעודדים לעוד עבירות חמורות שהקב"ה מתעב אותם, והם מעוניינים לחפות על חילול השבת ושאר עבירות, על ידי עריכת פרקי חזנות בשבת, ולומר הנה גם תושבי בני ברק אתנו, שהרי הם באים אלינו להשתתף בפרקי חזנות. נראה לנו שהשתתפות בפרקי חזנות אלו, היא חילול השם, וכל המשתתף בזה הוא שותף לחילול השם, שהוא מהעבירות החמורות ביותר, ויתכן שהוא חושב שבא לשמוע חזנות, אבל בשמים אומרים עליו "וכיזי בזיון וקצף". ולכן אנו מבקשים מאד מאחינו הקינים, אל תלכו לשם, אל תתנו יד לחילול השבת, תתנו יד לקידוש השם, ולא ח"ו להיפך. ולשומעים יונעם ועליהם תבא ברכת טוב", כשלאחיותיו של רבינו מצטרפים גם הגאונים רבי שריאל רחנברג, רבי מסעוד בן שמעון, ורבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א, שאף הוסיף וכתב 'מצוה לשמוע דברי חכמים'.

מערכת 'דברי חמד' משגרת ברכת מזל טוב מעומקא דליבא לידידינו מזכה הרבים הרה"ג ר' יצחק גולדשטון שליט"א (בעל הקובץ גלינות), אשר הוא הגבר הוקם עול שנטל עליו את עלויות הצואת גלינות ברוב שנותיו שבו בשבוע לזכרו מתורת רבינו, לרגל השמחה השרויה במנוחה בהולדת בן שנותיו, זכות הפצת תורת רבינו תעמוד לו לראות ממנה ומכל יוצא"ח רוב נחת וקדושה כל הימים, מתוך בריות גופא והנורא מעליא וכט"ס.

אחורה נא חידה

איך יתכן שנהג להיפך מפסק הדין, ובגן שאם יפסקו הדין שחייב, והדין יהיה שפטור. ואם יאמר פטור הדין יהיה שחייב? כמו כן, איך יתכן שנהג להיפך מטענת הבעל דין, שאם יאמר שהוא פטור יהיה חייב, וכן להיפך?

[ב' חידות שונות]

(התשובה לחידה, א"ה בשבוע הבא, החידה באדיבות ידידינו הרב ארז חזני שליט"א)

תשובה לחידה משבוע שעבר: דבר מאכל, שלמרות שהוא טעים ומשובח, לא מברכים עליו ברכה לעולם?

תשובה, תשובה. על אכילת המן שאכלו בני ישראל במדבר, שדנו הפוסקים האם בירכו ברכת הנהנין קודם האכילה, ובשר"ת לב אברהם (סימן קיב) כתב שלא בירכו עליו כלל, ואע"פ שאסור להנות מן העולם הזה בלא ברכה, מכל מקום אין הוא נחשב למאכל מן העוה"ז אלא מהעוה"ב. אמנם יש פוסקים אחרים שכתבו שבירכו עליו המוציא לחם מן השמים, או 'שהכל נהיה בדברך'.

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א, ניתן להרשם במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון הג'ל, או בכחובת מייל 3126877@gmail.com ובפלאפון 0533126877.

בכא בתרא דף טז ע"א

פנינה לשם שמים נתכוונה

הציעה גרושה וצולעת, לבחור מצוין שדחה שידוכים טובים, ועי"ז גרם לו להתארס

שאלה. ראובן הינו בחור מוצלח, אך ככל שידוך שמציעים לו הוא מוצא במשודכת פגם שאינה מתאימה לבחור חשוב כמותו. אחד מחשובי מגידי השיעורים בישיבה, ראה את המצב, וכאב לו על הבחור, שדוחה הצעות טובות, בטענות סרק, ולכן החליט לעשות מעשה, הוא ניגש אל הבחור ואמר לו ראה אתה כבר בחור מבוגר, אך מצאתי עבורך שידוך בחורה כלילת המעלות, רק פגם אחד יש בה... היא צולעת! כמוכן שראובן נעלב מאד מההצעה ודחאו כשתי ידיים, כעבור יומיים חזר מגיד השיעור עם הצעה נוספת אשה כלילת המעלות, אך גרושה, וגם הפעם ראובן נעלב מאד אך לבחור חשוב כמותו, המגיד שיעור מציע כאלו שידוכים. למרבה הפלא, לא עברו ימים מועטים, וראובן התארס עם בחורה טובה כלילת המעלות, שבעבר כבר דחה אותה כמה פעמים, וכששאלו את ראובן למה בעבר דחה את ההצעה ועכשיו הסכים, הסביר להם, בתחילה חשבתי שאני אקבל משהו טוב יותר, אך לאחר שראיתי מה שהמגיד שיעור מציע לי, הבנתי שאני מתחיל להתבגר, ולכן הסכמתי לשידוך. ועתה ליבו של המגיד שיעור נוקפו. האם עשה כהוגן, שהרי אף שמטרתו היתה טובה, אולם ככל אופן ציער את הבחור, האם היה מותר לו לעשות כן?

תשובה. מצוה גדולה קיים שמעון, שהרי ראובן מחוייב להתחתן, וגרם בחכמתו שיקיים מצוותו. ואף שגרם לו צער, מ"מ כיון שכיון לתועלת מותר, וכמבואר בחינוך (מצוה שלח) על לאו של 'לא תנוג', שלא להונות אחד מישראל בדברים, כלומר שלא נאמר לישראל דברים שיכאיבוהו ויצערוהו ואין בו כח להעזר מהם, עכ"ל. הרי שהאיסור הוא רק כאשר אין לו כח להעזר מהם, ולא כאשר מכוון לתועלת.

והנה כתב האדר"ת (עובר אורח סימן רכב) ששמעו בשם הגאון רבי מרדכי זקיהיים מפניסק זצ"ל [ומטין זאת משמיה דהגר"א] לפרש את הפסוק (שמות כב כב) 'אם ענה תענה אתו כי אם צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו'. דאמרין בכבא בתרא דף טז ע"א שפנינה לשם שמים נתכוונה, כדכתיב (שמואל א, א, ו) 'ובעסתה צרתה גם כעם בעבור הרעימה כי סגר ה' בעד רחמה'. דהיינו, פנינה ציערה את חנה כדי שתרים קולה בתפילה לקב"ה על שהיא עקרה, ובכל זאת נענשה, כדכתיב (שם ב ה) 'עד עקרה ילדה שבעה ורבת בנים אומללה'. שכל בן שהיה נולד לחנה, פנינה היתה קוברת שניים מבניה. [ומטין משמיה דהגר"ח שמואלביץ זצ"ל שכאמת למה פנינה נענשה הלא נתכוונה לשם שמים, אלא שפגיעה בחבירו היא אש, וכמו שאדם יכניס את ידו לתוך אש אף שכוונתו לשם שמים ידו תשרף, כך הפוגע בחבירו, כוונה טובה אינה יכולה לשנות מאומה] וזה פירוש הכתוב, אם ענה תענה אותו, אפילו שכוונתך כדי שצעק יצעק אלי, מ"מ שמע אשמע צעקתו, ואעניש על הצער שנגרם לו.

וכתב על כך האדר"ת אמנם דבר זה היה נראה מצד הדין שמוותר, כשמתכוון לשם שמים, אלא שיש לומר דאם ירגיל האדם בזה יוכל להתרגל לענות אותו לפעמים ללא צורך, ובפעם אחרת שלא יעשה כן לשם שמים עובר בלאו, ואולי נכשלה פנינה איזה פעמים בכיוצא בזה, ועל כן נענשה.

העיר האדר"ת שמבואר בשבות יעקב שדיינים ששמעו את טענות בעלי הדין, ויש להם מיד תשובה, אלא שאם יאמרו על המקום את פסק הדין יאמרו בעלי הדין המפסידיים שהדיינים לא עיינו מספיק בנדון, ומתוך המהירות פסקו שלא כדיון, לכן רוצים הדיינים להשהות את תשובתם, מותר להם לעשות זאת, ואע"פ שגורמים צער ועיניו דין, בכל זאת הדבר מותר. אף על פי שהדיינים גם מתכוונים לטובת עצמם, שלא יתרעמו עליהם. והשיב: אולי יש לומר דבאופן כזה שבעלי הדין יחשדו בכשרים ויבאו לידי חטא שילעזו נגד הדיינים תלמידי חכמים, מוטב להשהות תשובתם, ולחטוא בשב ואל תעשה, ולא לגלות להם מיד את פסק הדין. משא"כ בפנינה שחטאה בקום ועשה.

אך האדר"ת מסיים: ועיין במסכת בכא מציעא (דף סא ע"ב) 'לא תגנוב על מנת למיקט'. וכתב השאלות (ד ועמק שאלה סק"ה) שאפילו אם עושה כן כדי שידע לשמור חפציו, גם כן אסור, ונראה הטעם דמכל מקום צערא בשעתיה אית ליה לשעה קלה, וגם זה אסור, עכ"ד. ונראה שאף אם נאמר שפנינה התכוונה ממש לשם שמים ובכל זאת אסור לעשות כן, יש לחלק בין צערה של חנה, שלא היתה מחוייבת בפרו ורבו, לבין "צערו" של הבחור דין, שמחוייב מדאורייתא להינשא. ועוד יש לומר שהרי חנה אינה אשמה בזה שאין לה ילדים, ולא עשתה כלום, אלא שפנינה רצתה לצערה כדי שתתפלל, וזה לא היתה צריכה, לעשות כדי שלא לצערה, וכן מי שאינו שומר על חפציו, גם כן אסור לצערו, שאינו עושה איסור בזה, משא"כ הבחור הזה חוטא, שדוחה בידיים שידוכים טובים, ולכן מותר לצערו כדי שלא יכשל. ובפרט בענינו שהוא מגיד שיעור של הבחור, שמוותר לו לצערו כדי לחנוכו, כמו שמוותר לאב לצעור את בנו, כדי להדריכו בדרך הישרה.

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתעדכנים מדי יום ממרן רבינו שליט"א, וכן שיעור יומי בהלכות שבת ועוד, בקו 'שיח יצחק', 04-376-0582 או 072-380-9348. מדי ערש"ק יעודכן בקו האם ישרה מרן שליט"א בשבת הקרובה ברמת אלחנן

לשבת עֵינֵג

שנה א ❖ חוקת ❖ תשפ"ד 18

אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרֵי־ךָ

מֵרֵן הַמְּשִׁיחַ הַגֵּר"ד סֵגֶל שְׁלִיט"א

הדים רבים בעולם התורה בעקבות מסעם ההיסטורי של מרן ורבנן גדולי הדור שליט"א, עת נטלו מקל הנדודים וכיתתו רגליהם מעיר לעיר, ומארץ לארץ, לנדיבי עם אשר נאספו לבוא לעזרת השם בגיבורים. ועוד רבות בשנים ידובר ויסופר על מסע זה. ולע"ע נביא כמה פירוורים קצרים שקיבלנו, שיג ושיח ממרן הגאון הצדיק ר"ד סגל שליט"א דברים מרוממים מהנהגותיו ודבריו בימי המסע.

אם אמנם כי את מסירותם הרבה של מרן ורבנן זקני הדור עבור מסע זה רואים אנו כבר בעצם נסיעתם, בשינוי סדרי היום הקבועים, וטלטול הגוף והנפש. אך לא זו בלבד יש כאן, אלא אף מסירות נפש רוחנית! וכדלהלן:

אחד האירועים המשמעותיים שהתקיימו במהלך ימי המסע היה הדינר היוקרתי שהתקיים במשרדי הנגיד הר"ר ראלף הרצקה הי"ץ מגדולי תומכי עולם התורה, (בדבר זה אף השתתף האדמו"ר מוויזניץ שליט"א) אך דא עקא שמשרדים אלו ממוקמים כיהא למעמדם בעולם הפיננסי במרכז הסחר העולמי במנהטן. והנה קבלה יש בידי מרן המשגיח שליט"א ומעולם לא דרכה כף רגלו במנהטן, ואף שבארה"ב ביקר רבות, אך במנהטן עצמה לא הסכים בשום אופן, וסירב להפצרות, ויתר על תרומות, וכדו', אך למנהטן לא נכנס, וזאת מחמת טומאת ארץ העמים שבאזור זה מודגשת ומורגשת ביותר. אך לא הפעם! לראשונה מחמת גודל השעה נעתר המשגיח ושינה מהנהגותיו בקודש, וזאת בכדי לרומם קרן התורה, ולדאוג להמשך קיומה.

דברים דומים מוצאים אנו במשאו של המשגיח שליט"א במהלך המסע. היה זה בטורונטו קנדה, מרחק שמונה מאות ק"מ! מבית האכסניה בארה"ב, גדולי הדור עשו את דרכם בטיסה פרטית לדינר טור בבית הנגיד הר"ר בן ציון הייטנר. לפי התכנון המקורי היה אמור להתקיים אירוע קבלת פנים המוני ברחובה של עיר, לתת כבוד לתורה ולומדיה, אך עקב אילוצי הזמן והטרחה הגדולה התבטל המעמד למגינת אלפי בני התורה שבעיר. בדברים קצרים שנשא בפניהם מרן המשגיח שליט"א רואים אנו מהי מסירות נפש לא של גוף ולא של נפש, אלא מסירות נפש רוחנית. וכה היו דבריו:

"שמענו קודם את ראש הישיבה מרן רבי דוב שליט"א שאומר שהמסע הזה קשה לו מאוד. אתם בטוחים שהוא דיבר על הקושי הגופני שיש ליהודי בגילו לעשות מסע כזה לעבור ממקום למקום. אבל אני רואה משהו אחר, אני כבר נמצא איתו כמה ימים כל הזמן, אני רואה את הקושי הרוחני שיש לו ועלוו הוא מדבר. יהודי שכל הזמן לומד, וכעת נודד ממקום למקום בשביל התורה. אני רואה כמה זה קשה לו שבמקום ללמוד, במקום למסור שיעורים הוא צריך להסתובב כאן, ובמסירות נפש נותן למען עולם התורה בעצמם מוסדות התורה הגדולים בעולם, ואם הם באו לידי החלטה שהם חייבים לנסוע אלינו הרי זה אומר שכל העתיד של כלל ישראל תלוי ועומד בהצלחת משימתם זו".

על ענוותנותם של רבותינו:

בכינוס נגידים שהתקיים ברובע ברוקלין שבניו יורק, בבית הנגיד הר"ר ברוך קרפונקל הי"ו ישבו בשולחן הכבוד האורחים הנכבדים שליט"א. כשביקשו מגדולי הדור לפתוח בדבר השעה, פנה בענווה ראש הישיבה מרן הגר"מ הר"ש שליט"א למרן המשגיח שליט"א וכיבדו לשאת דברים ראשונה, נענה המשגיח בענוות רוחו ואמר: "שמי דן איני מהנוסעים ראשונה, אלא המאסף לכל המחנות..." וביקש שמרן הגר"מ שליט"א ישא דברים לפניו... "אשרי העם שככה לו!"

הטעם שבבית שני הוצרכו לז' פרות אדומות

וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם" (וי, ט)

במשנה פרה (פי"ג מ"ה) "הראשונה עשה משה, והשניה עשה עזרא, וחמש מעזרא ואילך דברי רבי מאיר. וחכ"א, שבע מעזרא ואילך, ומי עשאן, שמעון הצדיק ויוחנן כהן גדול עשו שתיים שתיים, אליהו עיני בן הקוף וחנמאל המצרי ושמעאל בן פיאבי עשו אחת אחת"

והנה יש להבין, שפרה שעשה משה היה בה די עד תחילת בית שני, ואילו בבית שני היו צריכים לעשות שבע פרות. ותימה הוא שפרה שעשה משה היתה לזמן ארוך טובא, ובבית שני הוצרכו לעשות שבע פרות.

ושמעתי מפי כבוד מו"ר רבנו הגר"ד לנדו דהנה בזבחים (ט.צ): דא"ר יוסטאי רבבי מתון א"ר יוחנן, היסח הדעת צריך הזאה שלישי ושביעי.

ואפשר שד"ז שהיסח הדעת צריך הזאה נתקן בזמן בית שני, וא"כ עד בית שני לא היו מזים אלא למי שנטמא ודאי, ולזה היה די בפרה אחת. אבל אח"כ כשתיקנו שהיסח הדעת פוסל, היו צריכים יותר הזאות, וע"כ הוצרכו לעשות עוד פרות. (צפא הלוי - רבי צ"א שטינברג)

מדוע מזכירים בתפילת גשם ענין הכאת הסלע

וַיִּרְם מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ וַיַּךְ אֶת הַסֵּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעֲמָיִם" (כ, יא)

הגרי"א שר זצ"ל אמר לאדמו"ר (הגר"מ פינשטיין) זצ"ל (בשם חותנו הסבא מסלבודקה זצ"ל). מה שאומרים בתפילת גשם 'זכור משוי בתיבת גומא מן המים וכו' סגולתך עת צמאו למים על הסלע הַזֶּ וַיִּצְאוּ מִיָּם'. לכאורה יפלא, שכל סדר תפילה זו בנוי ומיוסד להזכיר זכות אבות ומשה ואהרן, וא"כ למה מזכירין הענין של הכאת הסלע, שזה נחשב לו לחטא.

ואמר הסבא מסלבודקה שלמדים מזה שמה שאצל האבות נחשב כחטא, בעברנו הוא זכות.

ושאל הגרי"א את חותנו, מי יימר דהכאת הסלע שמוזכרין הכונה להכאת הסלע של מי מריבה שנחשב לו לחטא, ושמה הכונה להכאה שהכה משה רבנו בתחילת הארבעים שנה בחורב ששם היה זה כדינו בהכאה. ושתק הסבא מסלבודקה.

אכן אדמו"ר הגאון זצ"ל הביא ראיה דהמכוון הוא להכאת הסלע של מי מריבה, דהנה במי מריבה כתוב 'ודברתם אל הסלע', ובחורב כתוב 'והכית על הצור', הרי דבחורב הוא נקרא 'צור', ובמי מריבה הוא נקרא 'סלע'. וכיון דבתפלה מוזכרין את הכאת הסלע, יש לדקדק מזה דהכונה להכאה של מי מריבה. (שיעור חומש - רבי חיים פינשטיין)

איך מזים מאפר פרה אדומה הרי יש בה גיד הנשה

וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם" (וי, ט)

הנה אמרינן בגמרא פסחים (כב), דדעת רבי שמעון, דגיד הנשה אסירא בהנאה. ותיקשי, דאם כן באפר פרה אדומה יש גם אפר מגיד הנשה, ואם כן היאך מזה ממנו, הרי יש בוה איסור הנאה?

א. מצוות ליהנות ניתנו.

וכי תימא דמצוות לאו ליהנות ניתנו, אך אכתי תיקשי דהא סלקא דעתך דרבא (ראש השנה כח), דמצוות ליהנות ניתנו. [והא דאמרינן בגמרא (שם) מימרא דרבא דבטבילה של מעיין בימות הגשמים שרינו, זה למסקנת רבא דמצוות לאו ליהנות ניתנו].

ב. מין במינו.

הנה יש לומר דבטל ברוב, אך אכתי תיקשי לרבי יהודה דמין במינו אינו בטל מן התורה. ויש לומר דרבי יהודה פליג על ר' שמעון וסבירא ליה דגיד הנשה מותר בהנאה. ורבי שמעון נימא דפליג על רבי יהודה וסבירא ליה דמין במינו בטל.

ג. כל דפריש.

לעני"ד יש לדון עוד, דאף לרבי יהודה דמין במינו לא בטיל, מכל מקום נימא בהאפר כל דפריש מרובא פריש דבה מודה רבי יהודה.

ד. יבש ביבש.

תו יש לעיין הא כתבו תוספות בכמה דוכתי (ובמות פב. ד"ה רבי, ובחים עג. ד"ה רבי, מנחות כב. ד"ה רבי), דביבש ביבש מודה רבי יהודה דבטל, ואם כן יש לומר דלאחר שחילקו האפר יתבטל השתא.

[הנה יש לעיין בלח בלח מין במינו דבעינן ששים, וחילוקוהו לכלים והשתא הוה יבש ביבש, אם כן עכשיו יתבטל, והיינו בחילוקוהו בשוגג, דבמודי יש קנסא על הא דאין מבטלין איסור לכתחילה), אך כיון דיש בילה אם כן בכל כלי יש מהאיסור ומי יבטלנו. אך הנידון בלא בלל.] [פנינים משולחן רבנו - רבי אברהם גנובסקי]

"ימזה מי הנדה יכבס בגדיו והנצע במי הנדה יטמא עד הערב" (יט, כא)

פירש רש"י: רבותינו אמרו (יומא יד.) שהמזה טהור, וזה בא ללמד שהנושא מי חטאת טמא טומאה חמורה לטמא בגדים שעליו וכו'. **וברמב"ם** (פטי"ו מפרה אדומה ה"א) כתב וז"ל, שנאמר ומה מי הנדה יכבס בגדיו, אינו מדבר במזה על הטמא אם טיהר את הטמא קל וחומר שיהיה הוא טהור, מפי השמועה למדו וכו', עכ"ל.

וצריך עיון מאי קל וחומר שייך בזה? הרי הא קמן נוגע, שנטמא אף שהוא טהור, ולא אמרינן אם מטהר את הטמאים ק"ו שיהיה הוא טהור, ובאמת על זה אמרו בגמ' (יומא יד. נדה ט.) שפרה אדומה היא חוק ולא בסברות תליא מילתא. וזהו מהות הפרה שמתהרת את הטמאים ומטמאת את הטהורים, ועל ענין זה הוא שאמר שלמה 'אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני', כמבאר שם בגמ'. וא"כ גם לגבי המזה אין שום ראיה שאם טיהר את הטמא ק"ו שיהיה הוא טהור, ואדרבה מסברא לכאורה יותר יש לדמות מזה לנוגע, דבשניהם לא היה מעשה הזאה המטהרת בגופן, וכל מה שהמזה טהור הוא דרשה בפ"ע, ולא משום קל וחומר אתינן עלה, וצ"ע בדברי הרמב"ם.

ואולי הכרת הטוב שאני, שכיון שהמזה מטהר את הטמא, א"כ בזה סברא טפי שלא יטמא, דכיון שטיהר את הטמא הרי מדת הכרת טובה מחייבת שיהיה הוא טהור וזהו הק"ו.

ואפשר לצרף זאת לדברי הגר"ל חסמן זצ"ל, שאמרנו לגבי משה שנצטווה לנקום נקמת ה' במדין, ומחמת הכרת הטוב שלח אחרים ולא הכה בעצמו את מדין, ואמאי שנא מחזקיהו שאמרנו לו בהדי כבשיה דרחמנא למה לך, וביאר שהכרת הטוב הוא מדה שהתורה נדרשת בה, וזה לימוד על הציווי שלא נאמר למשה עצמו להלחם, וכל כה"ג אין טענה שאסור לחשב חשבונות, אלא רק לעשות הציווי כפי שהוא. (משלחן רבי אליהו ברוך)

ביטול תורה ב'איכות'

"זאת התורה אדם כי ימות באהל" (יט, יד)

בשבת (פג.): איתא, אמר רבי יהונתן לעולם אל ימנע אדם עת עצמו מביהמ"ד ומדברי התורה ואפילו בשעת מיתה, שנאמר, "זאת התורה אדם כי ימות באהל" אפילו בשעת מיתה תהא עוסק בתורה. וכן פסק הרמב"ם (פ"א מהלכות ת"ת ה"י) עד אימתי חייב אדם ללמוד תורה עד יום מותו וכו'.

וצ"ב מה חידוש הוא זה? ומה סלקא דעתך שמצוות ת"ת אינה עד יום מותו, ומדוע כשיגיע לגיל זקנה תיבטל ממנו מצוה זו? והרי על שאר מצוות לא מצינו דחידוש הוא, ותפילין ודאי שמניח עד יום מותו, ומה נתחדש בת"ת יותר?

הביאור בזה, דבא ללמדנו, שגם ביות מותו חייב הוא בת"ת כבכל ימי חייו, שהרי בנדריים (ה.) איתא, דאי בעי פטר נפשיה בקריאת שמע שחרית וערבית, ובוה כבר יצא ידי חובת מצוות ת"ת, וא"כ יש מקום לחשוב שבמצב תשישות וזקנה כיום המיתה די לו בזה, ועכ"פ לימודו יהיה רק בשינון על פה, וישנן לעצמו משניות וכדו', ועל זה אמר רבי יונתן שאינו כן, אלא גם ביום מיתתו לא ימנע עצמו מביהמ"ד ומדברי תורה.

והמהרש"א בח"א שם כתב, כי לא שייך ביהמ"ד בשעת מיתה, יעו"ש, ומה שאכן כתב ביהמ"ד, נראה דבא להשמיע שלא יפחית וישנה מצורת לימודו כלל אפילו ביום המיתה, וכל ימיו ילין בעומקה של הלכה ללא הבדלי זמן כלל, דכמו שאדם בצעירותו שחפץ הוא להשתלם בכל חלקי התורה משקיע כוחו ללמוד גם את הדברים הקשים כך גם צריך שיהא בשעת מיתתו ללא שינוי. (רבי ברוך דוב פוברסקי) (סב"י מינון)

יומא דהולא-

הגה"ק השפע חיים מצאנו זצוק"ל

ביום שני ט' תמוז ימלאו שלושים שנה להסתלקות כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג- צאנו זצוק"ל. לפנינו כמה סיפורים נפלאים משיחת תלמידו הגאון הגדול ר"א וייס שליט"א אשר זכה לשתות מבאר התורה בימי צעירותו בצל האילן הגדול. (מקור: **מוסף שבת קודש**, בשינויי עריכה מתבקשים)

אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה שאהב הרבי מצאנו את התורה בוז יבוזו לו, שגור היה על לשונו לתלמידיו: אני מבקש ממכם "בשעה שתהיה תחיית המתים, משיח יבוא, ובית המקדש יבנה, ואז כולם ירוצו לראות כהנים בעבודתם, וכהן גדול הנכנס לפני ולפנים, אך אתם תמשיכו ותשבו ליד הגמרות הפתוחות. זה חשוב יותר".

טיול במרחביה של התורה:

היה זה בתקופת שהותו בארה"ב ביוניאן סיטי, לאחר שעבר ניתוח מעקפים, הרופא פקד עליו כפיקוח נפש לטייל שעה כל יום. הגבאים התחרו ביניהם איזה דרך הרבי ילך, אחד הציע על טיילת מסוימת, האחר על חורשה, הם חשבו שעוד יזכו לטוילים בחיק הטבע. אך מה מהרה היתה אכזבתם, שבאו לפני הרבי להציע לפניו את מקומות הדאצ"ה, גער הרבי בכולם ואמר להם, הנה בקומה העליונה יש בית מדרש רחב ידיים שבו מתפללים בימים נוראים, ושם הלך כל יום שעה מטייל מסביב ביהמ"ד הגבאי החזיק גמרא פתוחה ולמדו יחדיו.

הדיון עם מרן הגראמ"מ שך זצ"ל:

רבי אשר מספר את שזכה לראות בביקורו של הרבי זי"ע במעונו של מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל: שמעתי אותם דנים על דברי הגר"א במסכת פאה, שכל מילה בלימוד התורה זה מצוה, האדמו"ר אחז שכל העיון זה כל הענין, ומרן הגראמ"מ שך טען שכל מילה, ואמר ש"אמר אביי" זה שתי מצוות, והרבי לעומתו טען שזה אפילו לא מצוה אחת.

"הגאון הקדוש"

הגאון שליט"א מצוין על הקשר המיוחד שהיה בין הרבי זי"ע למרן הגר"א אלישיב זצ"ל ומענין לגלות כי מרן הגר"א זצ"ל מכהו באגרות ששלח אליו בתואר הנשגב "הגאון הקדוש".

הערצתו הגדולה למרן החזו"א:

הערצה מיוחדת היתה לו למרן החזו"ן איש זצוק"ל, כל הברקה באגרות החזו"ן איש היה משנן מאה פעמים ואחת. ופעם השתטח על ציונו, וביקש מחילה בקול משתנק על שלא שימשו. באחד משערי חומש רש"י, צטט הרבי אגרת של מרן החזו"א המונה את אדונו הגר"א בשלשלת מעתיקי השמועה, משה רבינו, עזרא, רבינו הקדוש. ועצם לרגע הרבי את עיניו בהתפעלות, ואחר הוסיף בחרדת קדש, "און איך בין מוסיף, דער הייליגער חזו"ן איש".

חלילה לבטל בני ישראל מלימוד הש"ס:

מפליא לציין, שבצאתו כתב: "ואם רוצים לצאת ידי שמים נגדי, יקבלו עליהם ללמוד לטובת נשמת שני דפין גמרא ליום, ואם רק אפשרות עם תוס', ואם זה לא אפשרי בשום אופן, לפחות דף אחד עם תוס', ולא רציני להטריח למשניות שהוא אותיות נשמה כי אין זה לטובת נשמת לבטל חלילה בני ישראל מלימוד הש"ס".

מזלא טבא וגדיא יאה

ברכת מזל טוב שלוחה מקרב לב למכובדנו היקר והנעלה איש אשר רוח בו, רב פעלים וזכויות, מרומם כבודה של תורה בהפצת דברי רבותינו מצוקי ארץ בכל רחבי תבל, מקורבם של גדולי ישראל ה"ה

הרה"ג ר' יצחק גולדשטוף שליט"א
מו"ל ועורך 'קובץ גליונות'

לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת הבת תחי'

ה"ה" שתזכו לגדלה לתורה, לחופה ומעשים טובים ולהמשיך במלאכת הקודש לרומם קרן התורה ולגדל העוסקים בה.